Anul XXIV
47
(1 021)
Simbătă
21 noiembrie
1981
8 pagini
1 leu

Proletari din toate țările, uniți-vă !

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

TINERETUL ROMÂNIEI DOREȘTE PACEA!

Problema arzătoare actuală
e una singură :
PACEA (Tudor Arghezi)

● Adunări ale asociațiilor de scriitori consacrate luptei pentru dezarmare și pace ● „Vreau să-mi cresc cîntecul meu" de Cleopatra Lorințiu ● „O amintire cronică" de Cornel Nistorescu ● „Pe cer trece un avion" de Carmen Francesca Banciu ● Poeme de Andrei Ciurunga și Dezideriu Horvath **(în pagina a 3-a)**

Pentru pace

Cer să deschid cuvîntul în larga lui stare de adevăr,
și peste albiile lui să cînte floarea cea numită crin, să
numere prin trestii voiosul cîntec al greierului liber,
cer să nu se ingroape aceste frumoase desăvîrșiri dintr-o
frică de-a nu învinge, dintr-o teamă prin care curge
sevă uscată de lut, dintr-o teamă prin care se
casează ecuatorul ca o bancnotă veche prea veche,
cer să nu uitați că-n două milenii n-am trecut numai
printr-o secundă, numai printr-un nour praful de apă,
ca și cum am uita că Vivaldi a fost,
ca și cum am uita că Vivaldi mai este,
cer să ingăduiți unei muzici să treacă-n milenii
ca mereu roua, ca mereu bruma anotimpurilor.

Gellu Dorian

Pacea

Planeta-mpovărată
De munții se mișcă greu
În casa ei albastră
Pădurile sînt în pericol
C-o mină neagră poluarea
Le frînge măreția
Aerul e greu
Plin de uleiuri arse
Se-mpuținează jungla
Oceanelor le năclăim pupila
Ziua și noaptea le ascundem
În adîncuri otrăvuri rafinate
Cu-ndelungat efect
Noi oamenii această constelație
Superbă a universului
Locuitorii unui pisc al firii
Fără asemănare
Noi oamenii odată cu orașele
Construim imense poligoane
Depozite pentru ogive-atomice
Ne bucurăm de-un golf nepoluat
De un masiv impădurit
De diamantul unui riu
Arzînd în soare
De ce atunci pe unde trecem
Sîntem nepăsători
Și murdărim planeta
Și-n cîte-o parte a ei
Urzim războaie
Și prin coloana vertebrală
A lumii aleargă avalanșe
De neliniști
Ce-nseamnă pacea omenirea știe
Cîmpiile au trupul vindecat de gropi
Clopotul pîinii luminează lumea
Poți sta în dreptul ferestrei
Să asculți cîntecul unui motor
Care udă grădina
Nopțile nu mai sînt sfîșiate
De strigătul sirenelor de alarmă
Ca de niște strigoi de dincolo de lume
Perla dimineților
Explodează în ferestre
Și ochii oamenilor au timp
S-o contemple

Vasile Andronache

DIMENSIUNILE RĂSPUNDERII

Solidaritatea de vîrstă și idealuri, solidaritatea de crez și voință, iată în linii mari cadrul generos al unei puternice conștiințe a păcii, manifestare largă de masă prin care tinerii țării, ca de altfel toți oamenii muncii de la orașe și sate, și-au spus în aceste zile cuvîntul lor ferm pentru pace și au demonstrat pentru afirmarea acestui cel mai de seamă drept al popoarelor, pentru asigurarea unui climat de liniște și încredere în viața internațională. De ideea de pace și mai ales de construcția acesteia, de transformarea ei într-o realitate specifică, reprezentativă pentru timpul nostru, tînăra generație este cel mai mult interesată. Viitorul său depinde de aceasta. Și încă la dimensiunea celei mai înalte răspunderi față de sine și față de civilizația însăși a lumii, transformînd o dorință și un sentiment în esență vital într-o cauză cu cele mai cuprinzătoare și mai adînci semnificații politice, făcînd din problema păcii o problemă de fond și un principiu suprem al contemporaneității. Astfel, sub genericul mai mult decît explicit **Tineretul României dorește pacea** în Capitală a fost organizat un impresionant marș încheiat printr-o mare adunare în cadrul căreia tînăra generație a adresat un vibrant mesaj secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu și a adoptat un apel către toate organizațiile de copii, tineret și studenți, către toți tinerii lumii.

În implinirea ideii de pace — un ideal universal, de cel mai profund și mai categoric umanism — această secvență românească este de natură să releve încă o dată hotărirea noastră vie de a face totul pentru ca, în colaborare cu toate celelalte popoare, să se poată pune stavilă războiului, să se înfăptuiască procesul de dezarmare, și să-i fie redată lumii încrederea în sine și în conștiința marilor sale valori. **Ne-am născut odată cu zorii luminoși ai țării,** se spune în mesajul pe care participanții la MARȘUL „TINERETUL ROMÂNIEI DOREȘTE PACEA" l-au adresat secretarului general al partidului, **am crescut odată cu patria, ne-am împlinit cu însăși măreția ei și știm că tot ceea ce am înfăptuit și ce ne propunem să realizăm se leagă de uriașa dumneavoastră activitate, mult iubite și stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, care întruchipați năzuințele de pace și progres ale poporului nostru, voința de neclintit pentru salvgardarea păcii, pentru înlăturarea norilor grei ai războiului care apasă omenirea.**

Definindu-se ca o generație care nu a cunoscut ororile războiului și care a crescut odată cu patria pe coordonatele ei, tînăra generație a adresat un cald apel tuturor tinerilor lumii de a face totul pentru a nu mai cunoaște niciodată ororile războiului, pentru a apăra viața, pacea pe întreaga planetă.

Luceafărul

Continuare în pag. a 3-a

Brîndușe

N-o să puteți să mergeți mai departe.
Aceste vieți ce ni s-au dat sînt sacre.
Sătulă-i omenirea de masacre,
Sătulă e de moarte.

Eu știu un foc ce nimicește focul,
Eu știu un foc ce vindecă pleirea:
E vrerea ce-o hrănește omenirea.
Acesta e mijlocul.

Și n-o să se preschimbe în cenușe
Acest pămînt cu oamenii lui vii:
Necontenit vor crește, viorii,
În văi adînci suavele brîndușe.

Virgil Teodorescu

SPERANȚA PĂCII

De cînd mă știu pe lumea asta, am aflat că în orice clipă totul se poate transforma în praf și pulbere. Nu știu cum ar fi fost viața fără amenințarea atomică, nu m-am gîndit niciodată la viitor fără să mă întreb dacă nu cumva, catastrofa planetară se va întîmpla totuși... În ceea ce mă privește, nu găsesc nici un motiv de mîndrie în faptul că amenințarea cu bita a fost înlocuită cu amenințarea atomică și mă întreb dacă sinuciderea colectivă este singura cale de a evita războaiele. Dacă ar fi așa, ar trebui să credem că umanitatea e pusă în mișcare de un principiu absurd, că însăși evoluția și creația o condamnă la moarte. Putem să fim siguri că alta este calitatea unei morți asigurată de cele mai noi descoperiri ale științei, realizată cu tehnică militară de vîrf, dar putem să fim siguri că scopul suprem al umanității este acela de a-și încununa istoria cu o explozie care să facă să dispară pînă și oasele îngropate sub pămînt de cîteva milioane de ani încoace? Bomba cu neutroni este capabilă, se pare, de-o asemenea „curățenie generală", după care planeta ar putea să aștepte, liberă și dezinfectată, o altă specie care s-o merite într-adevăr?

Refuz să cred că astăzi, un om cu mintea întreagă, oriunde s-ar afla el și chiar urindu-și semenii pînă la demență, ar sta măcar o clipă să se gîndească ce e de ales între război și pace. Cine ar putea să vrea un război care ar însemna distrugere totală — fizică sau morală? Cînd speranța supraviețuirii a dispărut, cînd nu mai poate exista un învins și un învingător, cine face să continue și să se amplifice cursa înarmărilor? Iată că împotriva voinței fiecăruia dintre noi, principiul echilibrului realizat prin intimidare, al păcii păstrate cu prețul spaimei, continuă să conducă destinele lumii. Cursa înarmărilor privită cîndva ca o competiție sportivă în care, fiecare punct marcat adversarului era însoțit de uralele suporterilor a devenit astăzi înfruntarea tragică a umanității cu propriile creații — cu aberația arsenalelor militare capabile să distrugă mai mult decît e de distrus. Cu fiecare ceas care trece, moartea costă mai mult. Înarmarea hrănește cîteva milioane de oameni — specialiști, angajați în producția de armament —, înfometînd cîteva miliarde care trebuie să-și dea pîinea de la gură o viață întreagă ca să plătească un nit de la un submarin atomic. Cum e posibil ca un război pe care nu-l vrea niciunul dintre noi, să se apropie cu fiecare zi care trece?

Se pare că de acolo, de sus, de unde umanitatea nu mai are chipuri distincte, în care nu mai deosebești rudele de străini și prietenii de dușmani, de acolo de unde se văd numai necesitățile înțelese, se poate observa umanitatea mișcîndu-se ca niște uriași curenți oceanici, unii împotriva altora, și că nimic nu e de făcut pentru a opri ciocnirea. Cei care vorbesc în numele nostru, care sînt conștiința prin care vorbesc popoarele, care știu să vadă rațiunile noastre superioare de a fi își fac oare datoria atunci cînd împing popoarele la sinucidere? Văzuți de sus, poate că sîntem doar niște ținte mișcătoare pe un poligon de tragere, deși fiecare din noi pretinde că are un chip, un suflet și o rațiune

Nicolae Mateescu

Continuare în pag. a 2-a

O carte fundamentală

JURNAL DE POET

A apărut ediția românească tradusă de poetul Cezar Baltag într-o frumoasă și precisă limbă a „Istoriei credințelor și ideilor religioase", primul volum datorat marelui savant și scriitor român Mircea Eliade care alături de Brâncuși în acest veac este numele cel mai des întîlnit în lumea ideilor în mai toate culturile contemporane.

Dacă Brâncuși a impus arta arhaică a poporului nostru, Eliade deschide spațiul străvechi al sacralității culturii noastre către universalitate, îl înscrie în ordinea marilor izbînzi ale spiritului altor civilizații. Acest prim volum va atrage atenția asupra neoliticului românesc (pag. 51—53) folosind bibliografie românească, pentru a da un singur exemplu ca să nu amintim cartea „De la Zalmoxis la Gingishan" în întregime axată pe arhaicitatea spațiului spiritual românesc, tipărită și ea de curînd în românește.

O carte în două volume în limba germană datorată Photinei Rech în peste o mie de pagini asupra simboalelor creației folosește opera lui Eliade pe zeci de pagini ; în literatura de specialitate, în toate limbile, Eliade este nume de referință.

Meritul istoric al lui Mircea Eliade constă în faptul că a reușit să impună printr-o muncă uriașă și o putere de sinteză genială în conștiința umanității acest adevăr fundamental exprimat de însuși Eliade „sacrul este un element în structura conștiinței și nu un stadiu în istoria acestei conștiințe", cu alte cuvinte, prin experiența sacrului, spiritul uman a sesizat diferența între ceea ce se revelă ca fiind real, puternic, bogat și semnificativ, și ceea ce este lipsit de aceste calități, adică curgerea haotică și periculoasă a lucrurilor, aparițiile și disparițiile lor fortuite și vide de sens.

Eliade reabilitează așezînd în centrul atenției ca o moștenire de prim rang cultura arhaică a popoarelor ca un nou Herder al acestui veac.

Pentru poporul nostru, pentru atît de bogata moștenire arhaică a culturii noastre multimilenare este o mare binecuvîntare aceasta, ceea ce poporul a păstrat din tată-n fiu, din generație în generație, este demn de studiu astăzi, în marile universități ale lumii.

Eliade și-a ridicat astfel un monument nepieritor în conștiința poporului nostru al cărui fiu a rămas cu toată modestia de geniu care îl caracterizează.

Citindu-i cartea clipă de clipă mi-am adus aminte de omul adevărat Eliade pe care am avut bucuria să-l cunosc, de la care am deprins, după modestele-mi putinți, cîte ceva în ce privește drumul spre originile lumii și ale propriului nostru popor.

Ioan Alexandru

REFLEX

Întîlnirea

Cine era călărețul, ce căuta el în sat și mai ales de ce se oprise, de ce alesese el casa aceea înaltă și lunguiață, construită în formă de vagon și pusă pe scări în față dacă nu cumva pe dedesubt — și mai în urmă puțin — nu era așezată și pe niște roți, gata să pornească oricînd, să-i fie puși și doi cai înainte și să tragă de ea ca de o căruță la vale, s-o mute în alt loc?

Călărețul și caii sosiseră, cad cu rezemau de oțetea greu dintre ei, iar călărețul, tot în deprinderea și oboseala sa, încălecase o margine a mesei de biliard din salonul cel mare și se uita cum bătrînul prăvălier aduna de pe jos cioburile lămpii sparte și își ștergea mîinile pătate de gaz. Între timp, afară începuse să dea spic de zăpadă iar dinspre păduri săreau aschii de nori. Bătrînul a aprins un petromax și l-a agățat în mijlocul tavanului. De un cîrlig mai stîrnau franjuri lungi de hîrtie subțire și colorată ca și niște benzi de prins muște, niște ghirlande în felul lor, care nu și începuse să foșnească atinse de cei dintîi aburi ai luminii. Bătrînul și-a tras un scaun lîngă călăreț și s-a așezat greu, cu prudență, ca și cum ar fi putut să alunece și să cadă la podea. Și-a pus o palmă pe genunchi și cu cealaltă și-a dat parcă aerul din fața ochilor mai la o parte, a privit adînc, fără să clipească, l-a măsurat din cap pînă-n picioare pe cîndatul client — da, e mai bătrîn decît mine, nenorocitul cîte-o fi pătimit. Și-a zis, parcă a ieșit din mormînt — și, cînd gura îi secase, se înecă, aproape că a poruncit :

— Ia spune, fiule, așa-i că tu ești?! M-au sărăcit hoții și mama s-a dus dintre noi fără să te mai vadă, cică te visa numai printre țigani, nu-i așa ?

A. I. Zăinescu

Continuare în pag. a 7-a

GENERAȚIA LITERARĂ — UN CONCEPT DESCHIS

Dincolo de clasificare

Aș dori să insinuez în cele ce urmează că o discuție în jurul conceptului de generație literară ar fi chiar sterilă. Este posibil ca reevenirea periodică la această temă să servească cel puțin la o reevaluare a unor noțiuni de care o parte a criticii și creatorilor se folosesc într-un mod de natură să sporească confuziile și prejudecățile deja serioase acumulate în analiza fenomenului artistic. Reamintesc faptul că în ceea ce privește literatura termenul de „generație literară" era folosit în anii '30 în intenția evidentă de a deschide cîmp liber posibilității unor contrapuneri tematico-stilistice între literatura anilor socialismului și ce fusese înaintea ei. Cu anumite variații, rezultate ale unor condiționări diverse, intenționalitatea folosirii termenului s-a păstrat nea'terată cam pînă la începutul anilor '60. Un factor de noutate în acest timp a fost constituit de faptul că deja în cadrele literaturii postbelice se ivise o „altă generație" despre care ce vorbea atît în paginile revistelor cît și în cafenelele literare „Capșa", „Albina" și „Katanga".

Spre anul 1965 s-ar fi produs o altă modificare în cursul literaturii noastre prin intrarea în arenă a generației a treia, în ordine postbelică. De atunci în fiecare 2—3 ani apar noi generații, unele avînd centrul de iradiere la Cluj-Napoca, altele la București, mai rar la Iași și Timișoara și deloc în alte orașe, cu excepția poate a Bacăului de unde s-a mutat la București o parte dintr-o generație care nu era considerată a face parte din nici o generație.

Desigur, nu trebuie înțeles că această subdividere a literaturii române — de către critică, scriitori, administrație și uneori, prin preluarea sugestiilor celorlalți, chiar de către public — după criterii temporale, subsumînd caractere tematico-stilistice, s-ar fi făcut în mod manifest prin adiționarea de etichete. Chiar dacă nu a fost prezentată explicit și numită ca atare, ideea a fost totuși exprimată, cel puțin perifrastic și nu doar de un singur critic ci chiar de mai mulți. În anii '50 o exprima acea critică sociologistă care dorea să contrapună literaturii antebelice

Grigore Arbore

Continuare în pag. a 7-a

ACCENTE

Prietenia literară (I)

Motto : „Micile daruri întreține prietenia" (Proverb francez)

Elogiu : — Ce poate fi, oare, mai frumos, mai aproape de sublim, mai omenesc și mai cinstit decît prietenia. Scria bătrînul Homer în „Odiseea" sa nemuritoare : „Un prieten cînd e un om întrece și pe-un frate".

Silogism : Prietenii sînt oameni. Criticul literar este, și el, om. Criticii literari sînt prieteni (!).

Consecutio : Adică, mai ceva ca frații! (vezi Homer — „Odiseea").

Citate : „Paul Georgescu revine la proză cu trei nuvele (...). Și dacă în **Fragment citadin** tonul e numai ironic și ușor batjocoritor, în **Pilaf** amestecul de respectabilitate și grobianism, de pretenții de cultură și de trivialitate sufletească sînt denunțate cu un sarcasm ce amintește de Caragiale sau de un Sadoveanu mai puțin stiut (...)" — Nicolae Manolescu — **Realismul social,** în „România literară", nr. 42/1973.

„Definind cu precizie unicitatea lui Sadoveanu, N. Manolescu desfășoară elegante analize și descoperă categorii ajutătoare, cum ar fi cele trei modele ale universului artistic, cele patru tipuri narative, distincția dintre publicul real și cel ideal etc., distincții ce interesează, de altfel, întreaga proză românească. Dar fiecare capitol ar merita o analiză deosebită". — Paul Georgescu — **O viziune totalizatoare,** în „România literară" nr. 28/1976.

— „Îmi face plăcere, profitînd de împrejurarea că a fost premiată recent, să discut o foarte bună și incitantă carte de critică de Paul Georgescu, un fel de jurnal de lectură sugestiv intitulat **Printre cărți.** Este intîia culegere de articole pe care autorul o publică în ultimii șaseșapte ani, cînd, după **Polivalența necesară** proza părea că-l atrage mai mult. **Virstele tinereții, Coborînd** și **3 nuvele** apărute între timp au consacrat un prozator modern, original, care însă

Valentin F. Mihăescu

Continuare în pag. a 7-a

CRONICA LITERARĂ

PLATON PARDĂU: «DIAVOLUL DE DUMINICĂ» ● «DE DIMINEAȚĂ PÎNĂ SEARA»

esența romanului fantast, experimentat de Platon Pardău, este cu mult mai ușor detectabilă acum, la al patrulea volum al, probabil, nesfîrșitei lui întreprinderi prozastice. „Diavolul de duminică" (Ed. **Eminescu, 1981**) decurge stilistic**eș**te din producția anterioară a romancierului iar sub raport conținutistic nu se îndepărtează decît cu puțin de fabuloasa mitografie a Dorunei, din „Scrisori imperiale" și din „Omul coborît din turn". Ca și acelea, „Diavolul de duminică" e un soi de roman mitic de o formulă insolită, pornind ca atare de la o croială de ordin livresc, reductibilă în definitiv la o schemă culturală, adaptată unui mediu nou istoric, interpretat fantezist. Prozatorul începuse cu o modernă legendă homerică, parodică și barocă, făcînd din Penelopa și Ulise cetățeni ai unei lumi moderne, luase cîte ceva din, așa-zicînd, ciclul arthurian, al „mesei rotunde", spre a întreprinde în fine o adopțiune a lui Faust, în condițiuni românești moderne, deși fără o precisă indicație de timp și de loc. Izvorît dintr-o „scenerie" cultă, romanul „mitic" se bizuie așadar pe ideea repetiției în timp a unor stereotipii, reveniți ciclic în istorie ca și cum „mitul" inițial s-ar revigora prin cantitate. A vedea protutindeni un Ulise și o Penelopă, un invilvorat Faust, terorizat de fatalitate și de o cumplită damnațiune, a descifra în individul istoric reminiscența unui eu numenal, ei. bine, aceasta este ideea romancierului, detectabilă cu ușurință, fără exces de subtilitate analitică fiindcă se găsește la îndemînă.

Un asemenea product nu poate fi decît baroc, căci amestecă voit cronologiile și închipuie o lume geograficește de ficțiune, și fabulos, iar nu fantastic, intrucît tot ce iese din normal este explicabil printr-o teorie despre univers, fără nimic din fantasticul metafizic, bazat pe inexplicabilitate. „Diavolul de duminică" aduce în plus un accent „gotic", de roman „negru", și arareori au defilat prin proza românească un atît de mare număr de schelete (mișcînd zgomotos din oase), de spectre fioroase, de cadavre cu înfățișare de „revenant".

Dincolo de această inventivitate macabră, care sfîrșește prin a fi respingătoare, „Diavolul de duminică" nu aduce inedit mai nimic și pare a repeta scheme curente în „Scrisori imperiale", în „Omul coborît din turn", cu origine îndepărtată în romanul sud-american. Ca și N. Damian, ca și I. D. Nicolescu, Platon Pardău „marquezianizează", nu însă atît de epigonic, căci prozatorul este un profesionist abil, știutor de metode și de retorică, inițiat în tehnica foii de calc. El nu copiază ci dezvoltă un sistem, cultivă prin repetiție un timbru vocal străin și cîntă, în fine, în maniera originară, învățîndu-i modulațiile inteligibile, măsurile sonore, ritmul, cheile muzicale. Prin raport de Ioan Dan Nicolescu a cărui inventivitate este izbitor naivă (am descris-o, de altfel, cît se poate de clar), Platon Pardău vine și cu o culoare erudită : îndărătul invenției lui nu se află nimicul pur, ci o materie culturală reductibilă la un șir de opere anterioare din a căror substanță prozatorul și-a extras modelul. Experiența, așa cum se prezintă, e, ca atare, nouă în formă, însă reductibilă în principiu.

Un șef de ziar, Virgil Virgil (nume imposibil), om rațional, din categoria „triumfătorilor", începe să aibă felurite vedenii, bănuind că în biografia lui s-a strecurat un element malefic. El pare a visa un grădinar în trening (în realitate, profesor de sport), un autobuz ireal, fără număr și fără acte, un șofer cu aspect de extraterestru, închipuie o topografie de ficțiune, inverificabilă primește tot felul de vizite curioase, nu se mai înțelege cu nevasta, cuprinsă de tot soiul de gînduri cumplite, și altele de același fel. Spre a scăpa de belea, omul merge, americănește, la psihiatru, povestind totul, ca într-o expurgație, cu lux de amănunte ; însă rezultatul e nul, ba, mai mult, Virgil Virgil se afundă treptat în jungla viziunilor incontrolabile, care pare a avea o diabolică origine, pe care omul o caută pas cu pas. O similară investigație fac și amicii lui, doctorul psihiatru și reporterul Marc, ziarist bătrîn și cu un „flair" ieșit din comun, ba încă și Lenore, strania consoartă, picată în orașul modern ca dintr-o baladă germanică. Mai mult decît un număr de revelații macabre (un torționar paralitic, Munteanu, cu o diabolică prezență nesuferită, un șef — Romeo Ionescu — reintruparea unui straniu baron neamț, niște crime de neînțeles, fel și fel de medii unde stăpînește destrăbălarea) nu aflăm nimic și curiosul redactor-șef sfîrșește prin a se spinzura de clopotniță, torturat de viziuni, extaziat de ideea catarctică a pieirii.

Spre a complica acest scenariu hotărît senzațional, prozatorul a introdus, am impresia că lipsit de sens, analiza unui text care ar fi romanul însuși. El pare a comenta faptele, deducînd variante, sforțîndu-se a ne da, probabil, senzația unei apocrife, ca o modernă „Halima" (altfel metoda n-ar avea rost). O asemenea „ficțiune a scriitorului", inventînd un punct de vedere absolut, „divin", contemplator al unei lumi stăpînite de diavol, nu sporește semnificația metafizică, oricît ar fi voit-o autorul (fragmentele „analitice" sînt puține și neglijabile de lectură).

În schimb, inventivitatea propriu-zisă e debordantă și, esteticește, de bună calitate, căci autorul a învățat a zugrăvi fantast, luînd ca model pe maeștrii celebri. El teoretizează trecerea prin zid, explicabilă prin „dezintegrarea materiilor dure cu ajutorul electricității organismului", evocă întîlnirile stranii, anticipate de ocultе „semne", crede în realitatea viselor, închipuie oniric terenuri părăsite, cu un aspect malefic, camere cu modificări bruște de mobilă, descrie, ca și cum cronologia s-ar fi suspendat, mascarada „partidei" cinegetice cu vînători moderni deghizați în nobili, se oprește lîngă porcii carnivori (mîncaseră cai), asemuiți cu peștele braziliian piranha, aduce o sanie ciudată în oraș, de Revelion, pătrunde în poetice subsoluri, unde sentimentul de teroare năvălește de pretutindeni. Ceva din fabulosul nebunesc al lui Marquez (o icoană se mișcă, prin intervenția „științelor oculte"), din viziunile sumbre, metafizice ale lui Ernesto Sabato (biblioteca pentru orbi) a pătruns și aci. Fabulațiile lui Platon Pardău sînt însă de esență numinoasă, părînd a combina exaticul cu terificul, într-o inanalizabilă proporție.

În schimb, prozatorul are un remarcabil talent stimulat în a crea o topografie onirică, ca și cum spațiul s-ar mișca dintr-o scenografie în alta, făcut dintr-o materie în definitiv elastică, modificată iute de la dimensiunile pustiului la acelea ale urbei. Platon Pardău a inventat de altfel o geografie de ficțiune, cu enigmatica Doruna drept utopie, făcînd exerciții descriptive în mediul campestru ca un pictor de peisaje care ia schițe în cărbune în fuga unui vehicul caleidoscopic. A verifica în realitate un astfel de teritoriu este fără de folos, sigur e că prozatorul a văzut în abstract un domeniu românesc nordic, redus la esență. De altfel, mai mult decît în mediul fizic, sălbatic și neliniștitor, și în interioarele romantice, adică macabre și onirice, Platon Pardău nu se poate exercita descriptiv. Puțin din spiritul citadin a pătruns în „Diavolul de duminică", și acolo unde cîte o stradă iese din coșmaruri, cîte o firmă de restaurant, de hotel, cîte un interior de „braserie" se salvează din terorizantele vise — acestea sînt înfățișate cu o relativă naivitate, văzute americănește (hotelul se cheamă „Vegas", un ziarist stă într-o braserie cocoțat pe un scaun de bar, cu mîinile sprijinite de zinc etc.). În mișcătoarea topografie, vremile se întrepătrund, alimentate de filosofia prototipilor imuabili, provocatori de curioase aberațiuni de vreme. Această romantică mașinărie de cronologii suprapuse e surprinsă de prozator astfel : „Cînd se apropiară, se uită mai atent : era un tub de canalizare rămas în mijlocul străzii prin cine știe ce amnezie a gospodarilor, dar acum părea un accent care dădea altă valoare ansamblului, o mică vrăjitorie și iată banala încrucișare de uliți ducea iar gîndul la o piață a Orientului unde razele lumii înviau zvonuri de cîmpoaie și umbre de femei purtînd pe umeri suple ulcioare de lut ars ! Sentimentul că se află în alt timp ținu o fulgerare, însă fu deplin, își scuturâ capul ca să revină la obsesiile care îl aduseseră aici la o oră tîrzie de noapte și să asculte bizareriile doctorului" (pag. 57). Acestea sînt de altfel și psihologiile, căci umanitatea izolată de Platon Pardău pare a comunica inefabil, pe un canal fără cuvinte, prin „semne", fatalități, premoniții, vrăjitorii. Despuiat de fabulos și de o industrioasă inventivitate, (mai puțin productivă în malefic decît, să zicem, Luki Galaction), romanul e în ultimă analiză fișa unei banale maladii nervoase, un soi de psihoză agravată de lipsa medicației, în a cărei compoziție onirică mitic putea să intre fără dificultăți. Așa cum se prezintă, Platon Pardău e un insistent prozator fantast, remarcabil în materia campestră și pastorală, unde ritualicul și psihologiile abstracte întăresc sentimentul de ireal, inabil în fabulosul urban și psihologic (miturile citadine sînt altele, caracterologia orășenească e de o compoziție inedită, mai greu detectabilă acum de către prozator). Evoluția prozei lui presupune a înnoda firul cu „Scrisorile imperiale".

Aproape concomitent cu „Diavolul de duminică", Platon Pardău a publicat și un „booklet" pentru tineret : „De dimineață pînă seara" (Ed. Ion Creangă 1981). Prin raport la condiția prozei lui, era de închipuit în acesta un product fantast, pe înțelesul vîrstei juvenile, un soi de modernă mitologie suavă pentru copii. E, dimpotrivă, o proză realistă, fotografică și cu rare scăpări lirice, pe potriva acelora din manualele de literatură din clasele primare, înundată de soldați, gloanțe, războaie, juni cu o conduită eroică etc. Salutînd ideile pacifiste, dovedite de autor, mă întreb totuși cît din talentul lui a pus Platon Pardău în „Diavolul de duminică" și cît în „De dimineață pînă seara". A concilia aceste voci diferite pare acum de neînchipuit.

Artur Silvestri

CARTEA DE DEBUT

UN MOD „NATURAL"

În volumul de debut al lui Lucian Vasiliu (**Mona-Monada**, Editura **Junimea**, 1981) aflăm poezii capabile să ne inducă prețioasa impresie că poetul folosește o limbă necunoscută de alții și ne sugerează, prin intermediul ei, revelații, pe care nu sîntem în măsură să le înțelegem, ci doar să le bănuim. Nu este puțin lucru, dacă ne gîndim la faptul că poezia mediocră nu face altceva decît să comunice niște idei foarte clare, pentru care nu mai era, în definitiv, nevoie de versificare, enunțarea pură și simplă fiind de preferat. Realmente, poetul reușește să ne facă să-l credem că a descoperit un mod inedit de a folosi cuvinte de toți cunoscute. El propune enumerări, alătură în mod arbitrar vorbe, a căror banalitate inițială tinde să dispară tocmai datorită coabitării lor insolite, pare a rosti nu știu ce reflecții asupra unora dintre cele omenești, dar instinctul îl oprește mai totdeauna, împiedicîndu-l să meargă prea departe. Uneori cititorul înclină să creadă că poetul pune în discuție anumite concepte, dar niciodată exprimările nu sînt clare : „Sînt solidar cu voi / împietriți pe baricada unui cuvînt magic / pe care nu îl divulg. / Libertatea / rămîne un punct de vedere controversat : / un fel de femeie fatală / un fel de răstignire a cetățeanului // Trag aer în piept. Cît mai mult aer. / Sînt condamnat să nu dorm. Ambiguitate. / Retină tulbure. / Prin hîrtoape / caut floarea de lotus presată : / acesta e TIMPUL // Încolonez străzile și le ordon să tragă, / În întuneric, în ceață / conspirația ciinilor vagabonzi. / Trupul asaltat de o haită. / Sufletul însuși o haită. Haită pe haită". **(Mesaj V)** S-ar zice, precum și în legătură cu alte poezii, că „este vorba" despre expresia unei nemulțumiri, dar este o nemulțumire extrem de rarefiată, scrisă parcă, în trecere, de norii unui cer în furtună. O fugitivă insatisfacție în legătură cu unele dintre mecahismele lumii empirice pare a fi exprimată și în alte poezii, dar de reținut este mai ales felul expeditiv — încordat în care cuvintele se leagă unele de altele, sugerînd o vorbire liberă, spontană, străină de orice cazne. Iată o frumoasă poezie, ce poate fi o imagine a scurgerii timpului, dar și a degradării sufletului : „Încet-încet se mișcă în mișcare / mașina de cusut cuvinte : / TAC-TAC ! TAC-TAC ! / Încet-încet / calul moare păscînd. / Nimicul cucerește cîmpul de luptă / șobolanul Bosch avansează în scenă // încet-încet / se deschid pulpele fetelor în somn // încet-încet se termină țigara / condamnatului — își face loc descreierata umbră atomică, / năpîrca se infiltrează în sînge / încet-încet / sînt trași pe roată poeții idilici / se resimte absența mortilor tineri / încet-încet / nu mai am nimic de pierdut". **(Dialectică)**.

Citeva teme mai distincte pot fi, totuși, recunoscute, dar nu s-ar putea spune că expresiile lor sînt cele mai reușite poezii ale volumului. Sînt teme devenite tradiționale în poezia modernă. Ilustrîndu-le, Lucian Vasiliu reușește în cîteva ocazii să găsească viziuni inedite. Un exemplu este poemul intitulat **Androgina stare a lumii**, unde este sugerată starea de incomunicabilitate, pe care, cu veselă disperare, o încearcă poetul : „Mă bucur că vă e bine / mă bucur : // mi-am cumpărat o nouă lance / vouă nu vă pasă de lăncile mele / mie nu îmi pasă de lăncile voastre — // mi-e bine vă e bine / traversăm la intersecții în deplină / securitate // Sînt vesel și sînt trist / sînteți veseli și triști / peste multă viață vine multă moarte / peste multă moarte vine iarba — // eu mă îndepărtez / tu te apropii : / porți stafeta la jocurile olimpice // Cu pietate depun flori / la mormîntul părăginit / al tatălui : / îmi vorbește — aud / geamîndu-i o privighetoare în piept".

Modul „natural" de apariție al poemelor reușite, de care aminteam, poate însă și să se transforme în promisă a unor versuri în care spunerea nestăvilită depășește granițele poeticului. În asemenea cazuri, dintr-o dată, cuvintele sună disonant, limbajul necunoscut, dar constituit, lasă locul sunetelor lipsite de sens. Un exemplu ar fi poemul intitulat **Proprii ipostaze ale propriei geneze**, unde poetul pierde măsura, obținînd alcătuiri modeste : „În clipa aceea m-am aplecat / peste proria-mi băltoacă de sînge / limpezită acum / și am băut cu voluptate și m-am răcorit. / DEZORDINEA se retrăgea odată cu ceața. / Presimțeam PRIMA NOAPTE. / Pumeri, mai purtam / toga zilei impure, înfricoșătoarea amintire a / viermelui / pe care, acum, îl doream din ce în ce / mai mult. / În pustietate, / plutea un corb masiv / cu aripile gravate bizar : EDGAR ALLAN POE".

Voicu Bugariu

CRONICA EDIȚIILOR

„Laus Daedali"

Am preluat acest titlu al unuia dintre **memoriale** crezînd că prin sugestia lui aducem un îndoit elogiu, atît marelui istoric care a fost Vasile Pârvan, cît și editorului său de astăzi.

A ieșit de curînd în lumină un masiv volum din **Scrierile** lui Pârvan. Este, sub toate aspectele, o revelație. Ca și în cazul unor Hașdeu, Stere și alții vreo cîțiva, tentativele mai noi de reeditare au fost și în ce-l privește pe Pârvan sporadice și fragmentare.

Severul și competentul istoric de la Iași, Alexandru Zub nu se află la prima încercare de valorificare a operei lui Pârvan. A publicat pînă acum **Corespondență și acte** (1973), monografia **Vasile Pârvan, efigia cărturarului** (1974) și **Vasile Pârvan, biobibliografie** (1975). De data aceasta ne îmbie cu acest tom de aproape 700 de pagini din scrierile aceluia pe care Arghezi l-a definit „erudit și poet" și „un profesor nou și unul dintre noii români". Trebuie să spunem că chiar pentru specialiști această antologie constituie, prin materia pe care o prezintă, puncte de interes cu totul noi.

Sînt adunate aici, după cum spune în prefață distinsul arheolog Radu Vulpe **„scrieri** ale ilustrului învățat, dintre cele de dimensiuni reduse, risipite în diverse periodice, în volume separate, în **Analele Academiei Române**, ori chiar cu totul inedite". În privința acestora din urmă, Alexandru Zub a despuiat **Arhiva V. Pârvan** de la Biblioteca Academiei Române.

Culegerea este structurată pe cinci secțiuni : **(1) Articole social-culturale, Apeluri, „Cronici istorice" ; (2) Evocări, Alocuții academice, Rapoarte, Dări de seamă ; (3) Studii și eseuri ; (4) Introduceri, Prefețe ; (5) Addenda.** Fiecare material este însoțit de note și comentarii. Editorul are perfectă acoperire atunci cînd spune că „volumul de față constituie prima încercare de a antologa, de o manieră reprezentativă, scrisul marelui cărturar, spre a-i pune la îndemîna specialiștilor și a publicului iubitor de cultură".

În fapt, doar materia secțiunii a treia, „zona cea mai sensibilă a creației lui Pârvan, cea care a generat și continuă să provoace controverse", adică aceea care cuprinde **Ideile fundamentale ale culturii contemporane. Idei și forme istorice (patru lecții inaugurale)** și **Memoriale** era cunoscută și comentată. Asupra **Memoriale**-lor s-a mai încercat o ediție fragmentată în anul 1973 în seria **Restituiri** a editurii **Dacia** (ediție, prefață etc. de Ion Vartic).

În ediția sa, Alexandru Zub ne oferă textele, comentînd totdeauna cînd e cazul, la note, pasajele discutabile sub un aspect sau altul și făcînd conjecturi și trimiteri biobibliografice care ne luminează adevărata „efigie a cărturarului".

Nu este rostul nostru de a face exegeza scrierilor lui Vasile Pârvan cuprinse în acest volum, dealtfel nici nu avem competențele necesare pentru așa ceva, și apoi acest lucru îl face foarte bine prefațatorul Radu Vulpe, cît și editorul în masiva **Introducere**. Dorim totuși să spunem cîteva lucruri, mai degrabă cu titlu de incitație despre cîteva din materialele cărții.

Vasile Pârvan nu a fost numai un istoric și arheolog de reputație internațională, ci și un cărturar cu foarte variate preocupări, unul dintre aceia stăpîniți de toate sferele culturii. Aceste preocupări se vădesc încă de pe cînd viitorul savant se afla pe băncile liceului și mai cu seamă din timpul studiilor universitare. Sub acest aspect, prima secțiune a antologiei este grăitoare. Avem aici articole care vorbesc despre „psihologia poporului român", despre „adunători de izvoare, istorici și filozofi", despre „romane istorice cu subiecte naționale" (unde în fruntea prozatorilor tineri „fără frică de păcat, am putea pune pe d. Mihail Sadoveanu" — asta în 1903! deci înainte de apariția **Soimilor** în volum). Un text cu totul insolit, străbătut de ironie și care denotă și unele calități narative este **Schite din viața socială germană**, mai ales în capitolul **Sărbători și petreceri**. („Printre străini, ca și acasă la el, neamțul e tare în societăți ; cine nu știe gluma că dacă ai da drumul dintr-un balon la trei nemți — doi ar fi cam prea puțin — pînă jos ar face o societate, evident, în acest caz foarte grav pentru ei, de ajutor și salvare mutuală"). Foarte interesantă este broșura **Părerile unui trădător de neam** — publicată în 1914, după ce Pârvan a fost exclus din **Liga culturală** și care a dus la „o penibilă, nedreaptă, campanie de presă contra curajosului patriot".

Începuturile gîndirii și manifestărilor științifice ale lui Pârvan au fost puternic influențate de „triada critică" a istoriografiei noastre : Onciul, Iorga și I. Bogdan. Astfel se face că încă de la început, fără mari tatonări, el se pune în slujba unui program patriotic militant, revendicîndu-se din gîndirea pașoptiștilor, în special a lui Bălcescu, ca și din concepția social-politică a lui Eminescu. Aderența lui la **Sămănătorul**, polemicile duse cu detractorii acestuia, îmbrățișarea reformelor educativ-sociale ale lui Spiru Haret, simpatia față de preocupările celei-lalte mari reviste de la începutul secolului, **Viața românească**, elogiul adus elaselor productive, cum le numea Eminescu, și nu o dată în termeni și analize care ni-l amintesc pe marele poet, acestea și încă atîtea alte se degajă din piesele acestei antologii.

Prin modul de punere în pagină a materialului disparat, prin comentariul adecvat și prin bogăția de relații pe care le face, Alexandru Zub ne pune la îndemînă o ediție critică, științifică de mare valoare. Nu o singură dată editorul îndreaptă opinii eronate care s-au perpetuat în timp pînă în zilele noastre fără ca cineva să le mai pună într-o discuție critică obiectivă. Implicit, această ediție a lui Alexandru Zub este și una polemică. Polemică cu acei care mai cred și-acum, într-o etapă de cercetare perfect adecvată și perfect obiectivă, că într-o ediție este suficient să dai „ultima" versiune a autorului și cu aceasta ți-ai cam îndeplinit misiunea de editor. Numai că după felul cum au fost editați în ultimii ani Eminescu, Rebreanu, Dosoftei, Ibrăileanu etc., etc., după ce șatheta competenței a ajuns la asemenea înălțime nu mai putem face rabaturi și căuta justificări pentru ediții de „pagini alese", deci fragmentare, trunchiate, cu fraze și pasaje atît de croșetate că devin adeseori ilizibile. Am mai spus-o și-n alte dăți și-ntru asemenea scop nu vom obosi să repetăm niciodată că o ediție trunchiată produce mai multe confuzii decît una care redă textul așa cum l-a redactat autorul lui, comentîndu-l însă și amendîndu-l după înțelegerea noastră de astăzi ori de cîte ori este ocazia.

O asemenea restituție demnă, de exegeză matură avem în cazul recentelor **Scrieri** din opera lui Vasile Pârvan. Am mai da și alte cîteva **excerpte** din paginile lui Pârvan care au consemnat activitatea lui de academician (multă vreme secretar de o înaltă probitate al Academiei), de profesor universitar, de cititor al **Școlii românești** de la Roma, de cercetător pe teren (ca arheolog), de organizator de instituții (de pildă editura **Cultura națională**) ș.a., dar nu ne îngăduie spațiul acestei cronici. Cititorul își va da seama cît de cît despre toate acestea din înșirarea mai sus a titlurilor secțiunilor cărții. Ținem să mai spunem un singur lucru : a sosit vremea să o avem, în haină nouă și în comentariu modern, și marea operă a lui Vasile Pârvan : **Getica**. În urma bogatelor descoperiri arheologice din ultimii vreo 30 de ani făcute pe întreg teritoriul României și a competentelor exegeze care s-au făcut mai ales în ultimii ani asupra istoriografiei noastre, reeditarea **Geticei** nu mai poate întîrzia. Și pentru a nu face un lucru de două ori, această scriere își poate ocupa locul care i se cuvine în seria de OPERE complete ale lui Vasile Pârvan. N-ar fi o inaugurare a seriei lipsită de sens (apoi să vină, la rîndul lor, toate celelalte lucrări ale savantului-poet). Nu ne îndoim că prin lucrările de prestigiu pe care i le-a închinat lui Pârvan, prin dovezile de competență pe care le-a făcut, Alexandru Zub va fi chemat, între întîi, să edifice acest monument de cultură.

Gheorghe Suciu

Discreția

A doua zi după banchet, Gherman și prietenii lui părăsiră zdrobiți de oboseală domiciliul din strada Salvării pentru a se îndrepta spre slujbele lor, lăsîndu-l pe Maciste singur. Geamul dinspre grădiniță rămase deschis, iar motanul, după ce se lăsă preț de o oră pe fotoliul de lîngă sobă învins de moleșeală, inspectă bucătăria unde mirosurile de nereprimat mai stăruiau, cercetă baia, spațiul dintre sobă și perete, intră pe sub pat, șifonier și bibliotecă, împunse cu marile sale mustăți bătrînele pînze de păianjen din colțuri, apoi trecu prin deschizătura ferestrei în grădinița casei unde, în timpul nopții, zăpada acoperise pămîntul și amenința să îngroape și arbuștii în albul ei pufos. Maciste rămase o vreme pe stîlpul din stînga porții privind cu interes o ceată gălăgioasă de copii încîntați la culme de schimbarea vremii; se hîrjoneanu și strigau cu putere, fiindcă pentru o singură săniuță erau prea mulți, dar îndrăgostiți de zăpadă, cu toate c-au trecut de nenumărate ori pe lîngă motan, niciunul din ei nu l-a observat. Spre deosebire de întreaga semințe pisicească, ostilă oricărei imitații și tocmai de aceea imposibil de dresat, domestică însă pentru excelență, Maciste, paradoxal, era un imitator neîntrecut, avînd chiar inițiative care-l situau deasupra speciei sale. Vacarmul copiilor încetă cînd, spre uimirea lor, văzură un motan uriaș, înaintînd spre ei ca orice biped și înhămîndu-se la sănluța pe care se nimerise cel mai mic dintre copii, străbătu lunginea străzii de la un capăt la altul de cîteva ori în admirația nereținută a tuturor puștilor. Tocmai atunci cobori dintr-un taxi Gherman care-și uitase acasă un aparat de fotografiat și trecînd pe lîngă ceata de copii le spuse grăbit, după ce motanul se aninâ dintr-un salt în brațele lui: acesta este domnul Maciste, prietenul meu și al vostru cîtă vreme nu-l veți supăra, apoi dispăru în casă. Îndemnîndu-l pe Maciste să rămînă. Recunoscători copiii strigară de mai multe ori ura! și ținîndu-se cu toții de mîini îl plimbară pe motan pînă la parc și înapoi în triumf. La capătul străzii apăruse între timp o haită de cîini în călduri și spre nefericirea lui un motănel, pe care-l ținea strîns între fălci un mops cafeniu și fără coadă, fu depus în mijlocul cercului pe care dulăii mîriiind îl formară în jurul lui. Înspăimîntați și neîndrăznind să se apropie, copiii încercară să desfacă niște stînghii din gardul cel mai apropiat, dar o bătrînică îi alungă injurînd. Maciste părăsi fulgerător săniuța și din cîteva salturi ajunse lîngă fratele său neajutorat în centrul ringului de dinți fioroși gata să apuce, să strîngă și să rupă. Teama copiilor deveni o adevărată groază cînd observară că inelul din jurul lui Maciste începea să devină tot mai mic pînă cînd văzură o roată dințată cu colții în interior mușcînd brusc și toți deodată într-un mîrîit înfricoșător, iar pe deasupra tuturor Maciste ca o elice fantastică însingera boturi, ochi și urechi și după mai puțin de un minut întreaga haită se îndepărtă umilită și abia atunci începu o adevărată luptă între cîinii care-și descoperiră multele răni. Bucuria copiilor fu de nedescris cînd Maciste cu micul său semen în brațe, îl depuse pe acesta pe săniuță pentru a fi răsplătit cu o plimbare de spaimă prin care trecuse. Copiii încercară să-l ia cu ei și pe învingător dar Maciste, parcă știind că „absența mărește faima", se strecură prin deschizătura geamului în liniștea casei.

Gheorghe Pituț

Speranța păcii

Urmare din pag. 1

— suficientă pentru a ști dacă vrea sau nu să mai trăiască.

Sînt mîndru astăzi că fac parte dintr-un popor al cărui conducător a hotărît să-și ia răspunderea păcii. Pe noi românii, nu spaima ne-a oprit de la război vreodată, ci doar firea pașnică pe care o avem, omenia și munca pe care ne-am făcut-o cum am putut, fără să o jefuim de la alții. Fruntea noastră e incununată de trudă și nimic din ceea ce avem nu datorăm altora. Doar cine a muncit vreodată știe să prețuiască bucuria simplă a vieții, alta decît a învingătorului cu sabia în mînă. Pacea este singura cale pe care o avem de ales și, acolo unde cei care pot hotărî dezarmarea nu îndrăznesc să-și ia o asemenea răspundere, popoarele vor hotărî prin vocea fiecărui om în parte, cu glasul bunului-simț, împotriva rațiunii oarbe. Cînd rațiunea devine oarbă, criminală, bunul-simț trebuie să o aducă la ordine.

Se află sub tipar primul ALMANAH „LUCEAFĂRUL"

● Din cuprins : ● Țara văzută de tineri scriitori ● Luceafărul 1 000 ● Cărți despre care se vorbește ● O diversiune politică : Cruzimea lui Țepeș ● «Incoruptibilii» presei de mare tiraj ● Un american despre România anilor 1940 ● Povestiri cu haiduci ● Mituri astrale și O.Z.N.-uri ● Fascinația comorilor dace ● Nicolae Iorga, oratorul ● Arghezi inedit ● Album Marin Preda ● Citeva romane «cu cheie».

VIAȚA CĂRȚILOR

ETAPE CĂTRE O MONOGRAFIE

Pasionat cercetător al trecutului patriei și culturii noastre, deopotrivă, în egală măsură, de-a analiza scrierile vechilor cărturari și de a formula sinteze, într-o nouă perspectivă, asupra a tot ceea ce constituie epoci de înflorire a civilizației acestui popor, Dan Zamfirescu a pus, începînd încă din anii 1959—60, laloane bine înfipte în solul fertil al istoriei culturii naționale, nu numai prin articole din ziare și reviste (unele literare, altele de pură specialitate științifică), dar și prin ediții și studii ample de restabilire a adevăratelor valori (paternitatea **Învățăturilor lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie** și prima ediție critică a versiunii românești), fără a-și disimula nici vocația de directionare a literaturii prezente și viitoare.

O face, aceasta, nu numai pentru a dovedi prolificitatea scrisului său, ci și pentru a-și pune în valoare un anumit neastîmpăr interior, echivalent cu avîntul bătăios, nelipsit de un ascuțit simț critic, uneori chiar polemic, de nimic stăvilit în lupta ce-o duce pentru a sparge tiparele inerției și a împinge mai departe hotarele cunoașterii și recunoașterii rolului poporului român în istoria culturii Europei.

Or, pe această temerară cale, Dan Zamfirescu*) s-a întîlnit de timpuriu și obligatoriu cu acel urias precursor, Nicolae Iorga, a cărui operă se străduiește să ne-o reveleze, urmărind încă de prin 1957, cînd puțini aveau curajul să abordeze subiectul, „aducerea marelui istoric în cîmpul de forță al preocupărilor noastre actuale".

Așa cum ține să ne atragă atenția chiar din prefață, doi ani mai tîrziu, în aprilie 1959 (cînd nu împlinise 26 de ani) Dan Zamfirescu, ajutat de Jeneta Nedelianu și Al. Cerna-Rădulescu, reușește să spargă zidul de tăcere care se ridicase în jurul numelui lui Nicolae Iorga în 1948, publicînd cel dintîi elogiu consacrat marelui istoric (în volumul recent, el apare sub titlul **O importantă conferință a specialiștilor în bizantologie** și este dedicat lui Al. Cerna-Rădulescu spre a sublinia încă o dată meritul cunoscutului ziarist, poet și eseist în această „operație" pe atunci temerară !).

Din 1957 și 1959 pînă azi, în dorința de a crea „etape către o monografie" a lui N. Iorga, Dan Zamfirescu revine necontenit pentru a surprinde și alte trăsături ale savantului deschizător de drumuri, pe care el îl urmează în mod evident, dar cu o mare luciditate critică. Astfel, în **Criterii pentru o discutie**, sînt evocate studiile — biografice și bibliografice — asupra lui N. Iorga, dintre care nu lipsesc cele ale lui G. Călinescu, D. M. Pippidi, M. Berza, V. Laurent, Barbu Theodorescu, M. Alexandrescu-Dersca, Andrei Otetea, Șerban Cioculescu, Adrian Marino, V. Hurmuz etc. și se propune portretul nu numai al omului de cultură și al istoricului, dar și al **umanistului** și al **patriotului** Nicolae Iorga. În **Sensul unei lupte literare** se aduc puncte noi de vedere în controversele iscate asupra **sămănătorismului**, domeniu în care — așa cum va arăta într-o amplă recenzie — contribuția lui Valeriu Rîpeanu este, acum, alături de cea a lui Z. Ornea, hotărîtoare. Se subliniază, într-o altă recenzie, rolul capital al celei dintîi reușite în editarea cărții autobiografice **O viață de om**, considerată un sumum al creației literare a lui N. Iorga. Este analizată — într-una din cele mai dense și mai solide contribuții ale cărții — **Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea**, ce conține intuiția genială a „iluminismului românesc" și, mai tîrziu (în 1919), sesizarea de către N. Iorga, a talentului lui Lucian Blaga.

Și celelalte titluri : **Gîndirea istorică a lui N. Iorga. Coordonatele personalității. Contemporanul nostru. Meditație la un centenar. N. Iorga — constiință europeană. Profesorul și noile generații. Cinci cărți de și despre N. Iorga** (cu care se încheie volumul), atestă profunda și îndelunga familiarizare cu opera lui N. Iorga, precum și marea capacitate de receptare a lui Dan Zamfirescu.

Marele gînditor H. Focillon îndată după abominabilul asasinat din noiembrie 1940, definea pe istoricul răpus de năimiții Gestapoului : **„Iorga face parte pentru totdeauna din istoria României și a Europei, nu numai ca un om și ca un spirit mare, ci ca una din acele forțe ale naturii, fără de care nu-i posibil să înțelegi un neam și o tradiție".** Nu putem încheia această prezentare a cărții lui Dan Zamfirescu fără a aminti și o altă caracterizare, făcută în 1946 de G. Călinescu : **„Inima lui N. Iorga indică, sonoră ca un ceas de catedrală, bătăile secrete ale inimilor noastre ale tuturora".**

Cartea lui Dan Zamfirescu ne-o dovedește pas cu pas.

Nicolae Vasilescu Capsali

*) **Dan Zamfirescu : „N. Iorga. Etape către o monografie", Editura „Eminescu", 1981.**

BREVIAR

■ Cită distanță intelectuală, expresivă și, în fond, de seriozitate între două „studii" dedicate, recent, lui Cezar Ivănescu, întîiul, în „Argeș" nr. 3, este semnat de Adriana Băjan și conține judecăți precise, nespectaculoase, însă pline de adevăr : pentru ea, poezia lui C.I. e „o experiență poetică de formulă unică, ce nu va putea fi ignorată și, probabil, nici depășită pe direcțiile sale constituite, nici chiar pe latura configurației lor culturale". Al doilea este produsul lui Valeriu Gherghel, în „Convorbiri literare", nr. 10 ; despre acest eseist aflăm că ar fi comentat ceea ce Ferdinand de Saussure a „hănuit", iar Starobinski numai a „întrezărit". Galaxia de nume invocate de V. Gherghel nu este totuși exclusiv întocmită din notorietățile europene, ci și din autohtoni, precum rezultă și din următoarele propoziționi polemice: „a avut și critica partea ei de contribuție (de la Iorgulescu trecînd prin Nițescu și ajungînd la Dobrescu — Nițescu e folosit pentru rimă) la impunerea acestui poet cu reacții extreme de calif acum descălecat din șa, și suflet angelin de „trouver (?! n.n.) medieval".

Inclinația pentru rimă, utilizată cu energie pînă și într-un articol critic, o serie de licențe de ordin lingvistic, precum și un aer visător, incontrolabil rațional, ne fac să vedem în Valeriu Gherghel un strașnic poet refulat.

■ „Centenarul Lovinescu" a pus în discuție, pe lîngă veșnicele concepte, obsedante la unii (sincronism, mutația valorilor, diferențiere) și cîteva trăsături relativ ignorate ale operei lovinesciene. În „Cronica" (nr. 44), de pildă, Maria Platon rezumă raporturile lui E. Lovinescu cu „scrisul literar feminin" (privit de acela cu un „interes nedesmințit"), Ioan Holban („Dispozitiv cu jucării mecanice") comentează elementele erotice ale romanelor lovinesciene, iar Ștefan Avădanei schițează, în premieră și cu remarcabilă inteligență, relațiile criticului cu „literatura engleză" (tot în **Cronica**, un articol de Ion Nuță, despre ediția „Eminescu", e un curios document de sofistică, sforțîndu-se a legitima un eșec). „În marginea corespondenței lovinesciene" glosează în „Convorbiri literare" (nr. 10) Al. Dobrescu iar în „Orizont" (nr. 43) Dan Negrescu stabilește legăturile lui E. Lovinescu cu „sufletul antic".

■ Un roman remarcabil pare a fi „Scaunul singurătății" de Fănuș Neagu, din care prozatorul a desfăcut cîteva pagini, spre a le difuza în reviste (ultimele în „Familia" nr. 10). Sînt acolo trei fragmente, înundate de imagismul baroc, specific autorului, aci însă cu o nuanță de fabulos juvenil, cu un aspect de „fi

Problema arzătoare actuală e una și singură:

PACEA

Problema arzătoare actuală e una și singură :

PACEA

O impune momentul istoric, o cer popoarele, milioanele de glasuri și milioanele de conștiințe :

PACE VOUĂ !

Nu sînt niciodată destule trimbițe, ca să proclame în cele patru vînturi

PACEA

Nici destule condeie ca să scrie, nici destule pensule ca să-i zugrăvească lozincile pretutindeni.

Fiecare ins e dator în ceasul de față să se împotrivească unui nou război prin toate mijloacele cu putință. Cuvîntul de ordine este

PACEA

E chemată să rostească în această privință și fotografia vie a cinematografiei, în care oamenii trăiesc, se mișcă, muncesc și au grai. Filmul va vorbi poporului românesc, mamelor și feciorilor lui, prin aspecte și cuvinte, mai hotărît și mai convingător chiar decît presa și tribuna, pentru marele ideal, în drum de realizare, în lupta cu războiul :

PACEA

Plugarul își dă mîna cu muncitorul din uzină, subt stindardul celui mai frumos vis al omenirii, încordată azi într-o unică voință :

PACEA

Tudor Arghezi

La începutul deceniului VI, (1950 — '52) în urma vizionării unui film de război — ne comunică Mitzura Arghezi — poetul Tudor Arghezi a așezat pe hîrtie gîndurile de mai jos, rămase pînă azi inedite, gînduri ce pun în lumină grava sa responsabilitate față de destinele umanității. Le dăm azi publicității, rîndurile scrise de marele artist-cetățean păstrîndu-și, pentru acest moment grav al omenirii, deplina actualitate.

O amintire cronică

De cîteva ori pe an, mai ales iarna, după ce ne mai încălzeam lîngă sobă, se apuca să-mi spună aceleași povești de pe front, timp în care eu desfăceam porumbul de pănuși și mă făceam că-l ascult cu atenție. Pentru cei care muriseră lîngă el și pentru mine războiul se terminase demult. Dar el continua să stea de vorbă cu caporalii, mai trăgea o gură din ulcica de vin fiert, îmi zicea cum l-a chemat un colonel și i-a zis, trage în ăsta, și i-a arătat un individ capturat care nu voia să scoată o vorbă și-mi zicea, cum să-l omor așa, de la un metru? la grămadă mai trăsesem și nu știusem care căzuse de mîna mea. Da' de aproape nu puteam, omul avea un neg mare pe nas și se uita la mine de parcă n-aș fi fost, și colonelul a zis, trage soldat, că de nu te trimit la curtea marțială. Cînd ajungea la episodul cu împușcarea de aproape, mă opream puțin, foșnetul pănușilor înceta, mai auzeam doar flăcările cuprinzînd butucul din sobă și-l întrebam ca de fiecare dată, și-ai tras, sperînd ca tatăl meu să nu-l fi împușcat și el zicea, ce să fac, am închis ochii (și după douăzeci și cinci de ani închidea ochii pentru cîteva clipe, cît dura povestitul scenei cu uciderea) și am apăsat pe trăgaci și cînd i-am deschis ăla era întins la pămînt ! Își ridica pleoapele încet, cu un fel de frică. Îi vedeam de fiecare dată lacrimile. Și le ștergea cu mîneca vestonului, dar era deajuns ca să-l văd cum plîngea pentru un necunoscut. În fond războiul fusese război, eu nu-l știam decît din filme și eram obișnuit cu legile lui dure, cu armatele așezate față în față și trăgînd cu disperare fără nici un pic de remușcare. Înțelegeam de ce-l plînge pe „nenea Aurel", cum îl spunea el unuia din contingentul lui cu care plecase pe front și murise undeva prin Moldova. Dar să-l plîngă pe un soldat străin, de care nu știa nimic și care, la rîndul lui, dacă s-ar fi inversat situațiile, poate că ar fi tras cu sînge rece sau, cine știe, poate că ar fi avut și el o clipă de ezitare, ar fi închis ochii și ar fi apăsat pe trăgaci și poate că ar fi prins sfîrșitul ostilităților și atunci ar fi lăcrimat cînd ar fi povestit copiilor lui.

Istorioara aceasta am auzit-o cel puțin de zece ori în fiecare iarnă. Am ultat-o, el mi-a reamintit-o iar și așa mai departe, an de an, pînă cînd într-o bună zi tatăl meu nu s-a întors acasă cu rata de seară cum venea de obicei și a trimis vorbă că s-a internat în spital. Îngrozit în prima clipă am pornit spre oraș, dar m-am liniștit destul de repede. Medicul mi-a povestit că tata avea o schijă în maxilarul drept și că, după aproape treizeci de ani de la terminarea războiului, începuse să-i urce încet spre creier. Nu puteam să cred, o grenadă explodase cu trei decenii în urmă și efectul ei continua, semn că pentru tata războiul nu se terminase atît de ușor cît îmi imaginasem eu. Abia apoi, călătorind prin țară și prin lume, am descoperit un adevăr care m-a cutremurat, că depunerea armelor nu înseamnă sfîrșitul unui război, că pentru cei răniți el continuă într-un fel pînă la sfîrșitul vieții. Războaiele nu se termină decît pentru cei care mor în lupte și pentru cei care se nasc mai tîrziu. Pentru toți foștii soldați, răniți la mîini, la picioare, la umeri, la suflet, războiul continuă într-un fel ciudat, ca o boală cronică de care nu-i mai poate scăpa decît pămîntul. Singurul lor cîștig pentru atîta suferință e acela că nu se mai supără, nu se mai tulbură pentru orice și pot fi socotiți ca niște mari teritorii destelenite pe care în zgomotul asurzitor al exploziilor, a înflorit definitiv o neîmpăcată bunătate.

Cornel Nistorescu

Pe cer trece un avion

Multe exerciții ar trebui să fac pentru ca să pot spune cum mă tem. Cînd mă tem. De cine mă tem. Merg cu tramvaiul și-n dreptul ferestrei, la un stop, un camion cu viței se oprește. Iar ochiul meu urmărește linia roză, rotunjită a botului. Un bot de viței pare ceva ridicol, hilar. Și totuși o tristețe neînțeleasă mi se strecoară subțire prin oase. Împreună cu imaginea sacrificării. Și a morții.

N-am să mă obișnuiesc niciodată cu gîndul neființei. Și niciodată n-am să capăt împăcarea înțeleaptă a bătrînilor. Nici resemnarea umilă în fața fatalității.

Stopul se prelungește prea mult. Iar nerăbdarea mea crește. O busculadă. Poate un accident. În stînga, deci, un accident. În dreapta, camionul cu ființe pentru sacrificat. Și înainte drumul. Și necunoscutul. Și teama mea ca un arbust de munte agățat printre stînci.

Și peste tot văd semănată spaima și neființa. Și neputința de a opri răul care se rostogolește și pe care nu pot să-l ajung. Să-l întrec. Să fiu înaintea lui acasă. Ca nimic să nu. Nimic, nimic.

Pentru că în stînga e-un accident. Poate chiar un accident. Poate ceva mai grav. Iar înainte e drumul. Și necunoscutul. Și mai ales teama. Teama mea de a ajunge acasă. Și dorința mea nebună de a ajunge acasă.

Pe cer se aude un avion.

Dar stopul se prelungește la nesfîrșit. Astfel că-mi pierd cumpătul. Viteii în limba lor. În felul. Cu teama lor. Cu instinctul lor. Roz. Roz. Și culoarea aceasta poate deveni bolnăvicioasă. Ca un plămîn putred.

Pe cer trece un avion.

Nici nu știu cînd a pornit tramvaiul. Nici nu știu cînd am depășit clădiri și copaci. Magazine și oameni existînd. Existînd în modul cel mai firesc. Nici nu știu cînd am ajuns. Sînt amețită de tulburare. Calc pe cineva. Pardon, piciorul dumneavoastră. Și-un cot în capul unei bătrîne. Tineretul de astăzi. Să cobor cît mai repede. Parc-ar fi dat ăștia cu gaze lacrimogene, ce naiba. Să cobor, să cobor. Și-n mintea mea se întinde-un pustiu fumegînd.

Dar strada-i întreagă. Nici o schimbare nu a fost săvîrșită. Și blocul cu zece etaje, tot acolo. Dar asta îmi pare curată înșelătorie. Înșelătorie a simțurilor. Traversez. Urc în fugă. Și ușa, și clanța. Toate-s la locul lor.

Un avion tocmai trece deasupra blocului.

În casă e-o liniște amenințătoare. De-abia reușesc să descui de atîta liniște. Care se insinuează prin crăpături. Prin gura cheii. Care mă izbește nemiloasă de îndată ce deschid ușa.

Mi-e teamă să mă apropii. Și totuși e singurul lucru pe care vreau să-l fac. Simt că mi s-au răcit picioarele. Mi-au transpirat palmele. Circulație periferică deficitară. Și sufletul, ha. Au răcit toate de spaimă. Mă apropii. Pătutul e neatins. E întreg. Cu minușele și picioarele împrăștiate pe pătură zace. Pun mîna repede. Nu zace. Doarme. Doarme, nu zace.

Deasupra orașului tot mai trece un avion.

Și ce-i cu asta, îmi spun. Și mă bucur. Mă bucur că începe să plîngă.

Carmen Francesca Banciu

Cuvine-se pace acestui pămînt

Nu ne temem — noi nu ne-am temut niciodată
de moartea cinstită, curată
ca un crin cu petalele negre.

Zvîrliți în furtunile lumii,
mișelia n-am supt-o nicicînd
odată cu laptele mumii.

Dar sila ne-a fost unanimă
(acum ca și ieri și mereu)
și groază de crimă.

Nu ne vrem, ca-n baladă, cumnați
de bacii străinelor turme,
cu baltagele-n scări înălțați
pe cai de coleric oțel.

Semnăm, nu cu sînge, obștescul Apel,
în numele vieții, cel sfînt,
ci cu toată lumina din noi :

Cuvine-se pace acestui pămînt,
suspendat între cer și război !

Andrei Ciurunga

I-a fost dat pămîntului...

I-a fost dat pămîntului să fie pămînt,
Iar lumii să fie lume :
Omului să urce spre infinit.
I-a fost dat vieții să fie viață,
Și inimilor să fie inimi :
O inimă de om și inimi de miliarde.
Florilor le-a fost dată soarta culorii
Să înflorească și să rodească :
Copacului să fie copac.
Să fie pămîntul roditor și drept
Cu toți fiii pămîntului !
Noi ce avem o singură soartă,
Să facem ca vremea noastră
Să poarte cunună de laur strălucitoare,
Ruptă doar din soarele născător de vise
omenești !

Deși par...

Deși par
Oglinzile zilelor nu sînt desenate pe sticlă.
Altfel am risca ca ele să se spargă,
Sau măcar să fie ciobite
De mîini mînjite cu sînge,
Deși înțelepciunea azi
Se pretinde mai înțeleaptă ca oricînd.
Ea este pătată, deseori, de lacrimi :
Lacrimi din plînsete după piine
Și lacrimi de dureri,
Smulse din trupuri amorțite de gloanțe.

Deși par
Inimile nu sînt crestate în piatră,
Ele continuă să fie pătimașe
În bucurie și speranță și dragoste de semeni.
Pentru implinirea zestrei comune
Ce se naște din piinea rotundă și caldă,
Din setea de lumină și din flacăra iubirii,
Vine din nou pe buzele noastre chemarea
Să se statornicească prin voință
Liniștea Lumii noastre,
Atît de dornică de temeinicie !
Să aruncăm, deci, cu toți împreună,
Toate armele, de orice fel, peste bord !
Să suridă pentru vecie peste glie,
În loc de surîsul amarnic, ironic al Giocondei,
Pacea întregului pămînt !

Horvath Dezideriu

Desene de Sabin Ștefănuță

„Vreau să-mi cresc cîntecul meu"

Urmărim în imagini artistice, elaborate atent, desprinderea ritmică, fără greș a bombelor, urmărim eleganța ucigătoare a rachetelor, răsfoim reviste alimentate din plin cu poze color, în care deslușim ciuperca atomică, precum o pictură suprarealistă, grandioasă în bestialitatea ei, siluetele subțiratice, rafinate ale bombelor și rachetelor, urmărite de comenzi atente care elimină riscul greșelii în atingerea țintei. Adică al vieții. Ce simțiți cînd vedeți pe micul ecran imaginea unei ținte peste care se suprapun axele ortogonale ce fixează **locul**, cînd este căutată traiectoria cea mai bună, perfecta, parametrii exacți ai drumului spre ucidere ? Eu mă simt cînd văd această imagine, o simplă țintă. O senzație foarte ciudată, spun senzație și desigur e altceva. O alertă a întregului, dincolo de spaimă, de panică, de înfiorare, de tot ce însoțește spectrul morții. O mare deziluzie că omenirea se primejduiește, o crudă umilință a condiției umane. Toată încordarea și încercarea minții, toată concentrarea, tot rafinamentul cultural, artistic, sublima distilare a civilizației, toate acestea asadar pot să dispară sub insolența propriei creații ? A acestei de neînțeles creații a vieții și mintii omenești, căreia de fapt i se spune impropriu creație. Arma.

Într-o carte apărută acum un an, semnată de Samuel T. Cohen, inventatorul bombei cu neutroni și Marc Geneste („Apărarea nucleară. Înfringerea războiului. Bomba cu neutroni." Ed. Copernic) este dezbătută pe parcursul a 254 de pagini, istoria creării bombei cu neutroni, pendulările, campaniile pentru și împotriva ei, digresiunile din jurul „imoralității" acesteia. Arma care distruge **doar** viața.

Să ne închipuim ce cumplită, ce absurdă imagine, ce fantastică, halucinantă inutilitate : toate bibliotecile pămîntului neatinse, miliarde de cărți necitite pentru că nu mai are **cine** să le citească. Cui să-i mai folosească înțelepciunea adunată în ele ? Dar iar mă întorc și spun că vorbele sînt în această împrejurare, mult depășite de conținutul pe care cu toții îl înțelegem, îl simțim. Cuvintele, imaginile pot abandona în această competiție ; indignare, teamă, dorință de pace, conștiință, război, apel. Oamenii simt mult mai mult decît încărcătura cu care le-am obișnuit pe aceste cuvinte, ca o hiperbolă, care-și desface brațele cuprinzînd tot mai mult, tot mai mult. Viața.

Sîntem un popor dinamic, un popor tonic, pus pe construit, un popor cu poftă de viață. Din toate se vede și se simte acest lucru, din puterea cu care depășim greutățile, din puterea cu care învățăm, încercăm, din puterea cu care sîntem. Departe de noi, românii, morga încețoșată, aplecarea spre morbid, tentația putrefacției, viciul sinuciderii. Dimpotrivă, o bucurie de viață, resimțită în toate. Iată că acum cuvîntul „moarte" apare cu o frecvență întristătoare, acum cînd citim din dicționar cuvîntul **pace** care înseamnă „stare de bună înțelegere între popoare, situație în care nu există conflicte armate sau război între state, popoare, populații", cînd definim starea firească a vieții, starea de pace, cu ajutorul antonimului : **războiul**.

Să ne închipuim însă o poveste minunată, o poveste fantastică, adică o poveste despre viitor, cum ar spune Carpentier, vremea în care vom uita sensul unor cuvinte, la care ne gîndim acum atît de mult, atît de neliniștitor : vom soune **război** și ne vom închipui o mașinărie de țesut, **explozia** va fi feeria artificiilor din noaptea revelionului, **soldații** vor fi doar jucării de plumb, **ciuperca**, desigur, hribul din pădure, **rachetele**, bineînțeles de tenis. O lume complet vindecată de această tristă boală. Tristă și prelungă boală, de agravarea căreia planeta este răspunzătoare, spun acest lucru și-mi amintesc versurile poetului din **„Ciclul răspunderii"**, deosebita forță de plasticizare pe care o avea poetul Nicolae Labiș, sugerînd din cuvinte, imagini foarte simple, prin maximul contrast, dramatismul unei situații. „Unul ar fi vrut să-și crească / Visul viu din fier tăcut / Unul ar fi vrut să-și crească / Azi pe cruce lui o cască / .. / Visul... Nu l-a mai crescut." Este acesta unul dintre cele mai impresionante poeme împotriva războiului, el cuprinde însăși imaginea aspirației umane frînte, unghiul care se-nchide, linia tăiată, retezată. „Unul ar fi vrut să zboare / Dar l-a strîns războiu-n gheare / ... Unul ar fi vrut să are / Și să se însoare-n sat / Unul ar fi vrut să are / Dar l-a strîns războiu-n gheare. / Unul ar fi vrut să are, / Și de-atunci n-a mai arat..." căderea ghilotinei peste dorința cea mai frumoasă, asasinarea aspirației artistice : „Unul ar fi vrut să cînte / Cîntul nașnicelor munci. / Unul ar fi vrut să cînte, / Dar l-au frînt obuze frînte / Nu a mai cîntat de-atunci."

Cît de tristă științifica, competenta carte semnată de Cohen și Geneste ! Ce tristă eleganța laboratoarelor în care se plăsmuiește arma, un fel de înrobire a minții omului de către un stăpîn malefic. Și ce flacără limpede în dorința de pace din poezia lui Labiș : „Vreau să-mi cresc cîntecul meu / Vreau să-mi ar cîntecul meu ! / Vreau să-mi cînt cîntecul meu ! / Vreau să-mi zbor cîntecul meu !"

Pentru că viața trebuie să învingă.

Cleopatra Lorințiu

Adunări ale asociațiilor de scriitori consacrate luptei pentru dezarmare și pace

■ În zilele de 9, 10, 11, 13 și 14 noiembrie 1981, în orașele de reședință respective, au avut loc adunări ale asociațiilor de scriitori din țară, consacrate luptei pentru pace și dezarmare, ca urmare a noii și strălucitei inițiative a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU în această capitală problemă pentru destinul tuturor popoarelor lumii. În afară de membrii asociațiilor de scriitori, la adunări au participat membri ai celorlalte uniuni de creație (compozitori și artiști plastici), ai Asociației oamenilor de teatru și muzică, redactori ai presei locale, alți oameni de cultură. Vibrantul apel pentru dezarmare și pace, pe care Frontul Democrației și Unității Socialiste l-a lansat către toate națiunile de pe această planetă, a avut un puternic ecou în conștiința celor prezenți, a celor care și-au afirmat, în cuvinte însuflețite și de mare răspundere umanistă, atașamentul neclintit la principiile promovate, pe acest plan, de politica partidului și statului nostru. Vorbitorii au subliniat în mod deosebit importanța nobilei inițiative a președintelui României Socialiste, care, cu o consecvență fără egal, susține necesitatea reducerii înarmărilor și a lichidării bazelor de arme nucleare de pe teritoriul Europei, demonstrează la ce consecințe dezastruoase pentru planeta noastră ar duce o confruntare atomică, cheamă toate statele lumii, toate forțele progresiste și iubitoare de pace din întreaga lume să-și intensifice eforturile în lupta pentru salvgardarea păcii, în spiritul respectului pentru om și pentru drepturile inalienabile ale popoarelor, pentru ca realizările științei și culturii să fie puse exclusiv în serviciul vieții și al progresului uman.

În încheierea lucrărilor, participanții la adunări au adresat secretarului general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, telegrame în care-și exprimă deplina adeziune la istorica sa inițiativă, convingerea fermă că idealurile românești de pace, libertate și colaborare se vor face auzite pe toate meridianele pămîntului, angajamentul de a contribui neprecupețit, cu opera lor specifică și prin cuvîntul lor de autoritate, la construirea pe planeta noastră a unei lumi fără arme și fără războaie, a unei lumi a progresului pașnic și a celei mai înalte civilizații umane.

ASOCIAȚIA BRAȘOV

● Adunarea a avut loc la Biblioteca județeană și a fost condusă de dramaturgul **Dan Tărchilă**, secretarul Asociației. A fost prezentă **Victoria Negrea**, președinte al Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă. Au luat cuvîntul **Virginia Itta-Marcu**, președinte al filialei A.T.M., scriitorul **Daniel Drăgan**, redactor-șef al revistei „Astra", **Eftimie Modâlcă**, președinte al filialei U.A.P., scriitorul **Ion Topolog**. Au citit, din lirica lor, texte inchinate păcii poeții **V. Copilu-Cheatră, Darie Magheru, Verona Bratescu, Ștefan Stătescu, Hans Schuller, Nicolae Stoe, Angela Nache, Ermil Rădulescu, Ioan Gliga.**

În telegrama adresată tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, se spune : **„Vă rugăm, mult stimate și iubite tovarășe secretar general, să fiți încredințat că ne vom pune scrisul în slujba marelui ideal de pace în lume, al înfrățirii popoarelor de pe toate meridianele, al ocrotirii vieții și păstrării tezaurului sipiritual al întregii umanități. Ne exprimăm deplinul acord cu politica de pace a partidului și țării noastre, cu dorința tuturor forțelor progresiste din lume de a se lichida bazele militare din Europa, de a se opri cursa înarmărilor, de a nu se produce bomba cu neutroni și nici un fel de alte bombe care să ne amenințe viața și pacea".**

ASOCIAȚIA CLUJ-NAPOCA

● Adunarea a avut loc la sediul Asociației și a fost condusă de prozatorul **Vasile Rebreanu**, secretar adjunct al Asociației. Au luat cuvîntul scriitorii **Ion Lungu, Mircea Vaida, Szilagyi Iulia, Marcel Constantin Runcanu, Letay Lajos, Gabriel Pamfil, Miron Scorobete, Constantin Zărnescu.**

În telegrama adresată tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU se arată : **„Sîntem mîndri că România, prin vocea sa cea mai autorizată, a fost și rămîne mereu de partea păcii, militează pentru o nouă ordine politică și economică, se alătură opiniei publice tot mai largi care condamnă politica de forță, spectrul unei conflagrații pustiitoare. Vă asigurăm, mult stimate și iubite tovarășe secretar general, că nu vom precupeți nici un efort pentru ca strălucita dumneavoastră inițiativă să-și găsească în rîndul oamenilor de cultură din România un ecou pe măsura generoaselor dumneavoastră idei. Exprimîndu-ne recunoștința față de neobosita dumneavoastră grijă pentru destinele țării și ale omenirii întregi, scriitorii din Cluj-Napoca se angajează să contribuie prin scrisul și arta lor la înfăptuirea înaltelor idealuri de pace și înțelegere între oameni, de prietenie și solidaritate internațională".**

ASOCIAȚIA CRAIOVA

● Adunarea a avut loc la Casa ziariștilor și a fost condusă de poetul **Ilarie Hinoveanu**, secretar adjunct al Asociației. Au luat cuvîntul scriitorii **Paul Balahur, Vasile Constantinescu, Ion Țăranu, Corneliu Sturzu.**

În telegrama adresată tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU se arată : **„Scriitorii din Iași vă adresează, mult stimate și iubite tovarășe secretar general, recunoștința lor fierbinte pentru modul exemplar de aleasă omenie, de mare prestigiu internațional și de adîncă înțelegere în care, în numele poporului român, apărați principiile scumpe nouă, tuturor, ale păcii și înțelegerii între popoare, ale independenței și suveranității naționale. Ne angajăm în fața dumneavoastră ca, prin cuvîntul nostru, inspirat de indemnurile pe care de atîtea ori ni le-ați adresat, să contribuim la intensificarea forțelor iubitoare de pace, la condamnarea hotărîtă a tuturor tentativelor care pun în pericol ființa omenirii, care primejduiesc acumulările atîtor veacuri de cultură și progres uman".**

ASOCIAȚIA SIBIU

● Adunarea a avut loc la sediul Asociației și a fost condusă de poetul **Ion Mircea**, membru în comitetul de conducere al Asociației. Au vorbit scriitorii **Georg Scherg, Radu Ciobanu, Mircea Braga, Mira Preda**, precum și **Alexandru Gătej**, vicepreședinte al Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă, și tînărul poet **Florin Predescu.**

În telegrama adresată tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU se arată : **„Cînd considerăm posibil ca pămîntul să fie singura planetă locuită de ființe raționale, impodobită cu «trestii gînditoare», care sînt oamenii, stingerea acestei podoabe uimitoare ar echivala cu preschimbarea nu numai a planetei noastre, ci a întregului univers, într-un deșert. În perfect consens cu vocația pentru creație și pace a poporului român, scriitorii din Asociația noastră, români și germani, întreaga noastră obște scriitoricească, au pus și vor pune de-a pururi, mult stimate și iubite tovarășe secretar general, mai presus de orice, în creația lor, idealurile umanismului revoluționar și ale păcii, și spun un NU decis bombei cu neutroni și altor diabolice invenții ale forțelor întunericului, care, pentru intîia oară în istoria umanității, așează sub semnul morții nu doar omul ca individ, ci și omul ca specie. Vă asigurăm, mult stimate și iubite tovarășe secretar general, că vom pune întregul nostru talent și întreaga noastră putere de muncă alături de eroica noastră națiune socialistă, pentru a spulbera odată pentru totdeauna spectrul morții care amenință planeta noastră albastră".**

ASOCIAȚIA TG. MUREȘ

● Adunarea a avut loc la Cabinetul de partid al Comitetului județean de partid și a fost condusă de **Eugen Trâmbițașu**, șef al secției de propagandă a comitetului județean de partid, și de **Incze Gabor**, redactor șef al ziarului „Voros Zászlo". Au vorbit **Janoshazy György**, secretar al Asociației din Tg. Mureș, **Tompa Miklos**, de la studioul de radio Tg. Mureș, **Anton Cosma**, din redacția revistei „Vatra", **Ion Bărbulescu**, din redacția ziarului „Steaua Roșie" și alții.

În telegrama adresată tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU se spune : **„Inițiativa dumneavoastră pentru pacea și libertatea popoarelor, pentru progres și civilizație, dreptate socială și națională, constituie încă o dovadă strălucită a personalității dumneavoastră remarcabile, pildă de mare importanță istorică, pe care Partidul Comunist Român — expresie a unității întregului popor, indiferent de naționalitate — o aduce în fața umanității ca pe singura soluție ce poate duce la salvarea omului, a omenirii și civilizației noastre, din calea forțelor reacționare, imperialiste, criminale, care continuă cursa înarmărilor pe umerii împovărați ai popoarelor, periclitînd viitorul nostru, al tuturora".**

ASOCIAȚIA TIMIȘOARA

● Adunarea a avut loc la sediul Asociației și a fost condusă de prozatorul **Ion Arieșanu**, redactor șef al revistei „Orizont". Au vorbit scriitorii **Sofia Arcan, Florin Bănescu, Lucian Emandi, Alexandru Jebeleanu, Hans Mokka, Pongracz Maria, Mircea Șerbănescu, Ondrej Stefanko, Svetomir Raicov.**

În telegrama adresată tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU se arată : **„Cu sentimente de aleasă prețuire și recunoștință, noi, participanții la adunarea generală a Asociației scriitorilor din Timișoara — români, germani, maghiari, sîrbi și slovaci — am luat cunoștință, împreună cu întreaga națiune română, de Apelul pentru dezarmare și pace al Frontului Democrației și Unității Socialiste, inițiat de dumneavoastră, eminent conducător de partid și de stat, excepțională personalitate a epocii contemporane. Acest apel reprezintă unul din marile documente ale timpului nostru, clădit fiind pe cele mai nobile tradiții ale poporului român, pe cele mai profunde sentimente ale cetățenilor patriei noastre. El sintetizează, în fraze înflăcărate, și năzuințele scriitorilor din Asociația noastră, speranțele lor într-o lume a păcii și a rațiunii".**

Dimensiunile răspunderii

Urmare din pag. 1

tele proprii idealurilor de pace și progres, tînăra generație și-a definit de fapt o inseparabilă calitate care o leagă în chip intim de toate demersurile și inițiativele României, ale președintelui său, pe arena internațională, pentru afirmarea și respectarea principiilor independenței și suveranității, ale libertății tuturor popoarelor, pentru edificarea unei lumi mai bune și mai drepte pe planeta noastră.

MARȘUL „TINERETUL ROMÂNIEI DOREȘTE PACEA" s-a constituit astfel într-un hotărîtor și fierbinte mesaj. El a reunit tineri din întreaga țară. Imaginea sugerează o extraordinară și limpede dimineață, tot așa cum poate, din depărtări cosmice, pămîntul se vede uneori plutind într-o fantastică respirație umană și nu în focuri sau fum de pușcă. Și ar fi de dorit să se vadă afluind de chipuri și priviri calde de oameni și nu de spectrele dementiale ale înarmării gata să declanșeze cele mai zguduitoare dezastre. Cine se poate împăca și accepta o asemenea condiție ? MARȘUL „TINERETUL ROMÂNIEI DOREȘTE PACEA", — un tineret-conștiință a însuși viitorului națiunii române, așa cum este apreciat în concepția partidului și statului nostru — și-a spus cu vigoare cuvîntul, a spus și spune un NU hotărît războiului și cursei înarmărilor.

O planetă eliberată astfel de toate uneltele și amenințările războiului și încredințată sorților celor mai fertili ai păcii, adică unei noi virste pentru un nou mileniu. Aceasta nu se poate înfăptui decît cu contribuția tuturor și pe fundalul generos al unei conlucrări responsabile. Contribuția României este evidentă și recunoscută în acest sens. Toate aceste manifestări pentru pace, marsurile și mitingurile care reunesc practic sentimentele și voința de acțiune ce animă ființa întregii țări sînt încă o dovadă, încă un moment, o fidelă expresie a unei conștiințe profund patriotice și revoluționare. Apreciindu-le în întreaga lor semnificație și salutînd marea manifestare pe care a reprezentat-o MARȘUL „TINERETUL ROMÂNIEI DOREȘTE PACEA", secretarul general al partidului subliniia un adevăr care a devenit și mai evident în aceste zile și care, în esență sa, se constituie într-o deviză a unei permanente și laborioase actualități. Și anume, faptul că **„tînăra noastră generație, împreună cu întregul popor, este hotărîtă să acționeze în strînsă unitate cu popoarele din Europa, din întreaga lume, pentru a pune capăt înarmărilor, pentru dreptul la viață, pentru o pace trainică în Europa, pe întregul pămînt".**

Poeme de NICHITA STĂNESCU

Vedere

Munții îngenunchează peste cimpie
iară cimpul n-avea țărmuri.
Eu sculptam la monastire
doar cuvintele în mărmuri,
de greșeam și-amestecam
morții cu cei vii,
mai topind pe a mea limbă
strugurii din vii.
Mă copilărisem foarte
trupul meu era departe
sufletul mi-era aproape
cum e peștele în ape.
Ah !

Tuș

Un spirit rău, cercetător
mă locuia fără cuvinte,
iar piatra stearpă cu amor
doar dînsa mă lua aminte.
Cădea o pană pe genunchiul meu
cînd am sfîrșit să beau cerneala
cînd am uitat ca să mai scriu
zeița — zăpăceala.
Mă întinsesem lung și lat
pe timpul imperfect
eram atita de bogat
că îndrăzneam să mă repet
să mă repet
să mă repet
să mă repet
să mă repet...

Cînd

Cînd am să mor
va-nvinețí pămîntul
și-l va fi multă piine peste mese
iar numai cei care mănîncă
nu sînt și nu vor fi de față.
Va fi belșug prelung și multă carne
iar cerul care doarme-asupra mea
va doarme,
va fi și rochie prelungă, albă
nelocuită de făptură.

Autoportret în toamnă

Mă uitam prin lupi ca să le văd rărunchii,
plodul nenăscut, nelătrător,
scîrbă îmi era numai de păsări
și și de secundele ce zbor.
Scîrbă îmi era numai de vreme :
cînd ploua mă săruta
însă cînd era în lene
într-o piatră se-ntețea.
Dar vol știți, nu calc pe pietre,
călăresc un elefant
și-o să-ți dau eu ție, Petre
un cocoș bufant.
Amintire nu-ți dau, dragă
și nici remușcare.
Vino iarnă lungă, neagră !
Fiecare
trece singur printre fiecare.

Amforă

Eu sunt întîmplarea de fereastră a unui
zid
întîmplarea de plumb a unei ogive
aerul prin care-au trecut
razele după ce au trecut,
întîmplarea de trup a sicrielor.

Eu sunt libertatea de a nu mai fi eu
după ce i-am văzut pe cai și pe iepuri,
alergarea-n zadar
a tainicelor continenturi,
mările despicate brusc
sub care, cu sandaua bătîndă și rece
spre polul nord, spre polul sud
trece un rege etrusc.

Moon

Va trece viața mea precum un fum subțire
în care-a ars un codru verde, căprioare
gri,
că pînă cînd și în nefire
la fel de cald îmi va mai fi.

Mi-or da căldură umbrele de tei
și miros de copil îmi da-va căprioara
și nici acolo singur nu voi fi, ehei,
cum singură imi este peste cer doar luna,
domnișoara
ce stă gătită pentru nuntă
și încă n-are mire.

Mirare

Să vezi o stea
și să nu-ți vină pofta să mănînci
să vezi un val și să nu-ți vină pofta
să te înmulțești,
e ca și cum nici sfera n-ar avea vreun loc
în oul tău.

Semn

O lumină fulgerătoare
peste inima din mare
Vulturoaica se rupe-n două
în cuib peste ouă.

Pauză de gîndire.

Apoi o fulgerare
în inima din mare
cînd se rupe-n două
vulturoaica peste ouă.

Pauză de gîndire.

Pastel

Eu ți-aș face roată din sprînceana mea
și și din curbura frunții
ca să stai precum zăpada
pe bărbații lor de munții.

Dar mă cercetează un cuvînt
și un verb mă cercetează
de-mi stă carnea de pămînt
roșie pe mine, trează,
de nu-mi mai răsare griuri
nici din piept, din umere
că trec peste ceruri la amiază
vulturi numai numere,
de mi-e greu și măru-n mînă
și piciorul alergînd
de-am să plec din săptămînă
șchiopătînd și alergînd.

Scenă de vînătoare

Din pușcă în loc de glonț
curgea subțirele de șarpe.
Fusesem trist și adormit
iar fumuri erau numai șapte.
Am tras în steaua galbenă, Canopus
apoi am adormit.
Iubita mea, eram livid sub fulgii care
ning
și ei ningeau precum e părăsirea
a frigului de din căldură
și mai eram încă făptură
ce nu dă umbră și nici nu se-ndură.
Ah, îndurare, tu !
Du-te !

Deodată

Mă-apucasem ca să făt
curcubeie peste tot.

Mă-apucasem ca să merg
pe-un mormînt de untdelemn
unde doarme unsuros
prietenul Isus Cristos
nemaivoind să-mi vopsească fața cu roșu
ca să pot cînta Peanul.

marcela mariana milcu

Atîta

Atîta, un nimb văd doar : dar ce inconjoară
nu știu
și nici nu voi ști vreodată —
la fel cum mă mir de viață, voi fi de moarte
mirată.

Simt spaima trecîndu-mi prin coapse, ca o
dorință înceată —
Trupul meu soarbe din spaimă, ca de otravă
se-mbată.

Nu mai întorc înspre lume fața cu umbră
pătată :
Fără putere în suflet fi-voi de ea blestemată.

Atîta, un nimb văd doar : dar ce inconjoară
nu știu
și nici nu voi ști vreodată —
mă ferec în cușca asta, rămîn aici ferecată.

Îți spun

Lumea săracă-i în mirt și magnolii.
Numai pe tine te am.
Arsă-s de tine, abur și cenușă
ca aerul topit

de flacăra ce-n locu-i se așează.
Lovește singele brățări de fildeș, cum fluviul
bate-n dig

și-un roșu val coboară în adîncuri.
Te mîngîi tremurînd

cu mîini subțiri
ca ale
șlefuitorului de piatră.
Bărbat al meu și viață.

Îți spun că nu vreau să mă uit în urmă
spre temelia mea de gheață.

Și cel mai trist

Nebună și singură. Cu chip răstrînt în ochi
de pești.
Marea cu milă se trage-napoi
și merg spre ea strivind sub tălpi
pești de nisip —
sub ochi, mandorlele decapitate

și cel mai trist din lume chip.

Nu mai e nimeni

Nu mai e nimeni, nu-ți fie teamă —
doar noi doi pe această cărare ce știe unde
duce :
fi-va la capăt, pesemne, o poartă
învăluită-n volburi și cununi.

Să-ți povestesc cum ni se pregătește
o mare fericire pentru fragedul trup :
impodobită voi veni la tine, mireasă cu singe
alb
iar tu stăpin al meu vei deveni și al ideilor
confundatelor lucruri.

Mai e doar un pas — pe care un spațiu patern
ni-l mărunțește în mici fragmente, spre-a
voluptății umbletului prelungire

către un rost al nostru.
E firească această neliniște, e firească și
spaima
și pregătirea ultimei priviri pe care o ratezi
neștiind ce să alegi dintre imagini.

Nu mai e nimeni, nu-ți fie teamă :
lăcuste doar foșnesc ca iarba.

Atît cît să cred

Am adormit în picioare, în fața ferestrei prin
care priveam.

O pasăre căzuse, doborîtă din zbor de
propriile-i aripi —
murise, doar ochii i se zbăteau.

Picioarele mă dureau de alergătură
pe podelele aspre de lemn, mă dureau
mîinile, sfîșiate
de zăvoru-ascuțit de atingeri al ușii
prin care aș fi vrut să vii
gura ștergîndu-ți-o de lut
și sărutîndu-mă.

Fericită-aș fi fost prin fața casei doar de-ai
fi trecut —
fără să intri, fără să te văd —
zărind doar praful ridicat de pașii tăi, să-mi
spun că-i vîntul
și mici bătăi în ușă să aud, atît cît să cred că
mi s-a părut.

pavel pereș

Spectacol de gală

Se stinge, se-aprinde în zbor
aripa ce-a îndurat cicatricea
dar cuvintele-n glorii dobor
ramuri în floare acoperindu-și matricea
dar nu e aici, lancea lucește-n erori
n-o ferecă nimeni în mal
picură-n toate secundele sori
și chiar curcubeul e de santal
dar nu e aici, singele palpită în spiră
se urcă-n silabe își taie-n păduri
umbre lehuze care conspiră
în semne păstrate suav sub armuri.

Dar nu e aici, va fi
cînd pe seară luna-și va părăsi sfera
verbul se va auri, se va cheltui
odată cu ceața care-mi va cuceri viziera.

Alegro în salonul de cardiologie

Îți ridicai brațele
ca două raze halucinante
care încercau să prindă
de dincolo de rugă în acea parte
unde nu se vedeau decît regii
pictați pe strigăte
inima mea făcută țăndări.

Și cînd în larma acelei vineri
am deschis porțile de ivoriu
ale sanctuarului
am văzut pe cel ce stătea de pază
lîngă mari antrepozite de zei.

Și totul s-a petrecut atît de repede
încerc să-mi închipui ce-a fost
dar iată locuitorii acestei cetăți
de pînză albită pregătindu-mi
afetul pădurilor.

Fulgerînd în pădure

Cărările se pierd în munți
După piatră, după bronz, după soare
Dar se mai arată o cărare ducînd
în capitala curcubeului.

A înflorit liliacul în ploaie
Cu vuiet preiung pînă la miezul nopții
Acum în casa mea s-a întins o petrecere
Și eu n-o să ajung niciodată
E atît de singur liliacul
La ora securii.

Păsări iscîndu-se în continente de ceară

Sălciile ard aplecate pe malul
albastru și ceața coboară
dar pasul tău răscolește nisipul
și-n urmă-i o flacără
și te-ascunde.

Drumul îl umple luceafărul
cu numele tău, răsună abisul
și-i cerul o simplă bănuială
de care stau suspendați cărăbușii.

Te aflu tîrziu la intrarea în zodii
pe trepte de pulbere și umbrele
pline de podoabe s-au lăsat
pe trupul tău și cită ceață
era în jur, dar tu tăceai
lîngă zeii care-și aprindeau pletele.

Cîntecul e în flăcări

Se părea în acea noapte, se părea
Că timpul ne oprise-ntr-un sărut
Dar cineva striga-n inima mea
Că îngerul meu a fost dat dispărut.

Poate era numai clipa de-nviere
A crinilor ningînd cu lună nouă
Dar te-am simțit luminînd în artere
Și inima mea se-acoperea de rouă.

Că am văzut un vis arzînd pe gură
Plecînd cu vorba ta în depărtare
Și-apoi o muzică de-mpușcătură
Aprinse în păduri o luminare.

Dacă n-ai fi

Dacă n-ai fi uitat lancea ierbii-n amurg
și n-ai fi lăsat dinadins
herghelille-n ham fără cîntec
dacă n-ar fi atît de demult
de cînd singele meu umblă și umblă
să-ți mai afle în stogul de ape
geana de vis
ciocîrliile n-ar mai îndura
cucernicul suflu al serii.

Dacă n-ar fi tîrziu și urma de triluri
n-ar fi bintuită de viscole
ne-am afla în locul unde-și picură cerul
omenescul imperiu al spiței
în orații de taină.

Singurătate

iosif lupulescu

Fără a prinde cineva de veste, se furișă în hotel și rugă recepționerul să nu spună că l-a văzut. Ajuns în cameră, bloca telefonul, încuie ușa și scoase cheia. Se întinse pe marginea patului și începu să numere pînă la o sută, pentru a scăpa de hărțuiala oricărui gînd.

După o vreme auzi bătăi insistente în ușă, dar nu răspunse. Urmări discuțiile celor care treceau pe culoar dintr-o parte în alta, acea agitație și pregătire febrilă pentru banchet.

Tîrziu, după ce nu mai auzi nici cel mai mic zgomot, ca și cum hotelul devenise pe neașteptate pustiu, hotărî să coboare la bar.

Femeia blondă, înaltă, atît de frumoasă, femeia care plecase în zori cu avionul spre o țară îndepărtată, părea că-l așteaptă la aceeași masă la care petrecuseră cu o seară în urmă.

Pînă la patruzeci de ani cunoscuse multe femei, dar puține erau acelea care îi reveneau în minte după ce plecau.

Ultima însă, femeia aceea înaltă, blondă, cu părul lung, părea să se fi cuibărit mai adînc în sufletul lui și amintirea ei îl cerea s-o asculte, s-o privească, așa cum nu știuse, ori nu avusese timp să o facă, atunci cînd încă o mai putea atinge cu mîna, pentru a se putea convinge că există. Totul începuse ca într-un vis și se terminase atît de repede, încît, dacă cineva ar fi venit să-i spună că nimic nu fusese adevărat și că totul era o minciună inventată de el la o beție, poate că ar fi crezut și ar fi fost fericit să constate că reușea să plăsmuiască o ființă de a cărei prezență să se poată bucura în ceasuri de tristețe, cînd pentru a mia oară ajungea la concluzia că-și ratase viața, cariera; și singurul lui vis, filmul, în care crezuse orbește, se destrăma, dispărea, cu fiecare zi care trecea ; muncea pentru filmele altor regizori.

Recepționerul îi spuse că directorul de film a lăsat vorbă în cazul că se va întoarce, să se ducă la restaurantul „Scoica", unde se sărbătorea primul tur de manivelă, i-a dat ziarele sosite și o scrisoare pe care o adînci în buzunar fără să deschidă plicul.

Fata de la bar asculta muzică. Îi ceru cafea și o bere. Se așeză pe fotoliul din seara trecută. Aprinse țigara și desfăcu ziarul. Ușa de la intrare se deschise, o rafală de vînt lovi ziarul, o frunză veștejită căzu pe masă și după cîteva secunde alunecă pe covor. Recepționerul închise ușa cu zgomot, fata de la bar îi aduse cafeaua și sticla cu bere.

— Gata cu vara, e toamnă, spuse recepționerul meditativ și Gim îl aprobă cu tristețe, printr-o mișcare a capului, dorind să-i arate că e atent la ce spune, dar, de fapt, gîndurile lui erau departe, foarte departe, încercînd să readucă alături de el femeia, amintirea ei, vorbele, gesturile, acel ceva ciudat și discret, cu o viață nebănuit de lungă și trainică.

În ziua aceea vorbiseră puțin, iar noaptea și mai puțin. Acum o revedea lîngă taxiul comandat să o ducă la aeroport. „Mă voi gîndi la tine, și de cîte ori voi vedea un film vom fi împreună. Poate că o să-ți scriu, îmi pare rău că nu știu la ce gîndești acum, în acest moment, dar știu că a fost frumos", spuse.

Toate vorbele i s-au părut atunci fără noimă și le auzea fără să le înțeleagă sensul. I se păruse că cineva din echipă îl urmărește de la un etaj al hotelului, încercase să alunge senzația neplăcută, dar nu reușise. Știa că dacă în momentul acela i-ar fi cerut femeii să mai rămînă, ar fi renunțat la plecare, dar ce sens avea, știa foarte bine că momentul respectiv era inevitabil. Venise echipa, nu mai avea timp.

Femeia, lîngă mașina cu portiera deschisă, vorbea fără oprire, ca și cum doar atunci îi veneau în minte toate gîndurile cuprinzînd în ele, ca într-o nucă, dorințí realizate și nerealizate, bucurii, tristeți, trecerea, inevitabila trecere a timpului care-i deteriora frumusețea și-i anula viitorul; ar fi putut să i le spună toate, acolo, în camera de hotel, cînd își goleau ultimul pahar și ultima ceașcă de cafea, dar atunci se mulțumise cu tăcerea.

Au fost momente cînd se-ntorcea cu sufletul spre el, surizînd cu tristețe ca și cum ar fi dorit a spune: „A fost frumos, dar nu se va repeta."

„Și de ce crezi că nu vei face, cîndva, un mare film?" El a sorbit din cafea, privind-o ironic : „Fiindcă n-am noroc. Acest amănunt îl poți înțelege?" I-a luat mîna și, stringînd-o cu dragoste : „Aș fi fericită să te pot ajuta." „Nimeni nu poate" a șoptit el.

Amina momentul despărțirii în mod inutil, probabil încă nu se obișnuise cu gîndul că tot ce se-ntîmplase ținea deja de trecut. „Îmi pare rău, aveam atît de multe să-ți spun." Și-au strîns mîna. Mașina se depărtă și el ridică brațul, privind urmele roților rămase pe asfalt.

Goli două pahare cu bere și aprinse țigara, ascultînd vuietul mărit amestecat cu muzica discretă a tonomatului. Femeia era acolo, pe fotoliu, cu toată frumusețea pe care i-o dăruise, cu vorbele alese cu grijă, fără gînduri ascunse, trăind cu adevărat acele clipe.

Încercă să se convingă că totul fusese un vis și zîmbi trist. Se simțea atît de bine singur, că i se făcu teamă să nu apară cineva să-i pună întrebări fără legătură cu ce însemna viața lui acum, fiindcă din ăștia se găsesc, și-și închipuie că dacă te văd singur, îți fac un mare serviciu începînd să-ți toarne povești mărunte, călduțe și banale, lipsite de sens.

Zgomotul unor pași îi destrămă amintirea și-și ridică ochii spre scara în spirală. În cadru intrară tocurile, albe, subțiri, arcuirea gleznelor, marginea unei rochii de seară și trăi ciudata senzație că femeia nu plecase și el o aștepta. Strînse pleoapele, timp în care urechile înregistrau pașii venind tot mai aproape, așteptînd să se așeze, să-l privească cu ochii larg deschiși, plini de lumina aceea atît de albastră, de caldă și ireală ; doar cîteva momente, fiindcă nu putea, n-avea cum să fie ea, știa că plecase, o văzuse și ea lăsînd tuturor femeilor cîte ceva care să-i amintească existența el, cu toate că nici-o femeie nu-i semăna; nu semăna cu nimeni.

— Bună seara.

Se ridică, își plecă fruntea și invită femeia să ia loc, cu un gest larg al mîinii.

— V-am deranjat ? și el o privea ascultînd zgomotul rochiei de mătasă, gîndind : „Oare am fost blestemat să nu pot avea măcar un singur ceas de fericire ? Să fiu mereu asaltat cu întrebări, să nu pot rămîne singur, doar încuiat și ascunzîndu-mă ca un șobolan ?"

Ocupase fotoliul amintirii lui și zîmbea ca și cum i-ar fi știut frămîntările și încerca să-i scape, iar el încerca să-și amintească cine era și ce căuta la echipa de filmare, simțind nevoia să-i spună ceva, din politețe, dar nu-și amintea nimic, o vorbă măcar, iar ea aștepta surizînd, cu ochii larg deschiși, negri ca smoala, lucind tainic, îmbietor.

— O cafea, ceru fetei de la bar.

Usa de la intrare se deschise pentru a doua oară. Vîntul lovi ziarele și cernu nisip peste mese. Cîteva frunze năvăliră pe covor, trecură pe sub fotolii și mese.

— Toamna, șopti femeia, visătoare, cel mai frumos anotimp, mie îmi place, sigur că și primăvara e frumoasă...

Gim oftă și strivi țigara. Nu-l interesau sentimentele ei. Se plecă peste marginea fotoliului și ridică o frunză de un galben mat. O ridică spre lumină, privind-o senin, parcă numărîndu-i fiecare nervură.

— Ea nu știe cum e toamna la mare.

Femeia îl ascultă fără să înțeleagă ce spune și se aplecă înainte, concentrîndu-și atenția.

Gim, ținînd frunza cu vîrful degetelor lungi și subțiri, reveni cu ochii la ea și i-o oferi, ascultînd muzica ; aceeași muzică, dar o altă femeie ; și deosebirea era atît de mare că se scutură ca de frig.

— Vă place muzica ?

— În măsura în care mă face să retrăiesc clipele duse, dacă are mîngîierea mamei și înțelepciunea tatălui meu...

— Înțeleg.

El zîmbi sceptic. Femeia se juca cu medalionul, privindu-l intens. Dorea atît de mult să i se confeseze, să-i spună că era îndrăgostită de legenda lui și așteptase atît amar de vreme să poată fi cît mai aproape de el.

— Parcă trebuia să fim la banchet !?

Gim oftă și-i făcu semn fetei să-i mai aducă o bere.

— Cel mai plăcut banchet, pentru mine, e să fiu singur.

Așteptă efectul, dar femeia părea că nu auzise și nu sesizase aluzia, se gîndea că dorise atît de mult să fie liberă, stăpînă pe timpul ei și acum, ce putea face cu timpul, ce însemna timpul pentru ea, dacă nu-l oferea unui om pe care și-l alesese, și nu oricui.

— Ei, reveni ea din gînduri, după o pauză, nu toți pot înțelege ceva atît de subtil.

— Plata, ceru Gim. Și, după ce plăti, se ridică, o privi un moment cu răceală, își plecă fruntea și porni spre ieșire. Năucită, ea asistă cum se îndepărta, cu fiecare pas, cu fiecare secundă, înalt și subțire, cu pletele în vînt, ca o fantomă. Două lacrimi i-alunecară pe obraji și se opriră în colțul buzelor, sărate, arzînd. Se ridică, jignită, umilită, trăind bicuirea chinuitoare, absurdă, a refuzului, imposibil de acceptat și se apropie de bar :

— O sticlă de votcă și două pahare. Mă reîntorc.

Auzise, se interesase multă vreme, despre viața și vicîile lui, se zbătuse îndelung să-și aranjeze această plecare, această apropiere, numai ea singură știa prin cîte trecuse, cît alergase, și, acum, cînd era atît de aproape, să-l alunece printre degete, să se distanțeze, fiindcă visul, speranța, i-l apropiaseră, realitatea, spațiul, timpul, îl depărtau. Și nu putea, n-avea cum înțelege, fiindcă la treizeci de ani era una dintre cele mai frumoase femei, nu-i lipsea nimic ori aproape nimic. Mizase, contase pe acest om, îndrăgostită de legenda lui auzită din atîtea surse, din filme, reviste, iar acum, ce se întîmpla ?

El bine, dorea să lămurească totul, să-i vorbească, avea nevoie de explicații, fiindcă se cunoștea foarte bine, o curtau atîția și fusese inaccesibilă. Părăsi barul cu sticla și cele două pahare în poșetă, hotărîtă să-l găsească, îl văzuse plecînd spre țărmul mării și nu putea să fi ajuns prea departe. Aproape alerga, simțind inima bătînd cu putere, tîmplele zvîcnind, cuprinsă de ură și o nesfîrșită sete de răzbunare pe toate visele ei, pe tot ce însemna el, cu viața și legenda lui.

După un timp, poate că trecuse o oră, îl descoperi, stînd pe un colț de stîncă, fumînd. Se apropie, de data asta cu hotărîre, cu riscul de a fi din nou jignită, umilită. Nu-i mai păsa.

— Așează-te undeva, și taci, îi ceru Gim, fără să o privească, fără un gest, cu ochii ațintiți în noaptea răscolită de vînt și valuri. Puse batista albă pe un colț de stîncă, cît mai aproape de el și se așeză. El îi trecu o țigară aprinsă, și, fumînd, învăluită de aceeași noapte, de același aer și același cer, aproape și totuși departe, trăi ciudata stare sufletească a unirii, ca și cum ar fi fost împreună dintotdeauna și nu aveau să se mai despartă niciodată. Gîndurile se așezau limpezi și clare, unul după altul și frigul o cuprinse treptat. Scoase sticla, deșurubă capacul, umplu paharele și-i privi peste umăr cu o nesfîrșită dragoste și ură :

— Votcă, îi comunică, bînd cu înghițituri mărunte, repetate, urmărind efectul lichidului care alunga teama, frigul...

După cîteva minute, Gim se ridică. Părea cu

Continuare în pag. a 6-a

SPAȚIUL VOTIV

PREAMBUL

Spațiul votiv : al făgăduinței, cel ce i s-a oferit omului spre a-și îndeplini misiunea sa în lumea aceasta.

Spațiul votiv este spațiul poetului și al cărților sale. Iată-l cum se adună din părți de lume și din provincii de viață, iată-l cum devine un teritoriu personal, cucerire a insului adăugare Patriei și urmașilor.

SPAȚIUL «ATAVIC»

Cei mai dedemult, ai mei, au fost alungați din spațiul natal. Într-un poem din tinerețe, ziceam : „Coborît de la Ardeal, cu vremea în urmă, / De sub umbra penei de cocoș la clop, / Neamul meu veni în praf stîrnit de turmă, / Să sfîșie Bărăganul în galop."

Într-adevar, ai mei din partea tatalui erau mocani. Cînd, nefiind la locul meu, mama-mare Ileana, de supărare, invoca în spiță pe o anume baba Reveica, iutea la minie și de la care eu aș fi moștenit furia drăcuiilor și uitățurile dușmănoase ; ochii verzi, de fiară întaritată, adînci în văgăunele orbitelor, îi aminteau neplăcut de muma domniei sale.

Cînd, peste ani, pe un dîmb de pe Istrița, zis Gruiul Dara, am găsit în spațiul arheologic o mică statuetă de pămînt negru, dintre acelea asupra cărora arheologii pun vîrsta de cinci mii de ani, și o încadrează în cultura geților din cîmpie, am fost profund tulburat de o constatare mai întîi de toate : sub fruntea omulețului de lut două apăsări cu degetul creaseră în locul ochilor două adînciturî, două dușuri în fudul capului.

Statueta, un fel de miniatură a unei gigante din Insula Paștelui, cînd o așez astăzi într-o anume lumină, îmi amintește de „fața" alor noștri și de mine cel dedemult.

În copilărie, și cînd nu era pe aproape mama cea mare Ileana, cînd luam bătaie de la mama sau de la tata, o anume porție se datora și „uitățurii dușmănoase" prin care reacționam la educativa binefacere.

Nu rareori mama, exasperată de cît mă bătea fără vreun rezultat, striga de concluzie : „Și nu te mai uita ca un bandit, că... (așa și pe dincolo)".

În comuna Gherăseni, doi veri ai mamei celei mari Ileana, pe numele de familie Poncea, ar fi putut să îmi dea oarecari detalii asupra trecutului meu transilvan, dar atunci cînd mai trăiau ei, n-am avut eu nici timpul, nici curiozitatea fizică și metafizică de a investiga.

Tata abia își mai amintea de-o relatare a părintelui său, cum acela și un frate al lui au fost trecuți de la Săcelele Brașovului prin vama Buzăului într-un car avînd pod dublu de ascunzătoare, și mînînd oile.

Încă pe vremea juniei mele se mai vorbea din cînd în cînd asupra unor rude din fratele lui Dumitru Gheorghe, tata mare, ce se așezase, de mocan, prin comuna Cireșanu.

Un amănunt care luminează oarecum istoria originii și avatarurilor alor mei, este porecla lor : li se zicea : ai lui Bărăgăneanu. Această numire păstrează în ea dovada că neamul meu, înainte de a se fi așezat unde se află astăzi, ardeleni oieri, fiind ei, nu și-au găsit locul prea iute ; stabilirea lor în satul Florica, s-a produs mai tîrziu, după oarecare umblet cu turmele, prin Cîmpia ce le dăduse renume.

Aceste fapte constituie zestrea mea de ardelean alungat, dat afară din spațiul natal, acestea sînt datele mele de Casă pribeagă cu turmele, de ins colonizator al altui spațiu, și întemeietor într-altul.

Astfel, poate, s-au pus în firea și în destinul meu suferințele persecuției insului de către un grup uzurpator, astfel, am fost înzestrat cu alungarea din spațiul de baștină și tot astfel mi s-a dat tăria și inteligența atavică de a-mi căuta alt loc, altă lume, de-a o găsi norocos, după rătăciri și grele încercări, de-a o stăpîni intrucîtva, de-a-mi fi recunoscută într-un fel sau altul.

Dinspre mamă, dimensiunea spațiului meu natal nu-i mai puțin tumultuoasă. Cealaltă mamă a mea mare, baba Maria Stan Marin, zisă Bălăuțoaica, venise la cîmp de unde munții Buzăului sînt bogați în chihlimbar, de la Colți.

O seamă de sate din Cîmpia Română au c[illegible] multă vreme o situație specială : se alcătuiau pe jumătate din case și curți locuite numai în timpul muncilor agricole. Atunci se lăsau la cîmp muntenii cei în carele lor cu coviltire și cu cîte doi boi, cu ceaunele de mămăligă atîrnate la loitre, și avînd cîte un cîine legat la urmă, înaș dricul cu fîn. Ei stăpîneau pămînturi multe și bune, întinse pe această arie toponimică : Cioranca, Limpeziș, Movila Banului, Padina, Pogoanele, Florica, și pînă la Grindu, Reviga, Colelia și... Muntenii Buzău.

În timpul școlii la Mihăilești, se striga în urma și în fața celor din satul meu, copilărească zicere : „Măi muntene, găurene !", pe cînd noi ne răfuiam scandînd : „Cojan, cojan răpănos, / Pune șaua pe cocoș / Face borsul acru / Pe cojan l-o luat dracu..."

Prin urmare și unii și alții știam de unde ne tragem în Cîmpie : Cei mai vechi acolo erau cojani, cei mai noi rămăseserăm munteni.

Deci, prin baba Bălăuțoaica, neamul meu părăsise, de dragul pămîntului de plug, munții Buzăului, spre care am stat toată copilăria cu fața întoarsă ca înspre mari cetăți de basm, în care sînt închise fabuloase livezi de meri.

Ceea ce se vedea în zilele senine, vara, din foișorul țărănesc de la vie, ca un șir de movile albastre, era însă Istrița, necum Munții.

Atît la Munți cît și la Istrița, aveam să ajung mai tîrziu cînd și eu, la rîndul meu, urmînd destinul alor mei, aveam să fiu alungat din spațiul natal, de evenimente ale familiei, de asprimi ale vîrstelor, cărora le-am făcut față cu bine și cu noroc.

Datele spațiului meu atavic acestea erau : din partea alor mei de tată, izgonit din Transilvania, umblînd pămîntul de turme, din partea alor mei de mamă, părăsînd munții pentru pămînt de plug, de casă, de așezare.

SPAȚIUL NATAL

Împlinisem treizeci de ani pe vaporul de pescuit, cînd, poate de vîrstă, poate din cauza nopților acelea cu lună pe Oceanul Atlantic, am simțit o vagă modificare a dimensiunilor interioare.

Mă uitam la apele cenușii cît o planetă pe care nu se zărea decît poteca de aur a luminii celei reci ; m-a tulburat o descoperire : ce vedeam eu, mai văzusem, și n-aveam termeni de referință și nici de asemănare decît acasă și decît în sinea faptului. Eram în poezie, fiind dincolo de poezie.

Oceanul Atlantic în lumina lunii, era un cîmp, un ogor umed și solzos ; valurile, brazde ale plugului — Bărăgan de ape de jur împrejur.

Mai apoi acolo am avut previziunea inundațiilor catastrofale prin care avea să treacă Patria peste cinci ani. Într-o noapte am visat că eram acasă pe cîmp ; arau tractoare, dar brazdele de pămînt se prefăceau în valuri de apă, ieșeau peștii amestecați cu ierburile, Cîmpia se scufundase.

La trezie am scris **Scrisoarea Esențială** „Tot mai des visez pămîntul cu nefericirile lui".

Acolo pe Oceanul Atlantic am înțeles apoi că zeii mei puseseră la cale o reparație de care trebuia să țin cont.

Reparație la ce ?

Pînă în călătoria pe ocean, scrisesem romanul în versuri și cartea de poezii **Căile Pămîntului**, în care îmi afirmasem dreptul asupra Cîmpiei ca spațiu personal și poetic... Petrecîndu-se episodul acela administrativ-ideologic, asupra căruia m-am mai referit într-un interviu, am trăit multă vreme sentimentul de umilință, frustrare și temere. Fusesem dat afară din Cîmpie, alungat cu viziunile mele despre pămînt, dar acum, în mijlocul apelor, zeii îmi întorceau generos ceea ce oamenii îmi luaseră.

Atunci, acolo, am înțeles deplin și suferințele mele după spațiul natal, acolo și atunci m-am și vindecat de gelozia de spațiu, de lăcomia de spațiu, descoperind că există locuri și dimensiuni din care un poet nu poate fi scos de oameni de vreme ce nu i le-au dat oamenii.

Dar mult mai departe de acolo și mai încoace mult de atunci, am înțeles că luîndu-mi-se acasă, mi se dădea înmiit în viitor și în altă parte.

Într-adevăr, în cărțile acelea din tinerețe despre pămînt și țărani sînt eu, cel ambițios, egoist și trufaș, confundînd cîntecul cu geamătul și scîncetul animalului cuibărît într-un spațiu prim și primar.

Mai țin minte de acolo o viziune care mi s-a adeverit răstălmăcită : într-o poezie, mersul spre cooperativizare se transpune într-o metaforă descriptînd **plecarea pămînturilor**. N-am știut ce spun, căci peste ani, în urma seismului teribil trăit din plin de către generația mea, aveam să descopăr pe dealul Istrița mari întinderi de țarină cu vii, case și sate **plecate**, literalmente **fugite**, duse la vale.

Ce fusese viziune și metaforă în tinerețe, transformase vremea și cutremurul în fapt peremptoriu.

Însă tîrziu de tot am înțeles că i se dă poetului un spațiu anume, pentru ca el să extragă termeni și sisteme de referință, viziuni și fapte cu semnificații întîrziate, **cutremurătoare**.

Altfel zis, spațiul natal ne este zestrea de **materie brută**, a cărei valoare absolută se află în destinul nostru, în puterea suferințelor noastre.

SPAȚIUL DOCUMENTAR

Prin **Scrisorile Esențiale** realizam fuziunea dintre spațiul natal și spațiul, să-i zicem, documentar. Nu eram la prima probă.

În vara anului 1963 am făcut o călătorie de documentare în Banat. Am fost la Reșița unde am petrecut o noapte împreună cu oțelarii, stînd de față la elaborarea unei șarje de furnal clasic.

După ce oamenii au încărcat cu minereu, după ce au astupat gura cuptorului cu acel **dop** de pămînt industrial, am avut timp ca oamenii, să stăm de vorbă.

Acolo, de la acei oțelari, am aflat despre un accident de muncă, despre sacrificiul unora din cei de față : cum și-au **dat ei pielea**, să poată salva un semen de-al lor de la moarte.

La întoarcere, am scris poemul **Șarja**, care rămîne una din probele mele pe măsura reușitelor mele. Însă este acolo un vers care avea să mă tulbure mai tîrziu : „Parcă sorbite de un vînt puternic / Zburau în jur ca frunzele de foc..."

Într-o seară, la o lectură de revizie, mi s-a impus un ligament între cuvinte, în versul al doilea, în modul următor : „Parcă sorbite de un vînt puternic / Zburau în **jurca** frunzele de foc..."

Legîndu-se între ele cuvintele **jur** și **ca**, au dat numele de familie **Jurca**, patronimicul oțelarului ce murise în urma arsurilor de metal.

Zeii îmi sînt martori că nu avusesem pe atunci nici ideea, nici intenția de a consacra nominal pe eroul poemului meu, dintr-o pudoare antireportericească. Dar astăzi pot să mărturisesc adînca mea credință că spiritul acelui oțelar mi-a urmărit munca, și fără de voia mea, și fără de știrea mea, s-a numit în poemul meu după cum merita.

Cred și astăzi că spațiile documentare, ale poetului, fiind spații locuite de către alți oameni vii, fiind locuri ale altora pe lume, nu i se cuvin poetului decît în măsura în care se lasă el însuși înlocuit în spațiul ereditar...

În aceeași vară, am realizat una dintre cele mai mari ambiții ale mele, de poet. Ducîndu-mă în satul eroului pe care Dan Deșliu l-a consacrat în balada **Lazăr de la Rusca**, am refăcut, împreună cu fratele acelui țăran, drumul prin munți, unde, de unde a fost luat și dus pînă în peștera în care l-au aruncat asasinii. Am stat de vorbă cu Maica Iconia, cu oameni din sat.

La întoarcere am scris **Balada țăranului tînăr**, am avut mult succes, vreme multă am considerat-o ca pe o revanșă față de aceia care mă uzurpaseră din spațiul natal, țărănesc...

Însă cîștigul cel real din vara **Șarjei** și **Baladei**, a constat în cucerirea spațiului altora, în probarea viabilității și legitimității spațiului documentar ca parte integrantă a spațiului personal, atunci cînd întreprinderea este curată, și cunoașterea se trăiește cu tot curajul.

SPAȚIUL ADOPTIV

Între timp, la Florica, se desfășuraseră evenimente care aveau de gînd să mă dea afară din sat încă o dată și pentru totdeauna, întru asemănarea deplină cu înaintașii mei.

Tata a desfăcut casa, a luat ce se mai putea folosi, și a făcut alta, cu o femeie mai tînără, la Urziceni, iar locul de casă din sat, pămîntul pe care am văzut și eu lumina lumii, a fost repartizat unui țăran tînăr rămas la muncile pămîntului.

Din spațiul meu natal mai rămăsese mama, într-o casă strîmtă, improprie, în care mai mult de o zi și o noapte, nu am putut sta niciodată.

Însă tot între timp, mă însurasem cu fiica adoptivă a unui cizmar podgorean, pe Istrița. Sînt de atunci douăzeci de ani ; am petrecut acolo săptămîni și vacanțe, am umblat locurile dintre Monteoru și Pietroasele cu multă rîvnă, bucurie și interes și, iată, astăzi constat că acolo am trăit mai mult și mai fericit decît în Florica natală.

ION GHEORGHE

O aile de șapte sate a devenit **domeniul meu**, spațiul meu adoptiv și legitim.

Nu departe de casa cizmarului se mai află ruinele unui conac : de pe terasa ce-a mai rămas, am contemplat zile în șir, verile, toamnele, iernile, primăverile, un spațiu de alte lumi. Adeseori am văzut prin ceața albastră de pilpîirile soarelui la asfințit, în oglinzile retrovizoare și în stizla parbrizelor la fugă pe șoseaua nebună, între Buzău și Urziceni, am văzut, zic, plopii șoselei aceleia scurte ce derivă din Drumul Național spre Florica. Spre spațiul natal, dinspre spațiul adoptiv, eu am fost fericit.

De aici din balconul Boierului mă uit de douăzeci de ani în spațiul de acasă, care a crescut cu multă lăcomie generoasă luînd toate satele — de la marginea Buzăului, din poalele Istriței pînă în spate, toți munții, la trecătoarea în Transilvania și iarăși pînă departe în tot Bărăganul strămoșilor mei mocani.

Dealul Istrița e astăzi foișorul meu, îl apăr cu egoism și cu legitime drepturi — doar zice cîntecul : „Pămîntul este al celor ce-l muncesc !" și eu am muncit Muntiorul Istrița, am scris aici și de aici : **Vine Iarba, Megalitice, Noimele**, cărțile mele de țăran dat la carte, despre țăran, pentru țăran.

Pe Istrița și de pe Istrița m-am uitat în mormintele părinților noștri de acum cinci mii de ani, acolo m-am întors în davele lor, acolo mi-am așezat eu **cetatea mea de scaun**, asupra unui teritoriu **extrateritorial**, și cu toate că i-am zis spațiu adoptiv, Istrița se arată de fapt a rămîne spațiul spațiului meu.

Tîrziu de tot și abia de acolo, de sus în jos, am putut să îmi explic mie însumi și altora, acel dor pînă la lacrimi, ce mă atingea cu aripa-i de duh, ori de cîte ori, asupra zărilor ce se limpezeau pînă departe, vedeam **Dealul**, vedeam Istrița, înfiorat aproape și bolnav dinspre Florica natală.

Acum cîțiva ani, am găsit într-o vie temeliile unei dave, cioburi și o fibulă de bronz — un ac de aramă răsucit ca un circel de viță, și terminîndu-se în cap de lebădă mare, cît bobul de grîu mare. Cu atîta claritate făurite : pliscul, ochii, gîtul lung finalizat în ac de albină, de am zis : tu, zeule, mă chemi de patruzeci de ani, de tine-mi era mie atîta dor ?

Sau poate omulețul ăla de pămînt cu ochi ! În fundul capului strămoș ce l-am găsit **Amu**, pe gruiul Dara ?

Amîndoi mi-ați dat spațiul și toate dimensiunile.

SPAȚIUL GNOSEOLOGIC

Acolo, pe Istrița, între castel și dava cu lebăda-albină de bronz, este un loc asupra căruia aș pune epitetul „ciudat". În dreapta, cum stai cu fața spre cîmpie, se află un postament de beton pe care s-a sprijinit o sondă petroliferă. Prin anii '40 s-au făcut acolo foraje. Deasupra sondei un dîmb de nisip, apoi în stînga se desfășoară un mic platou, o prăbușire de cîțiva metri de teren, prin care curge un izvor slăbit și cu pauze în zilele mai secetoase.

Dincolo de izvor, iarăși un platou, cît să întorci cu multă atenție carul.

De cîte ori intram în zona aceea, simțeam o enervare ciudată, un soi de furie fără motiv. Începea să-mi bată inima tare, ca de o încordare și o întîlnire cu cineva sau ceva amenințător. Ieșeam iute din zonă și mă simțeam slăbit de puteri.

Însă de acel dîmb de nisip oprit la apă, de acel platou m-am legat eu pe totdeauna. Într-o vară, pe cînd o așteptam pe fiica noastră să se nască, eu am văzut între multele pietre **enervante** una în chip de cap de copil.

Mai mult din superstiție, **am luat-o, am adus-o acasă ; a stat pe masa mea de lucru** șapte ani.

Într-o zi, un prieten de-al meu, critic literar și poet și om foarte bănuitor și iute supărăcios a cercetat piatra și a început să-mi arate ce vede : cap de copil, cap de miel, femeie cu pruncul în brațe, cap de cal, de berbec, șarpe încolăcit în jurul unui cap de bărbat cu căciulă **tarabostes**, moșneag cu două fețe, și între ei un june cu corn de ied în frunte.

Cîțiva ani am tot scos pietre, bolovani dintr-acel dîmb de nisip. Și prietenii și dușmanii, după ce m-au ironizat, au hotărît că mi-am pierdut mințile.

Eu însă am scris cartea **Cultul Zburătorului**, o serie de articole, am aruncat bani mulți pe fotografii nereușite, dar nebun n-am fost, nu sînt.

Tot mai multe dovezi arheologice din zonă se apropie de mine și de **betoanele mele arhaice**.

Între timp au mai scăzut ironiile, deriderea o încetat, prietenii și dușmanii consideră că dacă n-am **dreptate** întrutotul, am cel puțin **dreptul**.

Însă viitorul îmi aparține mie. „Rătăcirea" mea va fi o țintă pentru urmași. Acel dîmb cu chipuri de piatră a fost validat în mod tocit drept spațiu gnoseologic al meu.

Lîngă dîmb, lîngă izvor, este, cum ziceam, un alt mic platou, cît de abia poți întoarce carul pe el...

Și acolo mi-am petrecut ani buni de tinerețe și maturitate.

În mijlocul ariei aceleia, o ruină de pietre ; un soi de temelie risipită se mai poate distinge și azi. La căpătîiul ruinei de pietre, o stană calcaroasă, o stelă primitivă cu vîrful retezat, cu zgîrieturi cel puțin ciudate. Pe pietrele din preajmă, tot astfel, dimineața între orele zece, unsprezece, sesizam semne.

Într-o vară m-am așezat în fața megalitei și-am așteptat evoluția luminii, cum știam eu.

Astfel șezînd trei zile : 23, 24, 25 august ale unui an între orele 18, 19, în fața pietrei scrise, am copiat pe un calet cîteva pagini de rune arhaice.

Am lucrat toată toamna, cum iarăși învățasem eu să lucrez, și am scos 250 de **expresii logo-astrale**. Cincizeci dintre ele au constituit materia și supramateria acelei căți zisă **Dacia Fenîks**.

Incitat, mobilizat de către semnele culese de pe acele pietre, m-am apropiat de monezile getice și ale dacilor. Am intrat astfel în țara cea mai de demult a părinților cei mai de demult.

Se zice că mi-am anexat un teritoriu, dar eu cred că am fost luat și dus într-o lume cu alte coordonate, cu alte criterii.

Acolo viața este tot una cu neviața, cultura, totuna vieții de toate zilele și nevieții deopotrivă, iar neștiința nu ființează.

Dacă voi reuși cît mai viez, să conving și pe alții să vină să vadă, să cerceteze și să strige : este !. bine.

De n-am să reușesc, voi pune semne și nume, mărturii și tot felul de dovezi voi lăsa întru atragerea urmașilor mai puțin ironici cu ei și cu înaintașii lor.

Himerele noastre se vor dovedi atunci lumea lumilor în care ei să se simtă măcar atît de fericiți pe cît am fost noi.

Pornind și ei de la mine, precum și eu am plecat de la alții își vor găsi și ei **spațiul lor votiv**, cum și eu mi l-am găsit, pierzînd teritoriile mici, fiind alungat din țărișoarele de atunci pentru a mi se pregăti dreptul asupra unui spațiu vast, pentru mai multe vieți de om cum n-aș fi știut cere zeilor mei.

Acesta este **spațiul votiv**, supraspațiul asupra căruia mai rămîn încă multe de mărturisit.

nichita danilov

Arlechini la marginea cîmpului

Stă în umbra mea cel a cărui umbră sînt eu.
Mă privește în ochi și-și clatină
încetișor capul. Tot singele i s-a scurs din față,
e palid într-adevăr ca un mort
și abia-și mai ține pleoapele întredeschise.

Din timp în timp își clatină capul.

Stă în spatele meu cel a cărui umbră sînt eu
și-mi sprijină spatele. Umbra i s-a scurs
de pe trup și trupul i s-a înnegrit tot. Dacă ar bate
un pic de vînt s-ar prăbuși în cenușă.
Stă în spatele meu și-și clatină încetișor
capul

Eu stau pe un scaun înalt
la o masă neagră de joc. Amestec cărțile
și fumez o țigară. În jurul meu e un cîmp gol.
Bate un pic de vînt și-mi clatină capul.

Visînd în fața oglinzii

El are o bărbie rotundă ca o coajă de ou
și mustața mult ridicată deasupra sprincenelor. Ochii deschiși și-i poartă lipiți de unghiile însîngerate ale aripilor. Și pleoapele smulse și le strînge cu durere ca pe niște fluturi de noapte în mîini. Trei aripi tremurătoare îi înfloresc pe rănile ochilor și-l înalță în aer. Și alte șapte mereu îl trag spre pămînt.

Pe pieptul său palid e tatuat un templu și pe spatele său, un lac negru cu lotuși. Printre ei plutește iubita lui.
Ea are pielea albă ca abanosul
Dinții ei sînt albi ca abanosul
Ca abanosul îi e coapsa și sînii
ei par ciopliți din floarea aceluiași lemn.
Numai părul ei este negru ca taptele
de rozmarin și atît de lung, încît acoperă templul.

Ea îi zîmbește și aruncă în el cu lotușii smulși din zîmbetul ei. El o privește trist. Culege lotușii smulși și îi aruncă în apă, șoptind pentru el :
„Piei, ispită, ochii mei nu te-au chemat.
Buzele mele nu te-au chemat !

Plînge și-și rimelează buzele însîngerate
și ochii și-i rujează cu un jalnic suris. Fardul i se scurge pe ochi și învinețește apa de rozmarin.
Și în timp ce șoptește se cufundă încet în adîncul negru și nepătruns. Doar șoaptele sale se ridică deasupra și se sparg lîngă treptele vechi ale templului :
„Ochii mei nu te cunosc,
buzele mele nu te cunosc..."

și înroșesc apa de rozmarin.

Variațiuni pentru pian și trompetă (VI). Hollywood

Umbra mea și a asinului meu,
sub clarul de lună, seamănă cu trupul
stăpînului meu și al calului său, își spuse
Sancho
ștergîndu-și chelia sub soarele roșu și
dogoritor al amiezii.
Iar umbra mea cînd soarele e la amiază,
continuă Don Quijote,
seamănă cu trupul tău, Sancho.
Și umbra calului meu,
cu trupul asinului tău,
continuă Don Quijote îmboldindu-și
Rosinanta
pe un drum negru și liniștit
ce albea acum sub lună.

Astfel gîndiră cei doi călători
și-și continuară călătoria lor tristă și liniștită
printr-un oraș de asemenea trist și care era
Hollywood-ul.

smaranda cosmin

Lecție în natură (I)

Cui să te-nchini în păduratic foșnet
De seară ?
Eu spun că doar cinstitei Cryptonia,
Păstrătoarea tainei bureților...
Cade sulfuros nemișcarea ca o răcoare
De suflet ;
Trîndăvind, ți-ai înfățișat uneori infama
Și scălimba înfățișare a Timpului.
Cugetătoare, otrava picură din somn
Către somn :
O formă carnivoră azi – pilduitor,
Gîndul de seară al păsării Rock –
E stema de mîine a cearcănului...
Obiectele se apără totdeauna sub
Vesmintele noi iar Cuvîntul are
Sarea zăpezii străine :
Hei, cum să scapi de otrava
Despotic-a Gîndului ?

Încuviințînd buretele schimnic și
Cuvioasă migala melcului.
Cum poate arăta în pumnul roz de copil,
Copleșitoare, cumințenia Firii ?
Dar cum poți să chemi doar spre tine
Alegoria Neformei ?

Lecție în natură (II)

Pieptiș cuvîntul meu urmînd
Calea înfrîngerii. Începe,
Ironic și calm, circuitul galbenului
În natură.
Amară, jubilația gutuilor.
Cel șovăind între regnuri
Mirat își cugetă piinea și flautul.
Arcasul Wilhelm cel Tînăr
Suride merelor : sinuciderea lor,
Abdicarea focului.
Toate – egale și triste – în tolba
Echinocțiului.
Gustul clipei se primenește, plecatule :
August ori sălciu se va trîmbița acum
Zodia fînului, iubirea de cai ;
Leapădă-ți rana, descalecă.
Ochii murgului tău costișe
Întind spre podgorii sărate.

Noaptea centaurului

Ochiul se sprijină pe-un perete
Livid, n-am destule mîini
Să te caute :
În patul unui prinț mezin,
În grajdul unui stăpîn-pahar,
Gîndul foșnește prin fostele tale
Dantele și eu
Galopez prin vanitatea acestei nopți
De crin.

FANTASTICUL, DIMENSIUNE A «PROZEI SCURTE» ROMÂNEȘTI

I. L. Caragiale (XI)

„La conac"

Dacă în **În vreme de război** satanismul se relevă ca un element insinuat în conștiința personajului stăpînit de frica paroxistică — ceea ce îl proiectează, pe timpul somnului, în viziuni epice de un fantastic halucinant, cosmaresc —, cînd este vorba de scurta schiță **La conac** același element magic capătă întruparea insului „însemnat", trimis de diavol să-i abată pe oameni de la comportamentul normal, adică să-i facă a-și pierde stăpînirea de sine, simțul de echilibru și să se angajeze în acte necugetate, excesive, al căror rezultat final este eșecul pe cît de neașteptat, tot pe atît de catastrofic. „Agentul" satanic ca resort intim al stării de tensă căreia îi cade victimă individul uman, în special tînărul neinițiat, cuprins subit de patima jocurilor de noroc, este tema fantastică tipic dostoievskiană a scrierii. Ca formulă epică în sine, modul de rezolvare a temei, în **La conac**, se apropie mai degrabă de acela identificat în **Kir Ianulea**. Portretul celui aflat în ipostază de purtător al duhului diavolesc pare, literalmente, pandantul masculin al „îndrăcitei" Acrivița : „Călătorul după chip și port e un negustor, vreun orzar ori cirezar, de cari umblă prin sate după daraveri ; un roșcovan grăsuliu, cu fața vioaie ; cîrn și pistrui ; dar cm plăcut la înfățișare și tovarăș glumeț ; numai atîta că e șașiu, și cînd se uită drept în ochii tînărului, îi face așa, ca o amețeală, ca un fel de durere la apropietura sprîncenelor". Vasăzică, și acum semnul distinctiv constă în anormalitatea proprie organului purtător al fundamentalului simț care este văzul, cum se știe, una dintre componentele fizionomiei umane intens solicitată în cîmpul ocultisticii, și ca atare, frecvent pusă în valoare de literatura fantastică. Revenind la personajul caragialian, să notăm că și alte cîteva detalii fizionomice („un roșcovan grăsuliu", „cîrn și pistrui") sînt menite a contribui la calificarea sa ca ins „însemnat". Ceea ce, de asemenea, ține de reziduurile ocultismului folcloric, această dimensiune specifică viziunii asupra fantasticului din opera scriitorului.

Există însă, între **Kir Ianulea** și **La conac**, cîteva deosebiri frapante în privința formulei artistice chemate să pună în valoare tema fantastică. Rezidind în apelul direct la schema prototipului mitic originar, caracterul explicit al formulei utilizate în marele „basm nuvelistic" care este, totuși, **Kir Ianulea**, cedează acum locul insinuației ambigui și sugestive, greu perceptibilă. Este procedeul care în **La hanul lui Minjoală** — se va vedea — atinge performanțe extraordinare, dar a cărui prezență în **La conac** nu este deloc neglijabilă, dimpotrivă. Din faptul că, spre deosebire de Acrivița, „omul șașiu" din **La conac** nu își dă nici o clipă arama pe față, nedivulgîndu-și, astfel, apartenența la duhul satanic, decurge natura întregului șir de momente fantastice înșirate pe axa epică a schiței. Prevenitor, plin de voie bună prietenească, plăcut la vorbă, „omul șașiu" recurge la tactica persuasiunii insidioase, imposibil de a fi parată. Acțiunea de „ducere în ispită" (o sintagmă cu vădit statut emblematic pusă în circulație de literatura profan-religioasă) la care este angajat fatidicul drumeț va trebui deci să stea neabătut sub semnul solicitudinii maxime arătate victimei. Ideea naratorului, în acest punct, este de a fi ales, să spunem astfel, un teren virgin, în solul căruia sămînța ispitei să poată rodi cu toată vigoarea. Așa se face că tînărul călăreț răspunde în chip ideal unei asemenea cerințe. Trimis întîia oară la drum, singur și angajat într-o acțiune de mare răspundere (duce o mare sumă de bani la mușterul al cărui arendaș este tatăl său), eroul are acum șansa multi rivnită de a face dovada mîndriei și independenței lui bărbătești ; cu alte cuvinte, șansa de a fi și el beneficiarul comportamentului „mitic" atribuit vîrstei în cauză. Dată fiind calitatea lui de drumeț, tentația cea mai mare este de a se alătura unui alt drumeț mai vîrstnic și cu experiență, în contact cu care să-și poată afirma personalitatea. Pe fondul unui asemenea semnificativ complex psihologic se derulează fenomenul de „ducere în ispită" a tînărului erou. Momentul prim al întîlnirii cu „omul șașiu", într-o manieră subtil insinuantă, trage întîiul semnal de alarmă :

„— Da-ncotro-ncotro, flăcăule ? întrebă cineva din urmă pe tînărul călăreț.

Acesta întoarce capul. Din urmă îl ajunge un alt călăreț. De unde a răsărit omul acesta ? fiindcă, tot drumul, tînărul, măcar că s-a întors de multe ori privirile pe calea umblată, nu a luat seama să mai vină cineva după el ; chiar a gîndit : cită singurătate de dimineață pe un drum așa de căutat întotdeauna !

— La vale... răspunde tînărul. Da' dumneata ?

— Tot la vale.

Și cu vorba aceasta, stringîndu-și calul în pulpe, trece alăturea înaintașului.

— Drum bun, flăcăule !

— Și dumitale !

— Bine că te-ntîlnii !... Mi-e urît să fiu singur, mai ales la drum".

Amețit de bucuria bărbătească a întîlnirii cu un asemenea plăcut și interesant drumeț, tînărul nu este deloc dispus a analiza lucid întîmplarea. Dimpotrivă, nefirescul lucrurilor (deocamdată, ivirea ca din pămînt a celuilalt călător) îl încîntă și-l uimește. Impulsul juvenil de a provoca „extraordinarul" (adică peripețiile memorabile) pune deplin stăpînire pe el. Drept consecință, nici următoarea întîmplare „minunată" prin care trece nu-l aduce la realități, îndemnîndu-l la efortul de a stabili reala identitate a tovarășului de drum : „Tînărul îndeamnă calul ținînd scurt zăbala. Tot așa și negustorul. Calul la vînt. Trecînd prin fața bisericii, flăcăul își face cruce. Atunci aude pe tovarășul rămas cîțiva pași înapoi rizînd grozav. Întoarce capul : tovarășul nicăieri... Mare minune !... Unde a putut pieri ? a intrat în pămînt ?". Abil premeditata ambiguitate ce planează asupra întîmplării, în ce ne privește, ca cititori, nu ne poate înșela. „Enunțul" idcii fantastice este reluat și distribuit într-un nou moment epic-psihologic. Este momentul în care „opera" spiritului satanic atinge desăvîrșirea, cînd starea de uimită încîntare a eroului se confundă cu însăși starea de „vrajă" despersonalizantă în stăpînirea căreia intră definitiv. De aici încolo, „omul șașiu" este stăpîn absolut pe faptele și gîndurile tînărului drumeț. Implacabil, „diavolul" dirijează pas cu pas mișcările „victimei". „Darul" „omului șașiu" este infailibil, ținîndu-l neîndurător sub stăpînirea privirii sale hipnotice : „Ajungînd prin îmbulzeală la masă, șașiul se uită lung la tînăr, ba-i mai face și cu ochiul către fată" ; „Șașiul se uită la flăcău și iar îi face cu ochiul : «după ea !» Flăcăul se scoală hotărît drept în picioare și urmează calea ce i-o arată ochiul tovarășului" ; „Negustorul se uită șașiu la fată, se uită șașiu la băiat și merge să vază ce mai e pe dincolo, pin odaia unde s-au pus niște orzari să-nvirtească un stosișor".

Prins și el în jocul de noroc, pur și simplu, eroul face figură de ins hipnotizat, stăpînit de o patimă halucinantă. Nici măcar intervenția unchiului său, jucător experimentat, nu-l atinge în vreun fel. Privirea „șașiului" nu-l cruță nici o clipă. Scena este remarcabilă prin acuitatea confruntărilor :

„— Mă tîngăule — zice unchiul — ia-ți calul și mergi de-ți caută de treabă !... Ai auzit ?...

Dar tîngăul se uită la ochiul tovarășului, care-i stă în față, și se face că n-aude. Merge-nainte și bine merge ; are un noroc nemaipomenit.

— Mă, secule ! zice unchiul. Ți-e destul... l'leacă !...

Aș !... S-a-nșerat de tot ; nu se mai vede cartea ; se aprind luminări.

— Mă, băiete ! a-nnoptat... Ce faci ?...

— Lasă-mă, unchiule !

— Bine ! răspunde omul bătrîn și joacă-nainte...

Dar jocul e joc și norocul noroc... Începe cartea flăcăului să se schimbe și să meargă tot de-an-dăratele... Sudori peste sudori... Tînărul se oprește și stă la gînduri, uitîndu-se ca-n gol ; dar întîlnește ochiul tovarășului, care-i dă o povață mai tare decît cea mai tare poruncă... Pune mîna-n sîn și scoate legătura... Înainte... Unchiul ridică ochii spre nepot, zîmbind cuminte, și, fără să mai zică o vorbă, îi apleacă cu multă luare-aminte asupra mesei".

Cum era și de așteptat, tînărul pierde tot. Cu asta, însă, misiunea „omului șașiu" nu ia sfîrșit. Forța distructivă a duhului satanic trebuie împinsă la ultima limită : însăși nimicirea identității umane a „victimei". Din factor insidios la modul psihologic, satanismul devine făți agresiv, ceea ce face ca iradiațiile lui fantastice să revendice forme de manifestare concret epice, de o spectaculozitate nedisimulat realistică :

„Flăcăul stă pe prispă cu fruntea-ntre mîini, pe cînd, în picioare, drept, în față-i, stă tovarășul său de drum. Înecat de gînduri, tînărul ridică fruntea-n sus și-i pare că vede în întunericul nopții străfulgerînd ochiul ciudat care l-a stăpînit toată ziua.

— Ce-i de făcut ? întreabă.

— Dorm toți butuc, șoptește cald șașiul... Ușa e scoasă din țîțîna de jos... Dacă o ridici binișor, poți intra pe dedesubt ; poți pe urmă s-o descui pe dinăuntru și să ieși frumos. Intră încetinel ; lasă-te pe vine ; mergi pe dibuite la paturi ; ascultă bine unde răsuflă, și trece-le cu basmaua asta pe la nas fiecăruia... O dată să tragă-n suflet din mirosul ăsta, și nu se mai desteaptă pînă la ziuă, să-i tai cu ferestrăul.

Și zicînd acestea, îi dă basmaua-n mînă și-l împinge pe flăcău încet-încet spre ușă. Băiatul trece basmaua în mîna stîngă și, ștergîndu-se de sudoare :

— Doamne ! Doamne ! suspină el și cu dreapta-și face cruce.

Atunci un hohot strașnic se aude... Flăcăul se-ntoarce-n loc. E beznă-mprejuru-i și nicăieri ochiul luminos al tovarășului. Tînărul se molește din toate-ncheieturile și se prăbușește pe prispă". Conform eticii inculcate mitului popular, victoria satanei este totuși temporară. Unchiul tînărului erou îl păcălește pe „omul șașiu", în sensul că tot ce pierde nepotul ciștigă el. Așa încît banii pierduți sînt restituiți păgubașului. Morala fabulei este formulată de același unchi providențial : „— Mă ! strigă după el unchiul. Ia seama, că te ia dracul dacă te mai iei după el, nătărăule !"

Nicolae Ciobanu

Emil Ruși : „Face pentru copiii lumii"

NUMELE POETULUI

Cristian Enescu

Dintre sutele de manuscrise pe care le primim la redacție, unele sînt însoțite de epistole amuzante cuprinzînd amănunte dramatice și picante circumscriind relația autor-editură, texte expresive în sine, uneori mai interesante decît „creația" propriu-zisă, demne de atenția unui sociolog, epistole compuse de chiar autorii manuscriselor sau de rude, prieteni, cunoscuți (ai autorilor manuscriselor sau ai autorului acestei rubrici), altele se înviluie în pura enigmă a unui nume și a unei adrese, altele nici atît : ca pentru concursurile marilor edituri vin străjuite de cite-un motto. Adăugate sutelor pe care le primim la redacție, prin poștă, mai sînt și manuscrise pe care le citim „de plăcere" ad libitum, înminate de autori în persoană, oameni care mă iubesc și se gîndesc la mine să nu-mi pierd timpul de pomană... Și mai sînt și acelea pe care mi le încredințează unii prieteni fără a spune un cuvînt, nu sînt ale lor, sînt ale unor prieteni de-ai lor care nu știu nimic, despre care eu însumi nu știu nimic... Și fiindcă eu însumi am devenit autor dintr-o asemenea întîmplare, marcat pe viață, firește, le citesc înaintea altora cu un adînc sentiment de vinovăție că nu am respectat rîndul...

Despre Cristian Enescu nu știu decît că e din Buzău ; poemele pe care i le-am citit m-au convins la o primă lectură că mă aflu în fața unui poet autentic, instruit și complexat de gîndul unei confruntări publice, complex luînd forma unor exerciții de stil à la page, unor construcții lingvistice funambulești care nu-l prind deloc și-i trădează adevărata natură, gravă, reflexivă, tonul reeules, dureros-confesiv al unui lirism monocord. Versuri ca „An amar, ia din viața mea toată viața", (nu e puțin lucru să întîlnești într-un manuscris un vers cu adevărat memorabil, cînd din multe cărți publicate nu putem reține nimic, nimic), sau poeme întregi („ce-a fost pe-aicea ? / cine mai știe ? // streine rosturi se-arată / ochilor bătrîni // ...și trec necunoscute chipuri — / norod robotitor / călătorindu-se / sub cearcănul nevremuitei firi // fără de noimă bate vîntul / părul alb tresare // suspină sub toiag țărina / și-n mers / se scrie via vrerea / jocului pierdut"), mărturisesc o certă vocație ; cultivîndu-și gustul pentru realitatea imediată, pentru descripția „realistă", lapidară, refuzînd faconda care îl bîntuie pentru că e la modă, Cristian Enescu poate să-și „purifice" poezia de acele texte care pot fi scrise și semnate de oricine, poate mai ales să nu-și „strice" poemele de dragul unor găselnițe care sînt de mult locuri comune în poezia modernă : iată un text în care improprietatea primelor două versuri introduce în falset o confesiune altfel lipsită de stridențe, lapidară : „văzut-am glasul copiilor / auzit-am privirile lor... // mai bătrîn : / din fiece nălucă // mai bătrîn : pe fiece cuvînt // mai bătrîn / cu o lacrimă // ... încă și încă / mai bătrîn".

Pentru că uneori ne permitem să dăm sfaturi unor tineri autori, îi încredințăm, (și-l încredințăm și pe Cristian Enescu) că nu o facem din prezumție ci dintr-un fel de automatism al tonului colocvial, oricine e liber să creadă și mai ales să facă altfel ; contrazică-mă oricine, numai să fie cu folos.

Cezar Ivănescu

Condiția de scriitor

Interesul pentru literatura epistolară, interes pe care, cu ceva timp în urmă, G. Călinescu îl socotea scăzut în literatura noastră, rămasă la concepția scrisorii-document, denotă o structură sufletească specială. A gusta scrisorile presupune o vie curiozitate omenească, o aplecare spre cunoașterea umanului, în diferitele lui forme și sub diversele lui aspecte, o apetență la viață și la spiritul care o însuflețește.

Lectura epistolară implică un om interesat de oameni, după cum solicită o înțelepciune și o nevoie de înțelepciune în mobilitate caracterologică. Negreșit că pentru a vedea într-o corespondență și **altceva** decît o informație ori un document util îți trebuie anume calități și anume înzestrări spirituale. Numai cine concepe critica drept o formă de existență poate avea acces la planul cunoașterii general umane pe care îl conține orice „mare corespondență". Altfel, aceasta poate rămîne o sursă cancanieră, bună de delectat privirile piezișe, prin gaura cheii, incapabile de a surprinde coeficientul de normalitate și anormalitate al oamenilor mari, coeficient care îi apropie și îi desparte de noi, cei obișnuiți. A discerne și a pătrunde **prezența** care se manifestă într-o corespondență ține nu numai de simpla curiozitate, vai !, atît de umană — aceea de a afla cum s-au comportat în intimitatea lor secretă personalitățile deosebite — dar e totodată expresia unui sentiment crescut al destinului, în special al destinului creator. Orice corespondență deunna de un interes necontingent tocmai despre destin vorbește în primul rînd, și o cutremurare în fața fatalității e cel mai adesea semnul scriitorului de vocație. Atașament la valorile existenței, subtilitate și rafinament în gîndire, implicare și deopotrivă detașare, umor și ironie superioară necesită parcurgerea **adevărată** a unei corespondențe, dar, pe deasupra, atunci cînd e vorba de scriitori — și nu de orice scriitori — mai e nevoie de ceva : de un suflet sus pus și de un spirit frumos alcătuit, în stare de intimă vibrație la acel **miracol** pe care îl reprezintă întotdeauna nașterea unui scriitor, nașterea unei opere.

Asemenea calități le demonstrează din plin Livius Ciocârlie, autorul volumului **Mari corespondențe** (Ed. **Cartea Românească**, 1981), carte incitantă și fermecătoare în multe privințe, modernă și totuși „înțeleaptă", scrisă cu evidentă, organică plăcere de a scrie, de a judeca, de a simți și reflecta și, mai ales, scrisă cu o vizibilă încîntare de a se afla în mijlocul acelui aer de particulară consistență în care se formează, în tulburătoare și imprevizibile procese, oameni și opere deosebite. Cu o demonstrație sigură, bazată pe afirmarea **literarității** scrisorii, pe faptul că o lectură adecvată o transformă într-un produs literar, acordîndu-i „funcție poetică", cu idei în ceea ce privește genul epistolar la care aderăm (de pildă : „lectura corespondențelor obligă la mișcarea repetată între viață și text"), construit fără prejudecăți și fără acel aspect nesuferit-circotaș de citire a intimităților, construit prin urmare într-un perfect **spirit liber**, volumul lui Livius Ciocârlie se constituie într-o fină și inteligentă analiză a citorva „mari corespondențe". Legătura cărții ar fi căutarea în aceste corespondențe (din două arii culturale : franceză și română și din diferite epoci) a premiselor unor creații, constatîndu-se „situarea diversă a artistului față de scrisorile sale". În treacăt, am face observația că în armătura teoretică a cărții ar fi trebuit să fie adusă și opinia pertinentă a lui Al. Paleologu cu privire la arta literară a genului. Dar, și din lipsă de spațiu și din impresia aproape constrîngătoare în alte privințe, nu latura teoretică a cărții am vrea s-o aducem mai ales în discuție. Pentru că nu atît corespondența ca gen literar este tema mare a volumului, fără, de altfel, nici o cercetare „istorică" a subiectului, ci **condiția scriitorului.**

Despre felul cum este trăită experiența scrisului, despre transformarea existenței într-un proces creator, despre modul de a scrie, de a trăi, despre bucuriile, suferințele, eșecurile și înfrîngerile creației, despre ce înseamnă actul scrisului și psihologia lui „secretă", despre straturile ascunse, primordiale ale individualității artistului, despre toate acestea, învăluite în ratiunea de a fi a artei, vorbește, cu patos, cu înțelegere și căldură interioare, cu infinită delicatețe și prob discernămînt Livius Ciocârlie în volumul său. Cînd există critici pentru care activitatea literară se constituie dintr-o agresivă confruntare, tinzînd la anularea „fizică" a părților adverse, cînd există critici pentru care cărțile, cele importante, desigur, n-au nici un „mister" și nu pretind nici **iubire**, putînd fi disecate la rece, precum niște obiecte inerte, este reconfortant să asculți confesiunea acestui critic care înțelege să-și facă o normă de comportament din intimitatea foarte departe împinsă cu profesiunea de scriitor. „Începînd acest capitol cu gîndul la cel următor, am oarecum sentimentul de a păși pe un cîmp de bătaie cu o floare artificială între dinți. De ce artificială, va reieși din cele de mai jos. O floare, în orice caz, deoarece mă știu neînarmat și mă cred incapabil să intru în luptă împotriva unui scriitor, fie chiar și în numele altui scriitor. Agresiunea ar face o burtă grotească în cuprinsul acestei cărți, al cărei impuls — și totodată rost — nu este altul decît plăcerea de a o scrie, plăcere care crește din iubirea — atît cît mi-e în puteri de adîncă — pentru scriitori.

Observații din cele mai fine și originale emite Livius Ciocârlie asupra „spiritului creator", asupra mecanismelor lui intim-declanșatoare, cît și asupra modului său specific de comportament. Ele vizează cu precădere psihologia abisală a artistului, domeniu în care criticul se mișcă nu numai nestînjenit, ci și cu o intensă participare afectivă. Definițiile pozitiviste, cele care îi retrag artei cîtimea de mister și imprevizibil, sînt ocolite cu neascunsă ironie. Cei care vorbesc cu atîta ușurință despre un scriitor, despre felul cum se naște și se scrie o carte ar găsi în Livius Ciocârlie un interlocutor redutabil. Nu numai munca sau talentul îi sînt suficiente unui scriitor pentru a scrie, ci și **altceva**, contrar ploaiei idei „că muncind devii scriitor". Pricini obscure, greu decelabile, dictează adeseori scrisul și creația, căci ființa scriitorului se confundă cu scrisul său. În căutarea acestor substraturi germinative, de mare concretețe totuși la Livius Ciocârlie, criticul pune atît aplicație, inteligență, ingeniozitate și meticulozitate, cît și ardența unui om care știe **cite ceva** din secretele experienței scrisului. În viziunea lui Livius Ciocârlie, „orice operă de artă pornește, într-un fel sau altul, dintr-un exces". Or, tocmai în denumirea, în impresurarea migăloasă a acestui **exces** criticul dovedește o admirabilă transparență de formulare în chiar zonele indeterminării. Scrisul lui Flaubert izvorăște astfel dintr-o „nevoie fizică", la alți creatori „teama de neființă" explică foamea de muncă, la Proust, „răbdarea patetică de a insista asupra unor lucruri pe care alții nu le bagă în seamă or li se par obișnuite" se traduce prin faptul de a fi mare scriitor. Analize luminoase așadar, deși sînt furnizate din fondul psihologiei, abisale. Însăși ideea cărții, chiar dacă Livius Ciocârlie are ezitări în a o avansa vijelios, posedă nu numai putere de seducție, dar și coeficientul de credibilitate acordat de un critic care a meditat în chip nou și personal asupra actului creator : „Scriitorul mare ar fi o făptură fascinantă cît timp, dintr-un motiv sau altul — abia se pregătește, se află într-un răgaz, ori într-un impas, ori este împiedicat — cît timp, deci, nu creează și, în general, nu există ca scriitor. Creația, existența creatoare înseamnă sacrificiul acelei făpturi. Citind corespondența — sau jurnalul — scriitorului, venim în atingere cu ceea ce consumă opera. Constatăm că am pătruns într-o zonă fată de care opera va fi expresia continuității și, deopotrivă, a unei brutale rupturi".

O excepțională pagină despre îndreptățirea artei în clipele de restriște ale umanității scrie Livius Ciocirlie comentînd un fragment din corespondența lui Roger Martin du Gard, în care acesta mărturisește că-i este greu să se mai intereseze de „neînsemnata sa literatură" în momentele izbucnirii celui de-al doilea război mondial : „Transpare de aici o mare neîncredere în rostul uman al artei. Surpriza este s-o constați tocmai la un realist, de la care te-ai aștepta să aibă certitudinea că literatura, confruntîndu-l pe om cu o imagine semnificativă a vieții, îi prilejuiește — într-o experiență concentrată — cunoașterea esențială a locului său în lume. Tocmai el, deci, crede a descoperi în chiar natura literaturii ceva frivol, de unde părerea că în momentele grave ar trebui să avem decența de a o evita. Acestui punct de vedere, scriitorul modern îi răspunde : „Tot ce nu e literatură mă plictisește..." Ceea ce pare firesc, modernii avînd reputația de a se închide, departe de lume, într-un univers gratuit. Însă cel plictisit de tot ce nu era literatură se numea Kafka. Și cîți scriitori au dat, în secolul nostru, mai mult decît Kafka, sentimentul percepției acute, tulburătoare, tragice, a condiției omenești ? Cît despre afirmația sa, ca nu este paradoxală, căci tocmai adîncindu-se în artă deschide artistul atunci cînd nu este un spirit estetizant — o fereastră către univers".

Asemenea reflecții, cît și altele, arată un spirit pentru care condiția de scriitor înseamnă, mai înseamnă, un bun cîștigat al umanității.

Dan Cristea

Singurătate

Urmare din pag. a 4-a

mult mai înalt, cu părul lung în bătaia vîntului, cu ochii ațintiți în valurile tot mai furioase, mai negre. Printr-o mișcare rapidă, luă paharul :

— Nici nu te cunosc. Spune, ce vrei ? Un rol ? Glorie ? Aplauze ? Să faci filme ? Pentru ce nu mă lași în pace ? Și în timp ce-i vorbi, îngenunche, încercînd să o privească în ochi.

Ea rise, își întinse degetele și-l mîngîie, abia atingîndu-i obrazul, cu vîrful lor.

— Nimic, pe tine te vreau ! Lasule ! strigă, printre buzele deschise a ris, cu dinții albi, înclești.

Se ridică, cu mîna stîngă în șold, cu dreapta întinsă, stringînd paharul, așa, ca și cum ar fi încercat să-l ciocnească cu valurile, ori cu o îndepărtată amintire. Se-ntoarse spre ea : ochii lor scînteiau în noapte ; bău și-i făcu vînt paharului în mare.

— Gata, să mergem. Mi-am terminat filmul. Întinse brațul și o ajută să se ridice. Luă sticla, înșurubă dopul, o forță să intre în buzunarul de la spate al pantalonului, aprinse două țigări și-și apropie fața de a ei : Ai răbdare, ceasul încă n-a bătut pentru noi !

— A mai rămas atît de puțin, dimineață plec..

Țigările îi alunecară dintre degete. Scoase sticla și o izbi de stîncă.

— Să mergem, vreau să ascultăm muzică, să zidim pînă în zori niște amintiri, dacă nu putem face un film. Și, revenind spre ea, începu s-o descopere, să o înțeleagă.

— Ascultă, nu sînt ce crezi, ce ți s-a psus, ori ce vezi, sînt un altul și ai venit mult prea tîrziu, e imposibil să mai ajungi...

Se lipi de el îmbrățișîndu-l, simțind că o podidește plînsul, cuprinsă de o liniște care-i inunda întreaga ființă.

— Mergem la bar, hotări Gim. Cunosc unul rafinat...

— Pentru ce ? strigă ea cu disperare.

— Simplu, pînă dimineață distrugem legendele, visele, tot ce ne poate duce spre rătăciri menite să ne dezamăgească. Vom scoate în lumină realul, nud, plauzibil, cu toate mizeriile lui.

— Nu, nu vreau așa ceva ! Vreau să fim împreună, doar noi, să te pot asculta și privi, așa cum nimeni n-a făcut-o, să nu mai fii singur, să nu mai fiu singură, te rog, primește-mă, înțelege, nu cred în vorbe, tînjesc după momentul suprem, să mă pot uni cu lumina, cu spațiul...

— Nu-ți dai seama de ce spui ; mîine e o altă zi care te așteaptă... să ne grăbim. Vreau să ascultăm muzică, să întîlnim oameni veseli, sănătoși, fără mistificări...

Se-ndreptară spre hotel ținîndu-se de mînă, alergînd.

Intrară. Femeia urcă scările cu rochia lipită de corp. Gim luă loc în fotoliul părăsit cu puțină vreme înainte, ceru fetei de la bar o votcă mare, aprinse o țigară B.T. și încercă să se apere de toate sentimentele și gîndurile care dădeau năvală peste el.

După puțină vreme se hotări să urce și pe scări, cîteva momente trăi ciudățenia apropape palpabilă a prezenței celeilalte, ochii se acoperiră cu o ceață ametitoare și prinse balustrada cu ambele brațe, zguduit de o durere cumplită.

Cineva îl însoți spre cameră, nu mai conta cine, și odată ajuns se lungi pe marginea patului, gol de ginduri, așteptînd evadarea în somn, în uitare.

— Ești al meu ! șopti femeia.

Deschise ochii și cercetă tavanul, lumina obscură, femeia care fuma stînd în fotoliu.

— Dacă asta crezi că-ți poate folosi la ceva...

Se ridică simțind că totul se-nvîrte și deschise geamul. Un taxiu opri la intrare, din el coborî o femeie rizînd și-n spatele lui femeia turna băutură în pahare. Vîntul îi izbea fața cu stropi repezi și reci. Parcă trezit dintr-un coșmar, se-ntoarse spre interiorul camerei, spre interiorul lui. Femeia se ridică și-i trecu brațele pe după git. Cineva bătu în ușă. Ascultară cîteva momente.

— Noi nu existăm, așa că n-are cine răspunde, înțelegi, dragul meu ?

— Ticăloșilor ! strigă un bărbat de pe culoar, și bătu cu pumnii în ușă. Sînteți aici, v-am prins, s-a terminat cu voi !

Gim nu-l luă în seamă ; glasul, amenințările acelui bărbat, nu-i spuneau nimic. Se dezbrăcă, se lungi pe pat și căută femeia, o luă în brațe și după cîteva secunde se ridică. Plîngea legănîndu-și capul dintr-o parte în alta.

— Nu-l iubesc, scînci, plîngînd cu sughițuri.

— Dar te iubește el și e păcat să-i terfelești sentimentele.

— Culcă-te, spuse ea, autoritar.

Gim aprinse o țigară și-i ascultă respirația. Adormise.

Își căută hainele, se îmbrăcă și, înainte de a părăsi camera, se-ntoarse spre ea :

— Doamnă, filmul s-a terminat.

Deschise ușa. Alături, pe covor, într-o poziție incomodă, cu umerii rezemați de perete și capul căzut pe umăr, dormea un bărbat. Îl privi îndelung, pe gînduri, nu-l cunoștea și atunci rise scurt :

— Scoală, filmul s-a terminat, îi strigă în față, cu dispreț, scuturîndu-l de umăr, și bărbatul îl privi cu ochii tulburi, înroșiți, zîmbind timp. Intră, te așteaptă !

Se ridică încet, cu greu, rezemîndu-se de perete.

— O țigare, te rog, n-ai o țigare ?

— Găsești înauntru tot ce vrei ; fără scandal ! și-l amenință cu degetul.

Se depărtă pe culoarul pustiu, urmărit de ochii bărbatului care încă nu se trezise cu adevărat : avînd în dreapta ușa întredeschisă, se strecură cu teamă.

Rise scurt, coborînd scările. Părăsi hotelul. Afară ploua și nu se vedea nici urmă de trecător. Se-ntoarse în hol și se așeză pe fotoliu : închizînd ochii, își zise că femeia semăna izbitor cu alta, dar nu-și mai aminti cum o chema, unde o cunoscuse.

FIȘE EMINESCIENE

În jurul biografiei intelectuale (VIII)

Însemnările asupra rosturilor filozofiei — pagini ce par a fi o traducere a poetului dintr-un text neidentificat — elogiază kantianismul din punctul de vedere al „criticismului", opunîndu-l ideilor „preconcepute" și „teoriilor ieftine" prin care se ajunge la un „șarlatanism comun". Așadar, o optică asemănătoare aceleia care va prezida considerațiile entuziaste la adresa lui Schopenhauer din articolul inserat în **Fintina Blanduziei**. Dealtminteri, în textul de care ne ocupăm, cei doi sînt uniți prin calificativul : „metafizicii cei mai însemnați ai evului nou".

Criticismul lui Kant ar semnifica „eliberarea minții de sub dogmele unilaterale ale religiei pe de o parte, a materialismului brutal pe de alta". Ironizîndu-se pretenția filozofilor de a dezvălui pe „D-zeul științei", adevărurile ultime ale științelor exacte, „nemurirea sufletelor" — din acest punct de vedere este vizată mai mult doctrina schopenhauerianâ —, se apreciau, în schimb, virtuțile „criticismului", care pot ajuta la „creșterea intelectului", prin „așezarea ființei lumii în noțiuni, spre a căror stabilire judecata nu se servește de altă autoritate decît de a sa proprie" (o cerință, prin excelență, kantiană).

Să nu uităm însă și de adversitatea la adresa „materialismului brutal", respectiv, a materialismului vulgar. G. Călinescu observa, pe întemeiate motive, că : „în apriorismul filozofului de la Königsberg el vede o liberare a spiritului de contingențele universului concret, o religie a ideilor vecinice, o îndreptățire teoretică, în fine, a visului pur poetic". Prin urmare, o revendicare a lui Kant din prisma aspirațiilor romantice, ceea ce nu reprezintă un fapt singular, fie chiar și numai dacă ținem seama că un poet, a cărui operă fixează o dată în romantismul englezesc, cum e Coleridge, după un voiaj în Germania, ajunge să se dedice cultului filozofiei kantiene, cu urmări nefaste — după cum afirmă unii specialiști — asupra valorii artei sale. Un pericol care nu-l amenință pe Eminescu, în creația căruia, cum se știe, preocupările filozofice de derivație kantiană au constituit stimuli generoși în plan artistic.

Este cert că acest caracter filozofic transcendental — iar nu transcendent, conform distincției cunoscute : explorarea a ceea ce e dincoace iar nu dincolo de lucruri — a dat aripi nu atît ambițiilor de fantazare — într-o altă însemnare se discută disprețuitor despre „fantasterie", considerată o „slăbiciune a creierului" — cît capacității de „a vedea idei" (pentru a folosi expresia lui Camil Petrescu), sau, cu vorbele sale, se exclud într-o minte încăpătoare, căci adevăr pe adevăr nu vecuie".

Aceasta ne avertizează ce mare eroare s-ar comite dacă s-ar absolutiza rolul vreuneia dintre orientările filozofice în configurarea vieții spirituale a poetului, căci asimilîndu-le, cu pasiunea-i caracteristică, el nu rămîne cantonat într-o admirație oarbă, de un fanatism sectar, ci se păstrează mereu deschis oricărei experiențe, atestînd o libertate intelectuală deplină în parcurgerea tuturor marilor drumuri ale cunoașterii umane. Așa se și explică simultaneitatea unor preocupări diverse și chiar opuse din acești ani. Și dacă se arată a fi frămîntat de subtile chestiuni metafizice — cum ar fi aprioritatea timpului, a spațiului și cauzalității — asta nu-l împiedică să acorde toată atenția „experimentelor științifice", un interes care se va transforma într-o adevărată pasiune, ajungînd mai apoi să se orienteze și în acest domeniu spre lucrările fundamentale și să încerce să le traducă.

Să cădem însă de acord că în stimularea acestor din urmă preocupări nu-l putea ajuta pe Eminescu lectura lui Schopenhauer ci cea a lui Kant, — care totdeauna a căutat să concilieze rezultatele științifice cu exigențele absolutului metafizic. Fără a mai spune că putea avea un rol contagios și prestigiul primelor lucrări kantiene, cu un caracter nemijlocit științific, dintre care **Istoria generală a naturii și teoria cerului**... (1755), emite, după cum se știe, ipoteze care preluate de Laplace, ajută la formularea unei teorii celebre, cu un adînc răsunet în constituirea modelului cosmologic al poetului[3].

Am putea afirma că dacă Schopenhauer l-a ajutat pe poet să-l descopere pe Kant, descoperirea lui Kant a însemnat, totodată, o depășire a lui Schopenhauer, o întoarcere spre bazele primordiale ale filozofiei moderne care incorporau — deși într-o altă viziune — interogații și aspirații caracteristice epocii anterioare, iluministe. Aceasta i-a și permis lui Eminescu să evite capcanele în care vor cădea unele orientări filozofice ulterioare — în primul rînd cea inaugurată de Nietzsche —, prin absolutizarea aspectelor slabe ale doctrinei schopenhaueriene. (Se cunoaște atitudinea ostilă a lui Nietzsche față de Kant, pe care-l considera „un fanatic moral în maniera lui Rousseau".)

Al. Oprea

[1]) M. Eminescu : „Opere", IX, Editura Academiei, 1980, p. 360.

[2]) M. Ciurdariu : „Eminescu și gîndirea filozofică", vol. „Studii Eminesciene", 1964, Editura Minerva, p. 98.

[3]) Vezi : Ioana Em. Petrescu : „Eminescu, Modele cosmologice și viziunea poetică", Editura Minerva, 1978.

CONFABULE

Meee

Zise Oaia
cum să înțeleg
doar lapte dau
de tuns sînt tunsă
iar cînd vreți să vă fie foame
n-aveți decît să mă tăiați
și să mă frigeți
mai bine mă supăr și plec
din turmă în lume
să nu mai văd nici ciobani
și nici ciini
barem să nu mi se mai spună
că sînt proastă
de atîta bine
Vino la noi
Zise Lupul

Iulian Neacșu

atelier literar

poșta redacției

M.P.M. : Notații albe, placide, prozaice, fără nerv, fără vibrație lirică.

E. CODREANU : Motivele tematice, de data asta în tonalități melancolice, sumbre, rămîn interesante, susceptibile de poezie, dar textele sînt încă pline de zgură, cam răvășite și, uneori, neglijente, nelimpezite și nefinisate îndeajuns. Elemente promițătoare, mai ales în: „Crimă albă", „Allegro surd", „Extaz grijuliu", „Lui Beethoven".

EMADELA : Lucruri neinsoțirate, înghebate în grabă, printre picături, fără consistență și adîncime. Nu încape îndoială că sînteți în stare de mai mult. Ne bucură că v-ați regăsit echilibrul și așteptăm paginile de jurnal de care ne-ați vorbit.

TATIANA COROLEA: E multă simțire în paginile dv. Din păcate, mijloacele scrisului nu vă sînt prea familiare, se vede că n-ați avut posibilitatea unei pregătiri școlare normale. Dar nu e tîrziu să vă adunați puterile și să începeți, pe cont propriu, un studiu sistematic, disciplinat, să vă puneți la punct cu legile scrisului și ale literaturii, vă îmbogățiți cunoștințele generale, să vă lărgiți orizontul de cultură etc. Trenat, scrisul dv. se va îmbunătăți, sensibilitatea dv. va dobîndi căi și mijloace mai bogate și mai prielnice de exprimare. Din cînd în cînd, mai trimiteți-ne cîte o veste, cîteva pagini din încercările dv. literare.

DAN NISTOR: Bune semne de început, în pagini ca „E ca și cum", „Ochiul tău privește", „Nu mai sosesc corăbii" și, mai cu seamă, „Stau și respir". În rest, din păcate, alunecări frecvente în biguială mărunță, trucaje neconvingătoare, numeroase „dodii". Sînt de așteptat, însă, pagini de poezie în toată firea.

ANCA ARONESCU: Exerciții de început, în care, pe lîngă naivități și șovăieli, se zăresc și unele semne promițătoare (mai ales, în „Iubesc", „Căutam", „Ce știi tu?").

CIPRIAN SĂLCEANU: Deci, mai clar și mai direct: compuneri convenționale, modeste, confecții artizanale lipsite de fior liric, lipsite de semnele talentului. E cazul să consultați și alte redacții (dacă n-ați făcut-o încă) și să trageți concluziile care se impun.

EM. BĂLȚIANU : „Stim", „Toamna în sat", „Se face noapte". Celelalte, încă nepuse la punct.

EMIL PETRESCU : În „A întinde o mînă poeziei" sînt reale semne de perspectivă.

AL. GAMUREAC: „Acvariu" și „Cîntecul care urcă" par niște tentative (încă nu deplin concludente) de a păsăi genul evaziv, lipsit de pregnanță, neglijent adesea („generații autosugestionate de cali nechezînd la marginea pădurii"?!, etc.) practicat în celelalte. Vom vedea ce mai urmează.

Vasile Dumitru, T. Pirvan, Tessa, Vasile Zgorobete, Ion Ștefanio, Sorin Claudia, Doina Antoni, N. Guliman, Constantin Dincorni, Sorin Doljeril, Marin Cioranu, Călin Vutcani, Paula-Liliana Văduva, Acmine, Radu Onega, D. Noiresh, D. Babol (ceva, în „Gol"), **M. Pitt Ulmu** (ceva în „Psalm de timp"), **Paul Mona, Marian Vâlvoi, M. M. Pop, Decebal Alexandru Seul, Marian Popescu, Ticuță Eftene, Dinu Matei, E.T.K. 38, E. Chelaru** (ceva, în „Bunul obicei". N-am înțeles alegoriile din scrisoare), **Gabriela Copu, I.R. Salsovia, I. Tătar** (mai bine, în „...deci exist"), **I. V. Periam** (ceva, în „Omul de zăpadă"), **Cons. Tan. Tin., Florea Cristy, D. Săndel, D. Chiseleteanu, Ștefan Constantin,** (ceva, în „Ținută în brațe"), **Fatma Sadic:** Nimic nou!

Victor Munteanu (ceva în „Răni sudice"), **Lucian Soma, Miraj Lorelei, Lazăr Popescu, Mariana Vintilă, Nicu, Nițâ Valetin, C.N.F., Cristina Nadin, Daniel Adrian Olaru, Cornelia Stănescu, Ionel Ucăzănar, G. Enescu-Brașov, Cristian Petrescu, C. Claudiu-Bihor, Radu Iorgu, Liana Sitaș, Magneziu** (ceva, în „Mai mult"), **Dinu Olărașu, Mihai Antonescu, P.C.C., E.D. Lipianu, Radu S. Vasile, Gheorghe Solomon, Marin I. Hanțiu, Constantin Diaconu** (pe viitor, mai citeț !), **Dumitru Gheorghe, Ioana Drăgănescu, Ion Olteanu** (ceva, în „Ginduri", „Singur să fii"), **Marian Boca, Ion Mărăcineanu, Cristian Nițulescu, Monica Raportaru, M. Anghel-Deva, Aurel Apostu, I. Muză, Radu Balau, Dorin Bălănoiu, David V. Dumitru, Lazăr Crăsteți, Lizica Frunză, Mira Mincu** (ceva, în „Cel mai ciudat"): Încercări de nivel modest.

MANUSCRISE NEISCĂLITE : „Iubire", „Căutam ce am pierdut"; „Lume nouă", „Nelly", „Etern", etc.; „Scufița roșie", „Capra cu trei iezi" (prelucrări satirice).

Geo Dumitrescu

N. R. Manuscrisele nu se înapoiază.

Eu

în vremea în care totul este sărbătorit
trandafirul dacă n-are spini,
îndrăgostitul dacă se căsătorește,
adolescentul dacă intră la facultate,
Esop dacă-și duce coșul cu merinde în spate.
Eu
anonim lucrător comercial
gata să vă impachetez mărfurile,
să vă ofer ambalajul rivnit,
pungi multicolore,
neîncăpătoare pentru cîte nu puteți.
Despre dîrzenie și lașitate
cum necum berzele vin,
vișinele așteaptă în damigene,
auzul cum necum capătă de lucru
și face comerț engros cu sunete
pudice devenite obscene.
Eu îmi dau seama de toate acestea
și nu știu ce m-aș face dacă simțurile n-ar fi
harpoane aruncate în ceafa lucrurilor,
praf și pulbere
spre șira spinării unei ceasornicării,
vitrina cu miros de vinilin,
oraș provincial
fiecare cadran arătînd altă oră,
alt destin.

ION TEODORESCU

Incertitudine

Mai umblă invalizi prin lume,
Eu fac cu luna încă glume :
Împușc cu păpădii seninul
Și laud dragostea și vinul
Amestec strigătul salvării,
Cu-al pescărușilor și-al mării,
Arunc cu haina după fluturi,
Culeg suspine și săruturi
Din rouă-i fac cercei iubitei,
Mă las în brațele ispitei
Pun sufletul să-ngîne macii
Și inima toți pitpalacii
Aștept cu frenezie noaptea,
Să-i fur privighetoarei șoapta.
Și cînt doar stelelor de pară
Și funigeilor ce zboară.
Uit că bujorii mor prea lesne
Și că pînditi sîntem de bezne.
Ascult tirada ciocîrliei,
Chemările copilăriei ;
Mă joc mereu de-a baba oarba
Și-amenințată ne e iarba
Să nu ne mai umbrească visul
Și să ne-ngroape-n vînt abisul
Planeta noastră aș vrea să nu sucombe,
Sub ploi de neutroni, sub bombe,
Să bîjbîie prin noaptea sumbră
Zvîrlită-n haos, ca o umbră !...

ION CRAIOVA

Florin Tuță Popescu : „Luminișul"

Numire

Cu aproximație
era la fel de abscons
ca epava „Titanicului"
Totuși mai exista
înfipt într-un țurțure
de primăvară
un buletin de identitate
în care la fiecare rubrică
scria cu majuscule
IMPOSIBIL
Și tocmai el, ce sistem imbecil
O antologie a eșecurilor
și o oboseală seculară
de culoare gri
a lui Robert Fludd
sau a lui John Wilkins
sau a Naturii
Și tocmai el, ce sistem imbecil
pe care l-am numit ca pe un
ultimatum
perpetuum mobile.

DANIEL TEODORESCU

La intrarea în noimă

Ca un călăreț sub un arc de triumf
fiul meu intră
în vîrsta „de ce",
preocupat de legile firii
(pielea mea fiind neîncăpătoare
de bucurie că are
vocația întrebărilor mari,
capitale).
– De ce mor oamenii ?
– De bătrîni, îi răspund.
– Dar tu nu ești bătrîn ?
– Nu, încă nu !
– De ce nu ?
(Că ești tu încă mic,
îmi vine să-i strig,
dar m-abțin,
mă cutremur puțin
și, strivind : un suspin în străfund,
îi răspund) :
– Poate c-o să fiu într-o zi !
– Și-atunci vei muri ?
zice el și observ
cum în șingele-i repede
apar, gungurind cenușiu, niște lebede.
– Dar ce fac cei îngropați în pămînt ?
– Putrezesc !
– De ce putrezesc ?
– Așa, că sînt morți !
– Înseamnă că așa vei face și tu ?
(Ba bine că nu !)
Se-ndoiește de asta cumva ?
Strig în gînd, însă tare zic : da,
cred că da !)
– Și putrezind te vei face pămînt ?
– Da, mă voi face !
(Deși-mi vine să urlu că sînt
de pe-acum,
înainte cu mult de destinul postum)
Apoi tac și-l privesc.
Suride
pe fața lui
soarele
iar :
– Cînd o să fii țărînă
știi ce-o să-ți fac ?
– Nu, îi șoptesc.
– O să te ar !
– Bine, mă !
zic
stringîndu-mi în brațe,
la intrarea în noimă,
feciorul
care mîine-poimîine
o să mă are cu gîndul
de-a rîndul,
cu-oftatul
de-a latul,
cu dorul,
așa cum se ară ogorul !...

ION GRUNZ

CUMPĂNĂ

Problema generațiilor

I. În cadrul mai larg al unei discuții despre conceptul de generație Radu Săplăcan (Luceafărul, 24 octombrie) face un efort de diferențiere a proaspetei generații de poeți. Voi folosi dominantele generale crezute a fi specifice și le voi aplica în mod firesc: „osatura reflexivă a lirismului" (Eminescu, Blaga, Philippide etc.), „protestul antirăzboinic" (Arghezi, Beniuc, Labiș, Păunescu etc.), „vigoarea perceptivă și vizionară" (Arghezi, Ion Gheorghe, Alexandru etc.), „refuzul excesului estetizant" (Arghezi — „Flori de mucigai" —, Geo Dumitrescu, Gellu Naum etc.), „inserția masivă a cotidianului" (Petre Stoica, Mircea Ivănescu etc.), „intemeierea limbajului pe oralitate" (Aron Cotruș, Marin Sorescu etc.), „gustul pentru calambur și paradox lexical" (Topîrceanu, Sorescu etc.), „capacitatea inscenărilor grandioase" (Eminescu, Macedonski, Ion Barbu — în prima perioadă), „sarcasmul și autoflagelarea" (Bacovia, Ioanid Romanescu etc.). Și am exemplificat cu numai o parte dintre ei. Dacă Radu Săplăcan mai avea bunăvoința să formuleze și alte dominante de ordin general epuizam toată istoria. Deci, ultima generație cuprinde, deocamdată, pe: Eminescu, Blaga, Philippide, Labiș, Beniuc, Arghezi, Păunescu, Alexandru, Ion Gheorghe, Geo Dumitrescu, Gellu Naum, Petre Stoica, M. Ivănescu, Aron Cotruș, Marin Sorescu, Topîrceanu, Macedonski, Ion Barbu, Bacovia, Ioanid Romanescu. Am vrut să scot în evidență arbitrariul actului critic atunci cînd acest act stabilește direcții, trăsături tematico-stilistice înainte ca acestea să fie inventate de însăși literatura la care se referă. Prin firea lucrurilor o altă generație există și trebuie să existe. Poeții apăruți în ultimii doi-trei ani au însă nevoie de critici care să-i definească intrinsec, prin propria lor literatură. Și nu mă îndoiesc că acești critici vor veni.

II. La anul 1980 și ceva, nu există o mentalitate poetică generală atît de nouă încît să rupă cu aceea din ultimele două decenii. La anul 1930, primul val, cel de-al doilea val conțin cărți al căror stil creează în continuare plasma stilistică a epocii. Ultimul val — care poate fi și o generație — are valoare în măsura în care se diferențiază prin personalități literare distincte. La anul 1980 și ceva, poezia ultimelor promoții este precisă și ironică. Ea se definește, poate, mai mult prin ceea ce ignoră decît prin ceea ce afirmă. Precizia și ironia nu lipsesc unor poeți ceva mai vechi: Virgil Mazilescu, Mutașcu, Nicolae Ioana, Ovidiu Genaru, N. Moțoc, Prelipceanu etc. Poemele din primele cărți ale blagienilor conțin o „ironie metafizică" la care experiența meșteșugului sarcastic al lui Arghezi a lucrat din plin. La Păunescu exaltarea macedonskiană se împacă bine cu ironia și precizia care dau poemelor sale caracterul polemic. Sorescu este, aici, și el, un argument. Lirismul ironic-fantast (muzical) al lui Dimov — prin Ion Barbu — merită a fi amintit. Deci nuanțele stilistice prin care se definesc ultimele promoții nu sînt neapărat niște inovații în sensul mai general al epocii. Noul organic se manifestă în felul de a fi al fiecărui autor.

Celelalte două decenii au făcut efortul de a relua contactul cu întreaga literatură română. Ultimul val continuă literatura generată de epoca anilor 1938—1945, literatură care, în condițiile date, avea, într-un mod mai deosebit, obsesia problemelor internaționale. Cum avea nevoie și de o tradiție estetică în acest sens, ea și-a amintit atitudini stilistice specifice avangardei, al cărei motor se alimenta din conflictul între concepțiile asupra autohtonlei și universalității. Totală fiind, la început ironia pulverizează textul; cînd își creează o tradiție, contaminîndu-se de tradiție, ea devine mai organică. Cu timpul dezordinea este sacrificată în favoarea preciziei, o precizie mai degrabă a imaginii (de unde autonomia ei) decît a poemului ca atare. Din această istorie ultimul val păstrează însușirile artistice ale ironiei. Cît privește precizia — e un mod de a fi contemporan.

George Alboiu

Dincolo de clasificare

Urmare din pag. 1

o literatură novatoare ce avea drept exponenți personalități născute într-adevăr ca o generație spontanee în condițiile unei modificări climatice (dar să nu uităm că atiția dintre cei considerați a fi pe linia moartă a istoriei mai erau încă în viață și chiar scriau). În anii '60 ea era vehiculată de cei pentru care devenise clar că intruziunea ideologicului în literatură depășise acele limite de toleranță dincolo de care se riscă dizolvarea esteticului. Consolidarea instrumentelor analizei într-o perioadă de deschidere culturală a făcut ca, în a doua jumătate a anilor '60, conceptul de generație să redevină operant pentru că indica o *distanțare de ceva* a unui număr mai mare de artiști. Ulterior conceptul a redevenit și a rămas operant, chiar dacă, repet, nu exprimat limpede, tocmai pentru că putea acoperi o atare accepțiune a distanțării. Din uz unilateral, oricînd se poate naște abuzul. Căci dacă aplicarea unui criteriu să-i zicem „generaționist" în critica anilor '50 și '60 are o justificare istorico-politică, la ora actuală el apare ușor ridicol. În anii respectivi procesele artistice erau considerate dintr-o perspectivă evoluționistă. Natural, în virful scării evoluției se afla realizarea momentului. Pentru anii '50 în evoluționismul artistico-literar era luată în considerare și teoria accidentelor — care se numeau Arghezi, Blaga, Barbu etc. — estompată la începutul anilor '60 pentru perioada interbelică și anulată pentru deceniul anterior deoarece pe plan ideologic nu se manifesta, firește, nici o fractură cu trecutul imediat.

Actualmente toată lumea știe, și critica în primul rînd, că aplicarea conceptului de dezvoltare la istoria artei este ineficientă pe plan metodologic. O istorie literară făcută după asemenea criterii riscă să nu aibă credibilitate. Ar fi greu să ne convingă vreun istoric literar că „Minerii din Maramureș" ai lui Dan Deșliu sînt urmarea directă a „Muncitorului" lui Blaga. Dar în anii '50 a vedea primul poem ca o încununare a unei evoluții din care fuseseră eliminate particulele considerate străine, nu era deloc nefiresc. Acum ar părea straniu. Cum stranie pare, după acea reintrare a esteticului în deplinele drepturi ale sale în republica literelor, întrebuințarea nediscriminată a noțiunii de generație — manifest sau nu — pentru a desemna, cum arătam, distanțarea față de ceva, uneori mai mult față de cineva, sau de mai mulți cineva, decît față de o realitate estetică aflată în contradicție cu alta. Că nu putem avea atîtea generații literare cîte cenacluri avem numai luni, marți și miercuri în Capitală sau alte orașe ale țării, mi se pare limpede. Dacă avem apoi în vedere faptul că efectiv în ultimele decenii nu au intrat în literatură grupări compacte de scriitori cam de aceeași virstă și cu un program comun, apare nejustificată tendința de a împărți sfera artei pe contingente, cum cu humor macabru încercase un ilustru glumeț poet, într-o dimineață afumată, într-un cimitir militar din București. Dar, în fine, să acceptăm ideea de generație și de autodefinire a unui grup artistic în opoziție cu un altul. Din ce generație ar face parte Michelangelo? Dar Raffaello? Dar Eminescu? Din ce generație mai face parte Nichita Stănescu după ce aproape toți coechipierii săi au luat-o pe drumurile lor, ei înșiși mergînd pe un traseu nu foarte linear? Dar C. Țoiu care a venit cu romane serioase la virsta cînd singura generație posibilă a lui părea a fi aceea a celor cu care a făcut cîndva armata? Dar Adrian Păunescu, care pînă acum 8—10 ani se definea el însuși drept exponentul unei generații pe care dacă aș numi-o s-ar vedea că e formată din entități distincte și nu din completări la un program? Din experiențe pe care unii le-am trăit direct se știe că nu arareori în spatele ideii de generație s-a ascuns incapacitatea afirmării individualității prin mijloacele normale, cele adică aflate la dispoziția tuturor. Ușile „gloriei" se deschid mai repede, cred unii, atunci cînd din persoană devii exponent al unor persoane, chiar nedelegat de ele... Din cele spuse mai sus nu rezultă sper că autorul rîndurilor de față consideră că trebuie să renunțăm la folosirea conceptului de generație atunci cînd vorbim despre literatură și în special despre literatura contemporană. Dar nici nu i se pare că uzul lui fără o minimă rigoare este productiv. În afară de virstă, în mod ideal, o generație literară este unită prin fapte de viață, prin opțiuni culturale, prin atitudini existențiale, prin convergența de opinii. Nu mi se pare a depista asemenea atribute la grupări mai vechi sau mai noi de scriitori contemporani, cu excepția unora peste care a trecut ca un tăvălug uriaș experiența traumatică a războiului. Ea i-a unit și i-a marcat. Problema e dacă, această grupare poate intra în istoria literaturii noastre ca un fenomen relevant și artisticește. Oricît ar fi de ciudat, mie mi se pare că Malraux face parte din generație cu Hemingway și sînt aproape suficienți să o exprime pentrucă între „Speranța" și „Pentru cine bat clopotele" există puncte de convergență multiple, mult mai multe și de cu totul altă natură decît cele pe care le întîlnim între Ion Gheorghe și Nichita Stănescu care fac, dar totuși nu fac, parte din aceeași generație. Orice clasificare „pe generații" trebuie deci privită cu extremă precauție. Ea include pericolul sugerării unor confruntări între virste, pe terenuri unde nu există obiect al disputei. Aderenții la programele mișcărilor artistice înnoitoare de la începutul secolului au vorbit în numele unor idealuri estetice comune. În nici un caz nu le-au atribuit unor grupuri omogene sub raportul virstei. Între exponenții futurismului, expresionismului, suprarealismului existau deosebiri de virstă și vederi, de talent și chiar de principiu. Istoria artei și literaturii își fac loc astăzi cu greu prin bătișul realizărilor individuale căutînd factorii de convergență în stimuli culturali, în componența și în efecte ulterioare. Pentru a-i fabrica sertarele persoana cea mai potrivită este oricum timplarul și nu scriitorul.

Proza

Te plimbi pe stradă, în rece noapte.
Și-n vînt și se pare că auzi șoapte
Ce te-ndeamnă și-ndrumă spre-un nou liman.
Dar de te uiți în jur, să știi că-i în van,

C-acolo nu-i nimeni ce te poate-ajuta
Să-nțelegi că nicicînd n-o să poți concura
Pe-un drum închis, nu de-o mie de chei
Dar de-o incîlceală-n ale tale idei.

Tot ai urmat semnul ce-alt drum ți-a deschis
Și n-ai observat că așa ți-ai închis
Singura ușă care-ar fi putut
Să-ți arate-al tău țel. Ești iar la-nceput.

Norii cenușii, așa cum se spune,
Ascund surprize ; nu se știe ce anume.
Dar a tot plouat, crezul ți s-a șters ;

Și crezi că pînă acum degeaba ai mers.
Tu ne-auzi pe toți, dar tot nu poți ști
Care-i acela ce-ndemnu-l rosti.

Florian Mâciu

Luni 16 noiembrie, a.c., a fost inaugurată Săptămîna educației și culturii socialiste în Sectorul agricol Ilfov prin lansarea volumului de versuri Inventarul speranței de Nicolae Dan Fruntelată (Editura „Eminescu"), la căminul cultural din comuna Afumați. Autorul volumului Inventarul speranței a fost însoțit de poeții Ion Gheorghe și A. I. Zăinescu, prozatorul Aurel Dragoș Munteanu și criticii Nicolae Ciobanu și Artur Silvestri și fotoreporterul Ion Cucu. De asemenea, au participat poetul Radu Felix din partea Radiodifuziunii române și actorul Cornel Constantiniu, care a recitat din versurile cuprinse în noua culegere a poetului. Întîlnirea s-a desfășurat în prezența reprezentanților organelor de partid și de stat din comuna Afumați și ai Comitetului de cultură și educației socialiste a sectorului agricol Ilfov.

● Duminică, 15 noiembrie a.c. ora 11,00, s-a deschis la Casa de cultură orășenească Buftea cenaclul literar „Tudor Arghezi". Au citit din lucrările lor scriitorii Iosif Lupulescu și Gavril Matei Albastru, precum și Traian Chiricuță, Ileana Dinu, Mihai Porubin și Emil Revnic, membri ai cenaclului. Ședința, urmată de un recital de muzică folk pe versuri inspirate de ideea păcii în lume, a avut un caracter festiv și se va ține de acum înainte din două în două săptămîni.

Vreți să fiți mereu bine dispuși ?
Vreți să scăpați de migrene, dureri de dinți și alte asemenea fleacuri supărătoare ?
Vreți să vi se pară blînde gerurile iernii și să nu vă toropească zăpușeala verii ?
Vreți să știți tot ce se poate ști și încă ceva pe deasupra ?
Cumpărați și citiți

ALMANAHUL „CONVORBIRI LITERARE", 1982

O carte pentru toate virstele, pentru toate gusturile și pentru toate anotimpurile.
O carte a cărților, în care literatura, iremediabil bună, stă alături de informațiile cele mai utile, anecdotele alături de reconstituiri istorico-literare, sfaturile gospodărești și notele de călătorie în regiuni puțin umblate ale terrei — alături de dezvăluiri senzaționale, corespondențe inedite și jurnalul modelor trecute.
O carte în care se întîlnesc semnăturile celor mai mari scriitori de ieri și de azi.
O carte ilustrată de marii plasticieni ai zilelor noastre.
Cereți în chioșcuri, pînă nu se epuizează ALMANAHUL „CONVORBIRI LITERARE" 1982

JUANA DE IBARBOUROU

Juana de Ibarbourou, poetă din Uruguay, denumită Juana a Americii, s-a născut la 1895 și a murit anul trecut. Căsătorită cu un comandor de armată se stabilește la Montevideo unde rămîne pînă la data săvîrșirii sale. Cultivînd o poezie de un lirism puternic, cald și feminin, este considerată una din cele mai proeminente poete de limbă spaniolă. Publică mai multe volume de versuri caracterizate printr-o pregnantă notă intimist-nostalgică dintre care amintim: Limbile diamantului, Rădăcina sălbatecă, Roza vînturilor, Poeme, carte din care am tradus selecția de față.

M. M.

Femeie

De-aș fi bărbat m-aș înfrăți cu luna
De umbre și de liniști mi-e sufletul străin.
Un șir de nopți aș tot umbla alurea
Pe cîmpuri, spre al mării țărm sublim.

De-aș fi bărbat, nebun, fără să-mi pese,
Aș fi un vagabond mereu plecînd
Străbătător de drumuri lungi, cu prieteni
Care se duc și nu se-ntorc niciînd.

Și cînd mă cheamă-a zărilor scînteie
Îmi pare rău că sînt numai femeie.

Reîntoarcere

Cu o cană plină de apă
și cu gura de mure-ndulcită,
și cu fusta de spini sfîșiată
și în coc cu o roză-nflorită,

De la fîntînă mă-ntorc ametită
și-amintirea-mi tulbură, mai dulce,
se-nfrățește cu aurul zilei,
cu lumina ce-n ochi îmi străluce.

O mireasmă ciudată mai stărue,
suavă ea urcă ușor
din frageda sevă a lerbii
sau din inima mea, pîn-la nori.

Somnambulă lucidă, tai drumul
în balans cana plină ținînd,
printre grîne nebune de aur
printre lanuri de-ovăz tremurînd.

Scrumuri

Focul s-a stins, a mai rămas
O mică movilă de scrum
Deasupra căreia a dansat flacăra.
Prietenul meu a devenit acum
O porție fină de praf —
Pînul acela imens ce-mi alinta cu umbra
Tremurătoare, răcorindu-mi vara.
Era înalt, mult mai înalt decît
Acoperișul casei mele.
Și de-aș fi vrut să-l țin împăturit
N-ar fi-ncăput în scrinul vechi din pod.
Din pînul urlaș, atît rămîne...
Dar eu care sînt fragilă și delicată
Ce grămăjoară mică de pulbere voi fi
Mai tîrziu, cînd mă voi stinge !

Ca primăvara

Și părul mi s-a răsfirat ca o aripă neagră
peste genunchii tăi.
Ai absorbit mireasma lui cu ochii-nchiși
și-ai întrebat :
— Tu dormi pe mușchiul pietrelor verzui ?
În cozi ramuri de salcie îți pui?
Perina ta-i o brazdă de trifoi?
Și păru-ți-e întunecat
Flîndcă, poate, l-ai spălat
În zeama murelor pe înserat.
Ciudat parfum, ce proaspăt te-nveșmîntă!
Mirosi a brazdă, a piriu și-a jungli sfîntă.
Cu ce te-nmiresmezi?
— Cu nimic, cu nimic, am zis într-o doară,
Sînt tînără, te iubesc, miros a primăvară.
Parfumul care-l simți e proaspăt ca și mine,
Eu am obrajii fragezi și sînge nou în vine.
Eu te iubesc pe tine cu anii mei în floare,
Și sînt ca primăvara atot-mirositoare.

Dorința

Sînt fată din cîmpie. Munți n-am văzut niciînd.
Abia mai ieri am fost și eu la mare.
Trăiesc visînd la țările bizare
Cu dorul de-a pleca mereu în gînd.

Curînd vom sta-n tîrzie nemișcare
Și ne vom odihni tîrziu și mult.
Prezente ore curg în minutare —
Ne mulțumim cu-al visului tumult.

Ah! drumuri mici din pantele abrupte
Și munți înfășurați de serpentine.
Piciorul nu va ști să vă înfrunte,
Și n-am să plec niciînd în țări străine?

Niciînd pupila de cîmpie plină
Nu va vedea de-aproape piscuri sfinte?
Ce mi-au sortit misteriosii zei ?
Și ursitoarele ce-au zis cu glas fierbinte?

Ah! nopți amare pline de nesomn,
Deșarte întrebări ce mă îmbată!
Aud departe dangătul de clopote
Și sisiit de șarpe citeodată.

În românește de
D. Ansa Serra și Mircea Micu

Prietenia literară (I)

Urmare din pag. 1

n-a încetat o clipă să fie și critic, chiar în ficțiunile sale, unde se arată tot atît de plin de idei pe cît de imaginativ" — Nicolae Manolescu — **Printre cărți**, în „România literară" nr. 45/1974.

— „Romanul lui Paul Georgescu **(Vara baroc** — n.n.) amuzant și deopotrivă profund, este din speța prozei parodice, amestecînd realismul cu bufoneria și îmbrăcînd seriozitatea în vesminte de carnaval (...). Numai în prozele argheziene mai întîlnim această varietate lexicală, care împinge romanul spre pamflet și satiră (o satiră totuși la Paul Georgescu deloc mizantropică, foarte îngăduitoare în fond, deși atît de acidă în formă, căci naratorul în definitiv se complace în lumea pe care o detestă — sau invers — disprețul lui verbal izvorînd dintr-o profundă complicitate, aș zice, estetică, la fel ca și la Caragiale"). — Nicolae Manolescu — **Căldură mare !** în „România literară", nr. 24/1980.

„Departe de a fi o valoare pur metafizică, tricotomia manolesciană se organizează într-un sistem teoretic, degajat din **praxis** și întorcîndu-se la acesta. **Arca lui Noe** se constituie de pe acum într-una dintre cele mai importante opere ale criticii românești" — Paul Georgescu — **Avansarea modernului**, în „România literară", nr. 46/1981.

Final deschis : Îl credem pe Montesquieu cînd scrie : „Prietenia este un contract de temeiul căreia ne obligăm să facem cuiva mici servicii pentru ca să ni se răspundă cu servicii mari".

Întîlnirea

Urmare din pag. 1

— Eu am fost, tată, de trei ori și tot de atîtea ori era să mă nimerești rău de tot cu glonțul, odată era cît pe-aci să mă omori. Mă țineai numai pe mine, dar odată altcineva mi-a luat locul și l-am cărat în spinare pînă la căruță, șatra, știi, după aceea era să-ți dea și foc.

Fusese unul dintre cei mai mari circiumari din podgorie acest bătrîn, cunoștea bine și nu amesteca vinurile și nu le vindea decît după ce erau puse la învechit. Avea via sa, un deal întreg și mai avea și-o prăvălie cu mărunțișuri iar în spatele acesteia ridicase un salon pentru hore și nunți. Cumpărase și o masă de biliard, asta nu se mai pomenise în podgorie, zicea lumea că făcuse sală de joc ca la Buzău. Jucau țăranii, iarna, biliard și lîngă biliard, de, mai consumau și vin, unii își aduceau de-acasă dar nu prea erau lăsați și nici cei care veneau gata băuți nu aveau voie să intre. Nu se admitea decît consumul casei, bătrînul spunea că de-aia a făcut scările înalte, ca să aibă de pe ce să arunce pe cîte unul.

Fiul său era un fel de paznic și, la o ceartă dintr-asta, a înfipt cuțitul în cineva, l-a lăsat mort, aruncat în zăpadă. De frica furiei satului și a legii a dispărut, s-a pripășit într-o șatră de zlătari, cum se spunea mai tîrziu, și dus a fost timp de cincisprezece ani. Poate c-a și murit pe-acolo, se mai spunea, altfel nu se poate, între oamenii aceia pletoși și tuciurii cuțitele scînteiau repede și se făcea moarte de om cît ai clipi. Chiar bătrînul său tată l-a dat mort și l-a făcut parastas de pomenire într-o vineri. Știa el ce știa.

Iar acum ședea în fața lui năucit și tot nu-i venea să-și creadă ochilor, încă, tot mai dădea aerul din fața lor la o parte și ceea ce vedea îi sleia și mai tare privirea, gura îi seca și mai mult, se înecа parcă, și întreba :

— Ia spune, fiule, așa-i că tu ești, nu e așa ?

Aproape în șoaptă, aproape delirînd, se auzea numai el, poate, sau poate că nici atît.

m a p a m o n d

Poeme împotriva morții

LEOPOLD SEDAR SENGHOR
SENEGAL

Cei asasinați

Ei stau intinși pe cimpurile-nchise,
de-a lungul drumurilor dezastrului,
Sub plopii zvelți : statui ale durerii,
drapați in lungi mantăi de aur,
Prizonierii senegalezi uciși pe-ntinderile Franței,
o, glorie-a nazismului turbat...

In van ați fost frumoși, in van
a primei tinereți floare avind-o,
In van flori negre cu surisul grav
ca diamant din timpii fără margini ;
Pămintul sinteți voi acum și plasma
acelei primăveri ce va să vină,
Voi, carnea densă-a cuplului de viață
din pintecul fecund, misterul lui,
Insămințarea sfintă și limpidă
a marilor grădini de paradis,
Pădure care vine din adincuri
victorioasă peste tun și trăznet.

Marele cint al singelui ucis
invingător peste mașina morții :
Cuvintul vostru, azi topind sofisme
și a minciunii roată stărimind,
Martiri ai mei, o, neam nemuritor,
Lăsați-mă să vă slăvesc plingind...

(1944)

Pablo Picasso : „Fetiță cu porumbel"

COSMO PIETERSE
AFRICA DE SUD

Cîntec trist de viață

Pe fiii noștri care-au căzut singerind ii cintăm ;
Ei au traversat cerul săgeților iuți,
Al gloanțelor de hirtie albă, al unghiilor de plumb gri,
Amiaza o cintăm și orele-i spre moarte.

Și cintăm luna și noile luni albastre ale vieții,
Lunile de singe steril,
Singele fiilor noștri țișnind, asemeni izvoarelor,
Din ochii fără de corp, ochi secați de moarte.

Durerile și spaimele pămintului in cintece,
Curatele flori ale omului, ale primăverilor
Și muncilor lui ; pe cei seceràți de război
Ii cintăm, salutindu-i ca pe cei vii

Care nasc din tărină, din verdele țărinii :
Impotriva morții un imn foarte trist...

YAMINA MANDALA
ZAIR

Revoltă

Arborele pămintului
ii vorbește acum focului,
ascultă-l.

Arborele pămintului
adună osemintele celor uciși
in tăcerea adincului mare.

Iată trestia fringindu-se-n plins
pe malurile adincului fluviu,
peste cadavre hohotind șuierător ;

Trestia morții se cheamă :
sub ea, cei inarmați
pe cei robiți ii zvirlră.

Nu ! Nu mai vreau !
Stingeți focul acesta in grabă, stingeți-l
Cit mai e timp, uciderți armele !

Pentru ce această mare de singe ? !...

FERNANDO COSTA ANDRADE
ANGOLA

Cîntec de acuzare*)

50 000 de uciși !
cine să-i plingă,
cine să-i ingroape ?
Da, pe pămintul nostru, aici,
50 000 de uciși —
nimeni nu i-a jelit,
fără morminte, fără de cimitir !

Mii de Guernica,
spaime din Orozco și Siqueiros,
și, asemeni oceanelor tenebroase,
o liniște imensă,
o nesfirșire de singe pe care
privindu-o, părul s-ar zburli innebunit
precum ierburile savanei,
cind gurile celor 50 000
toate, intr-o singură voce, i-ar condamna
pe cei care-au rămas in viață.

50 000 de uciși !,
nimeni nu-i plinge,
fiindcă mamele lor angoleze
au pierit
odată cu copiii lor,
au murit
odată cu cei 50 000...

*) *al patrulea fragment din poemul publicat in 1969, in amintirea masacrului din Angola (1961) săvirșit de autoritățile coloniale.*

CHINUA ACHEBE
NIGERIA

Mamă și prunc în refugiu

«„Madona cu pruncul" : desigur, nici un tablou din lumea aceasta nu se poate asemui cu sfișierea iscată de mingiierea mamei aceleia care, curind, urma să-și piardă pruncul pentru veșnicire.»

Sfirșite, abia mișcindu-se
prin aerul bintuit de miasme din
osemintele bătute de ploi,
pașii intirziind, trudindu-se dureros :
mamele abia că se mai simt pe lume,
grija se pierde, vlaga nu mai naște picuri pe frunte ;

numai una singură, de moarte uitind,
ofilind un zimbet intre dinți,
ocrotește-n priviri duios-luminoase
o șuviță de păr fraged
rămasă pe creștetul pruncului
și, neauzit, un cintec de leagăn ingină
in timp ce miinile-i grijulii cărarea-i alege ;
atunci, acolo, un gest ca atitea altele,
gestul mamei trimițindu-și copilul la școală ;
ci, aici, in aerul crunt,
ea il face ca și cum
flori, din degetele-i, ar sădi
pe un proaspăt mormint...

Tălmăcire de
Radu Cârneci

TAHSIN SARAÇ (Turcia)

In Anatolia

Soarele nu este soare decit in Anatolia —
Altfel e un punct galben, străin.
Soarele? Din surisul florii de rodiu
De pe buza prăpăstiilor din genunile munților
El se va avinta direct intr-un viu
Mănunchi luminos.

Apa nu este apă decit in Kizilirmak,
In Eufrat, in Seyhan,
Cind își lasă caii ei inspumați
Peste iapa cimpiei.

Inima nu este inimă decit in Anatolia,
La fel ca și inima mea.
Bătaia sa e galopul de cal.

Uneori e o spadă care sfișie mătasea,
Alteori cea mai mingiioasă catifea.

Durerea nu este durere decit in Anatolia,

Cutremurătoare și mută,
Brăzdind adesea cu visele-i albe
Curgerea somnului.

Carcera nu e plăcută, nu e —
Moartea are sutlarea ei neagră.
Dar aici, in Anatolia, soarta
Va mai avea incă parte
De carceră și de moarte.

In românește de
Dumitru M. Ion

Complexitatea narațiunii

Se vorbește și se scrie mult in ultima vreme, cu totul indreptățit dealtfel, despre literatura Americii Latine, care trăiește plenar revirimentul recunoașterii universale. Și la noi, cititorii au avut bucuria să pătrundă, prin intermediul tălmăcirilor, in lumea creației unor scriitori de geniu, poeți, prozatori, dramaturgi, critici și eseiști, deși deseori criteriile de receptare subiective — ținind ori de factori conjuncturali ori de personalitatea și dotarea feluritâ a traducătorilor — au cam incurcat țițele, propulsind „valori" indoielnice (de pildă o anumită imagine a lui Pablo Neruda, criardă și de tot demagogică, l-a făcut pe un A. E. Baconski — altfel atit de fin prețuitor de poezie — să se lepede indignat de retorismele acelula, fără insă a le inlocui cu părțile considerabile de pur lirism din creația chilianului) și, dimpotrivă, ocultind valori sigure dar de acces mai puțin comod : e suficient să citâm cazul uruguayanului Juan Carlos Onetti, considerat de Vargas Llosa părinte al romanului latino-american cu „El Pozo" din 1939...

Dar și sub aspectul literaturii folclorice America Latină este una din cele mai bogate, originale și fertile zone de cultură din lume. Antologia **Povești și legende din America Latină** de Tudora Șandru Olteanu (București, Editura Minerva, Biblioteca pentru toți, 1980, 2 vol.) — prima de acest fel in limba română — implinește o menire de netăgăduită valoare : aceea de a intregi cunoașterea in România a tezaurului spiritual latino-american, oferind o edificatoare viziune de ansamblu asupra narativei populare a continentului.

O amplă prefață, tot sub semnătura Tudorei Șandru Olteanu — de fapt un adevărat studiu riguros și avizat — izbutește să cuprindă și să pună in lumină semnificația și rolul creației folclorice din acest imens spațiu cultural.

Dezvăluindu-se genera narațiunilor populare izvodite pe pămintul latino-american, se evidențiază că acestea sint rodul contribuției și osmozei — realizate printr-un complex și indelungat proces istoric și socio-cultural — a trei componente etnice și culturale fundamentale : elementul **european** — cuceritorii și coloniștii spanioli și portughezi —, elementul **indigen** — reprezentat de variatele popoare și triburi precolumbiene —, și cel **african.**

Autoarea și-a conceput judicios selecta producțiilor incluse in antologie (un fel de „O mie și una de nopți" metise) pe baza criteriului ilustrării cit mai complete a principalelor zone ale continentului, prezentarea fiind făcută conform tipurilor generale din folclorul universal, după conținutul și trăsăturile lor specifice, in următoarele grupe : basme, povestiri nuvelistice și moralizatoare, povești cu animale și legende.

Deși majoritatea motivelor tematice ale basmului latino-american, concretizate in numeroase versiuni, sint cele comune folclorului din Peninsula Iberică, originalitatea sa se vădește in implletirea iscusită, proprie, a elementelor, tipurilor și episoadelor, in impresionanta capacitate de adaptare la atmosfera și realitățile Lumii Noi, pe care le oglindește in toată complexitatea lor. Și mai accentuată se dovedește zugrăvirea veridică a vieții tumultuoase și contradictorii a continentului in poveștile nuvelistice și in cele cu animale, in acestea din urmă deslușindu-se aportul generos al folclorului african.

Dar originalitatea și farmecul creației narative populare latino-americane se desprinde poate cel mai grăitor din miturile și legendele izvorite din lumea indigenă precolumbiană : intilnim aici emoționantele producții mitice ale marilor culturi autohtone, cu totul diferite de mitologiile vechi europene (ca de pildă fragmente din capodopera neamului maya, **Popol Vuh,** sau legende precum **Sacrificiul lui Quetzalcoatl,** Mexic, **Cum s-au ivit primii oameni pe pămint,** Peru, **Legenda potopului,** Brazilia, etc), apoi mărturii pline de interes ale creației unor triburi din jungla amazonică, exponente ale unei civilizații primitive (**Legenda indienilor Makunaima, Indienii tikunas se răspindesc pe pămint** etc.), poetice legende istorice din vremurile cuceririi, in care mentalitatea indigenă se infruntă cu cea a conchistadorilor și colonizaților (**Legenda prințesei indiene și a căpitanului spaniol, Grota minunată, Legenda copacului celor doi indrăgostiți** etc.) și, in sfirșit, legende etiologice mai apropiate de zilele noastre (**Legenda florii aurite, Legenda Lacului Negru, Legenda Lagunei Fiarei** etc.).

Frumusețea basmelor, povestirilor și legendelor antologate este pusă in valoare de tălmăcirea românească — intr-o limbă colorată, sugestivă, dinamică — infăptuită printr-o statornică strădanie de a transpune in alt cod spiritual, substanța și structurile lingvistice ale textelor originale.

De aceea am fost și sintem incredințați că cititorii români au simțit, călătorind prin lumea creației narative folclorice din Lumea Nouă, că aceasta își aduce o covirșitoare contribuție culturală, etică și artistică, la o mai bună ințelegere a vieții, culturii și coordonatelor spirituale ale popoarelor latino-americane, atit de apropiate nouă prin multiple afinități și năzuințe.

Completind in chip fericit inițiativa mai veche a Tudorei Șandru Olteanu, concretizată in **Basmele hispanice** (1975), ca și panorama traducerilor in limba română din literaturile Americii Latine, lucrarea analizată — basmele prințesei indiene pe întelesul căpitanului spaniol — este un act de cultură merituos, ce se cuvine salutat și in aceste pagini.

Mihai Cantuniari

REVISTA STRĂINĂ

● **PROFESORUL** suedez Gunnar Myrdal, laureat al Premiului Nobel și soția sa Alva Myrdal au fost distinși cu premiul indian „Jawaharlal Nehru" pe anul 1981 pentru contribuția lor deosebită la ințelegerea intre popoare. Premiul a fost instituit in 1965 in memoria fostului premier al Indiei și el este atribuit pentru eforturi deosebite in direcția stimulării ințelegerii pe plan internațional și a prieteniei intre popoare.

● **CELEBRUL** scriitor francez Louis Aragon, la virstă de 84 de ani, a primit, zilele trecute, la Paris, titlul de Cavaler al Legiunii de Onoare. După cum s-a anunțat oficial la Paris, șeful statului francez, François Mitterrand, l-a onorat, de asemenea, cu această distincție pe marele compozitor Georges Auric (82 de ani).

● **PRESA IUGOSLAVĂ** anunță că un film artistic consacrat vieții fostului președinte al R.S.F. Iugoslavia, Iosip Broz Tito, va fi realizat in coproducție de Iugoslavia și S.U.A. Potrivit unui purtător de cuvint al televiziunii iugoslave, rolul președintelui Tito ar putea fi interpretat de actorul Robert de Niro. Scenariul filmului va fi semnat de autorul britanic Fitzory MacLean, care a avut prilejul să se intilnească de mai multe ori cu președintele Tito.

● **PRESTIGIOSUL PREMIU LITERAR** francez „Goncourt" a fost atribuit anul acesta scriitorului Lucien Bodard, in virstă de 67 de ani, pentru romanul său „Anne-Marie". Bodard este cunoscut și pentru activitatea sa reporterească de finală ținută. Premiul „Goncourt", instituit la inceputul secolului de frații Goncourt, constă, oficial, in suma de... 50 de franci și o masă in compania unor membri ai Academiei Franceze la un mare restaurant parizian. Concret, insă, el deschide calea succesului comercial, grație asigurării unor tiraje intre 250 000 și un milion de exemplare.

● **IN REPLICĂ,** premiul „Renaudot", creat in 1925, are drept obiectiv să „corijeze" opțiunea făcută pentru „Goncourt". In 1981, el a fost acordat lui Michel del Castillo, spaniol care se exprimă in franceză, pentru cartea să „Noaptea decretului", apărută in editura „Gallimard", a cărei acțiune se petrece in atmosfera inăbușitoare a perioadei de sfirșit a franchismului. Premiul „Renaudot" asigură și el cîștigătorului tiraje intre 80 000 și 300 000 exemplare.

● **„STUDIOUL** este o formă de naștere a teatrului" — declară intr-un interviu recent Gheorghi Ivanov, autoritate recunoscută a teatrului sovietic și adjunct al ministrului culturii al U.R.S.S., referindu-se la numărul mare de studiouri ce ființează pe lingă mai toate teatrele din țară. Apariția primelor studiouri in teatrul rus este legată de numele lui Stanislavski. In jurul Teatrului de artă, creat de el, s-au constituit, in timpul său, cinci studiouri. Dintr-unul din ele a luat naștere renumitul Teatru academic „Vahtangov" din Moscova. Nu demult, au apărut studiouri ale dramaturgilor tineri : cunoscutul dramaturg Alexei Arbuzov, a inițiat intilniri săptămînale ale dramaturgilor debutanți la Casa scriitorilor din Moscova. Din aceste intilniri a luat ființă Studioul Arbuzov. In prezent, numai in cadrul clubului scriitorilor din capitala sovietică funcționează alte cinci ateliere dramatice conduse intre alții de scriitorii Mihail Șatrov, Vadim Korostiliov, Iuli Edlis.

CULTURA ROMÂNEASCĂ ÎN LUME

Intr-o excelentă prezentare tehnico-grafică, prof. universitar dr. Felix Karlinger (Salzburg) publică traducerea in limba germană a 20 basme românești (Rumänische Märchen **ausserhalb Rumäniens, herausgegeben von Felix Karlinger mit Schabeblättern von Herbert Rosner illustriert, Erich Roth-Verlag Kassel. 131 p.).**

Volumul profesorului austriac este o contribuție importantă in domeniul folcloristicii românești, antologia sa inscriindu-se pe linia vechilor colecții de povestiri ale lui G. Weigand, P. Papahagi, O. Densușianu, I.A. Candrea, E. Darzeu, W. Geise, de mult epuizate.

Introducerea, semnată de F. Karlinger prezintă rolul insemnat pe care il ocupă basmul românesc in folclorul popoarelor balcanice. Fiecare dintre textele publicate sint insoțite de note și informații bibliografice la zi, precum și de observații de ordin folcloristic-comparativ.

Volumul este semnificativ, acoperind o arie de largă circulație a limbii române și a variantelor sale dialectale, de la peninsula Istria (locuită de istro-români) pină in Epir și Macedonia.

Prof. F. Karlinger (n. la 17 martie 1920), a format pe lingă Universitatea din Salzburg un activ centru pentru studiul limbii, literaturii și folclorului românesc. Prezentul volum se inscrie intr-o serie de studii publicate pină acum despre literatura română modernă și despre cărțile populare românești din secolele XVI—XVIII.

Dan Simonescu

TITULESCU ȘI CONȘTIINȚA EUROPEI (VIII)

„Sînt soldat al țării mele în tranșeele păcii"

spectacolul lumii

văzut de Ioan Grigorescu

Cind Conferința asupra dezarmării s-a trezit in impas, Titulescu nu a ezitat să declare presei : „Hitler ar putea fi violent in formă și intransigent asupra fondului și, in acest caz, nu ar rămine Conferinței decit să constate eșecul datorat Germaniei...". Nu se înșelase. La 14 octombrie 1933 Germania se retrage definitiv de la Conferința asupra dezarmării, părăsind totodată și Liga Națiunilor. Avea să urmeze grosolana violare a Tratatului de la Locarno pe care Titulescu o infiera fără menajamente : „Dacă atunci cind este vorba de un tratat atit de important ca Tratatul de la Locarno, care privește securitatea intregii Europe occidentale, dacă atunci cind este vorba de două țări cu prestigiu atit de mare ca Franța și Belgia, Societatea Națiunilor legalizează in cele din urmă faptul săvirșit, ce oare sint in drept să creadă statele mai puțin insemnate despre eficacitatea acestei Societăți a Națiunilor ca instrument de salvgardare a păcii in lume ?... Trăim intr-o epocă tulbure cum nu a fost niciodată in istorie. Se spune că voim să evităm războiul și totuși el este foarte aproape, dar ochii noștri refuză să-l vadă. Să acționăm, acesta este cuvintul de ordine al timpului nostru ! (...) Securitatea nu este o operă de formule. Ea este o realitate ce consistă in asocierea in fața unui flagel comun ce se cheamă războiul. Dacă asociația este deschisă tuturor națiunilor fără excepțiune și dacă există națiuni ce refuză să participe la ea, aceasta inseamnă pur și simplu sau că primejdia războiului este mai mică pentru ele decit pentru celelalte, sau că in ordinea concepțiilor lor războiul nu este o catastrofă !"

La mai puțin de două săptămini de la intrarea trupelor fasciste in Renania, Consiliul Ligii Națiunilor era invitat să-și țină ședința in marele salon de la Lancaster House unde, cu trei secole in urmă, regele Angliei, Carol I, își petrecuse ultima noapte inainte de a fi decapitat la ordinul lui Cromwell. Titulescu : „Astăzi, nu numai regele, dar toți oamenii de stat din lume își vor pierde capul !".

„Lista neagră" rămînea deschisă. O nedumeritoare taină : Cum de Titulescu nu a fost asasinat de o bandă fascistă in cămăși brune? Dar in panoplia crimei organizate fasciste nu intra numai asasinatul. Lui i se pregătea o altă moarte. Devenise un simbol. Ziarul francez „L'Echo de Paris" scria : „Nici un om de stat al continentului nu este mai lucid, mai bine informat și mai apt de a convinge, ca domnul Nicolae Titulescu. Am salutat intotdeauna in personalitatea domniei sale una din cele mai mari forțe ce s-au desfășurat pină acum pentru menținerea tratatelor, adică pentru păstrarea păcii..." Simbolurile sint mai greu de ucis cu gloanțe.

In fond, cine era adversarul de pe locul al treilea al „listei negre" intocmită la Berlin? (Ronald Koester, ambasadorul Germaniei la Paris care divulgase Genevievei Tabouis această listă avea să fie chemat de urgență la Berlin, ca să „dejuneze" cu Hitler. A doua zi cade la pat lovit din senin de o boală misterioasă. Hitler ii trimite medicul său personal. Acesta il „tratează" cum se cuvine, și diplomatul antinazist moare subit.) Locului al treilea de pe „lista neagră" avea să i se rezerve o moarte mai lentă. Omul spunea : „Tin să se știe că dacă am fost in trecut in orice clipă in serviciul națiunii mele, mă consider și azi tot in serviciul ei, și datoria de a lucra pentru binele ei și apărarea ei de rele nu va inceta decit odată cu viața... Sint soldat al țării mele in tranșeele păcii care n-a cunoscut incă demobilizarea !".

Moartea venea mai perfid decit prin glonte. La ostracizarea lui, Elena Văcărescu, „bunica Națiunilor Unite" declara : „Titulescu a fost alungat de la Geneva cu bita că el descoperise sub spinii și trandafirii Genevei, Germania. Germania umflindu-se in fiecare zi pină dincolo de margini, in virtutea uimitoarelor privilegii ce-i fuseseră acordate pentru a se dezvolta atit de puternic... Titulescu vedea Germania dominată de o idee fixă: revizuirea Tratatului de la Versailles... Titulescu a semnalat din vreme mașinațiunea prin care Berlinul dădea de la distanță lovituri de tirnăcop Versailles-ului...".

Un om. Un om-idee. Un om-conștiință. „Ce importanță are faptul că nu vom fi fost decit soldați necunoscuți ce au cîștigat victoria păcii?"

SPORT Pe bîrna de sticlă

Ninge cu energie domoală, acuma, firesc ar fi să mă simt bine și să stau blind in fața lumii, dar am văzut meciul Anglia—Ungaria, cîștigat de englezi cu 1—0, fiindcă așa a vrut portarul ungur (englezii n-ar fi inscris in veci de veci) și nu mă pot stăpini să intreb : cum ați făcut Ștefan Covaci și Valentin Stănescu, pe unde ați dres lucrurile ca să nu ne incălzim la soarele Spaniei ? Există o lege a presei, și știți foarte bine, chiar al naibii de bine, să vă prevalați de litera ei, cind sinteți incolțiți căci altminteri, chiar și fără dovezi palpabile, multe v-aș fi inșirat eu pe cuprins de-o pagină, e-he ! La Londra, miercuri seară, s-a jucat o micuță comedie pe o scenă invelită-n piele de pe spinările noastre jupuită — fotbal de trei lulele și o căpițea de cal vindută pe un smoc de tutun. Martorul nostru la Londra, Mircea Lucescu, e rugat să depună mărturie. Dacă cei care-i cocoață din nou in spinarea unor echipe de prestigiu pe Șt. Covaci și V. Stănescu ar fi văzut hohăiala de pe Wembley și-ar sufla in podul palmelor șuvoaie de viscol siberian cind vin ăi protejați cu săru' mina și să vă trăiască tot ce doriți, că om ca dumneavoastră nu se există pe fața pămintului. Am riciit in gilca năduflui cu pană de gișcă — și cu asta am trecut la niște intimplări amestecate. Iată-le :

● Progresul Vulcan București bate pas de defilare pe fundul ceaunului, plin cu varză zbicita in poală de călugar. L-au **zgornit** pe Mateianu, mi-a zis un teleormănean, sus pe deal la Cornățel, pe drept sau pe nedrept, nu mă bag, și l-au adus pe Robert Cosmoc, șapca jos, tot respectul, dar de ce l-au chemat cap limpede și supratehnician pe Gică Popescu ? Păi nu e una și aceeași persoană cu Gică Popescu de la federația care-și propunea totdeauna să vină pe locul al doilea in grupele de calificare pentru campionatele mondiale sau europene ? Da, da, măi vere din pădurea Deliormanului, ăla e, dar azi, după amar de vreme, imi dau seama, și iaca, o recunosc, omul era el ingimfat, puțin prea mult poate, dar nu mintea, nu stingea pămintul c-un cățel de usturoi, venea cu precizie matematică pe locul al doilea. De aceea, eu sint convins că Progresul Vulcan nu va retrograda. Sigur, nu va termina campionatul imediat după Universitatea Craiova, dar nici mai jos de locul și ceasul al doispelea. Sper să ne înțelegem. Gică Popescu era ingimfat și submediocru dar se ținea ferm de angajamente.

● Mă bucur de succesele lui F.C. Bihor și, inclusiv, ale prietenului vechi Gheorghe Staicu (Gigi, iartă-mă, am zis vechi, fiindcă imbătrinim, cel puțin unul din noi doi dă semne). Cu mină sigură, Gigi Staicu duce Oradea spre plutonul de elită, acolo unde acest frumos oraș merită să rămină.

Alături de Eugen Barbu, Ion Băieșu și Dan Tănăsescu, m-am luptat luni in șir cu jucătorii Nițu și Agiu să obțină transferul de la Steaua pentru Oradea. Tovarășii Ion Alexandrescu, Mircea Sămăreanu și colonelul Nanciu pot depune mărturie că le-am spart urechile și le-am năucit multe zile tot insistind să rezolve această problemă. Și ce se intimplă ? Agiu vine la Oradea și fuge la Tirgoviște, iar Oradea, in semn de represalii, imi închipui, nu-l introduce pe Nițu in formație. Treabă pentru care nu-i pot spune lui Staicu : mersi, Gigi. Și adu-i aminte lui Kun II că mi-a promis că va trece pe la tirsa, fiindcă nu președintele clubului e vinovat, ci el, dacă stă puțin să se gindească.

● Nu știu de ce și de unde un profesor de la școala unde invață fetița mea mă crede mai deștept sau mai spontan decit un copil. Pentru că fata, intr-o compunere, a scris că soarele răsărind seara cu o tufă de ardei roșii neculeasă, profesorul a zis : asta-i a lui taică-tu ! Ar fi vrut el, a răspuns fata — și avea dreptate. Am intors vorba de după cucuveaua din parul sec pentru a vă aduce la cunoștință că **economistul** Aurel Beldeanu de la U. Cralova și **juristul** Cornel Dinu de la Dinamo s-au tras de păr pe terenul de fotbal, faptă pe care toți oamenii o săvirșesc doar in clasa-ntîi primară. Păi, ala, bala, portocala, inainte de ora de extemporal sau de teză faceți bine și treceți pe la frizer, căci, o dată, treacă de la noi (ne-ați adus aminte de copilărie), dar a doua oară veți ride minzește, indiferent c-ați ajuns in optimile „Cupei campionilor europeni" sau ați indoliat legenda lui Internazionale Milano.

Fănuș Neagu

Luceafărul
Revistă editată de
UNIUNEA SCRIITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef :
Nicolae Dan Fruntelată,
Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), Teodor Balș (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA : București, Piața Scinteii Nr. 1, tel. 17 32 09
ADMINISTRAȚIA : Calea Victoriei Nr. 115, tel. 50 74 96
ABONAMENTELE :
3 luni — 13 lei ; 6 luni — 26 lei ; 1 an — 52 lei
Tiparul executat la :
COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII"